

NORD-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

Saksbehandler: Sigurd Kristiansen
Saksnr.: 08/01225-19
Arkiv: 021

Dato: 20.2.2009

Justis- og politidepartementet

postboks 8005 Dep
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET		Ugradert
23 FEB 2009		
SAKSNO.:	200801140	
AVDELING:	LOV/E KHE	
DEK.NR.	134	ARKIVKODE:

Justis- og Politidepartementet - NOU 2007:13 - Den nye sameretten - høring

Vi viser til departementets brev datert 15.2.2008 angående høring av NOU 2007:13 Den nye sameretten.

Vi viser også til avtale med departementet om utsettelse av høringsfrist.

Vedlagt følger Nord-Trøndelag Fylkeskommunes høringsuttalelse til NOU 2007:13 Den nye sameretten.

Vår uttalelse består av Saksprotokoll fra Fylkestinget i Nord-Trøndelags behandling den 18.2.2009. Videre er også vedlagt Fylkesrådets innstilling til Fylkestinget med saksutredning.

Med hilsen

Kirsten Haugum
Fylkesutviklingssjef

Saksbehandler: Sigurd Kristiansen, rådgiver, tel.: 74 11 12 60

Vedlegg:

- Saksprotokoll, sak 09/7 Fylkestinget i Nord-Trøndelag 18.2.2009
- Fylkesrådets innstilling til Fylkestinget med saksutredning 21.1.2009

Vedlegg
1 av 2

Fylkestinget
Nord-Trøndelag fylkeskommune

SAKSPROTOKOLL

Sak nr. 09/7
NOU 2007:13 - Den nye sameretten - høring

Behandlet/Behandles av	Møtedato	Sak nr .
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	27.1.2009	08/20
Fylkestinget	18.2.2009	09/7

Saksbehandler: Sigurd Kristiansen
Arkivsak: 08/01225
Arkivkode: 021

Fylkestingets vedtak, fattet i plenum 18.2.2009

Fylkestinget i Nord-Trøndelag støtter hovedtrekkene i Samerettsutvalgets flertallsinnstillinger, med unntak av opprettelse av Hålogalandsallmenning, og med hovedvekt på følgende punkter:

1. Samerettsutvalgets enstemmige forslag til *lov om Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover.*
2. Samerettsutvalgets flertallsinnstilling om at forvaltningen av de tradisjonelle samiske områdene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fortsatt forvaltes på lokalt nivå basert på revidert fjellov.
3. Gjeldende forvaltningsordning for statsgrunn i Sør-Norge, med revidert Fjellov, bør innføres også i Nordland og Troms for å unngå en unødige oppsplitting i forvaltningen av det sørsamiske området. Det forutsettes at det gjennomføres nødvendige endringer i lovverket og i Statskog SF's vedtekter som sikrer sørsamisk representasjon.
4. Samerettsutvalgets enstemmige forslag om *ny lov om Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.*

Saksbehandling/Saksgang

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag støtter hovedtrekkene i Samerettsutvalgets flertallsinnstillinger, med unntak av opprettelse av Hålogalandsallmenning, og med hovedvekt på følgende punkter:

1. Samerettsutvalgets enstemmige forslag til *lov om Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover.*
2. Samerettsutvalgets flertallsinnstilling om at forvaltningen av de tradisjonelle samiske områdene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fortsatt forvaltes på lokalt nivå basert på revidert fjellov.
3. Gjeldende forvaltningsordning for statsgrunn i Sør-Norge, med revidert Fjellov, bør innføres også i Nordland og Troms for å unngå en unødig oppsplitting i forvaltningen av det sørsamiske området. Det forutsettes at det gjennomføres nødvendige endringer i lovverket og i Statskog SF's vedtekter som sikrer sørsamisk representasjon.
4. Samerettsutvalgets enstemmige forslag om *ny lov om Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.*

Behandling i Komité for plan og økonomi 17.2.2009

Saksordfører Vigdis Hjulstad Belbo la fram saka.

FORSLAG:

Endre Skjervø, på vegne av Fremskrittspartiet:

Alternativt forslag:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag går imot opprettelsen av Hålogalandsallmenningen, og vil inntil videre beholde Statskog som grunneier.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag tar sterk avstand fra enhver form for forskjellsbehandling av mennesker basert på hudfarge, raseforestillinger, kulturell, etnisk eller religiøs tilknytning. Fylkestinget i Nord-Trøndelag vil derfor gå imot enhver særbehandling av samene i forhold til den øvrige befolkningen, herunder også direkte samisk representasjon i Hålogalandsallmenningen basert på etnisitet.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener i likhet med SRUlls flertall at det er behov for å lovfeste det nordnorske lokaldemokratiets og rettighetshaveres rett til å ta del i verdiskapningen på statsgrunn i Nord-Norge etter samme prinsipper som Fjelloven legger til grunn i Sør-Norge. Det er naturlig at det tillegges utmarksstyrene, eller annet organ oppnevnt av kommunene, å forvalte disse inntektene.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener det bør opprettes lokale forvaltningsorgan av en slik arealmessig størrelse at forvaltningen kan utøves ut fra et helhetlig perspektiv og et forvarlig inntektsmessig grunnlag. Representasjonen i slike organ bør settes sammen av politisk

oppnevnte representanter fra kommunene, representanter fra berørte næringsinteresser samt Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), men hvor politisk oppnevnte utgjør et flertall.

Fylketinget i Nord-Trøndelag ønsker at reindriftsnæringen skal behandles som enhver annen næring, her under også at den gis representasjon på linje med andre legitime bruksrettshavere.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag går imot et forbud mot salg av all eksisterende statsallmenning og statsgrunn i nord. Tvert om bør personer som bygsler tomter på statlig grunn få tilbud om kjøp. Det bør samtidig åpnes for salg av ikke-utmarksrelaterte tomter.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag er av den oppfatning at i spørsmål om rett til deltakelse i forvaltningen av, og fordeling av inntektene fra statsallmenning, bør lokaldemokratiet og de bruksberettigede i Nord-Norge og i Sør-Norge ha en likeverdig rettstilstand.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag støtter i likhet med SRUlls flertall å gi reindriftsnæringen, i tillegg til friluftsinntektene og landbruksberettigede fast representasjon i fjellstyrene der en betydelig del av fjellstyrets område er reinbeiteareal. Fylkestinget i Nord-Trøndelag forutsetter imidlertid at oppnevningen av reindriftsnæringens representant blir gjort av kommunestyrene, på lik linje med øvrige bruksberettigede. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener også at fjelloven ikke bør stille krav om at de bruksberettigede skal ha flertall i fjellstyrene.

VOTERING:

Alternativ votering mellom fylkesrådets innstilling og Fremskrittspartiets forslag:

Innstillingen ble vedtatt med 9 stemmer (Ap, Sp, H, SV, KrF og V), mot 2 stemmer (FrP) for Fremskrittspartiets forslag.

KOMITEINNSTILLING:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag støtter hovedtrekkene i Samerettsutvalgets flertallsinnstillinger, med unntak av opprettelse av Hålogalandsallmenning, og med hovedvekt på følgende punkter:

1. Samerettsutvalgets enstemmige forslag til lov om Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover.
2. Samerettsutvalgets flertallsinnstilling om at forvaltningen av de tradisjonelle samiske områdene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fortsatt forvaltes på lokalt nivå basert på revidert fjellov.
3. Gjeldende forvaltningsordning for statsgrunn i Sør-Norge, med revidert Fjellov, bør innføres også i Nordland og Troms for å unngå en unødlig oppsplitting i forvaltningen av det sørsamiske området. Det forutsettes at det gjennomføres nødvendige endringer i lovverket og i Statskog SF's vedtekter som sikrer sørsamisk representasjon.
4. Samerettsutvalgets enstemmige forslag om ny lov om Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.

Fylkestingets behandling i plenum

Saksordfører Vigdis Hjulstad Belbo la fram komiteinnstillinga.

Følgende hadde innlegg:

Carl Sitter Geving (Ap), Vigdis Hjulstad Belbo (Sp), Endre Skjervø (Frp), Trond Prytz (V), Ole Berget (Frp).

FORSLAG:

Endre Skjervø på vegne av Fremskrittspartiet:

Alternativt forslag:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag går imot opprettelsen av Hålogalandsallmenningen, og vil inntil videre beholde Statskog som grunneier.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag tar sterk avstand fra enhver form for forskjellsbehandling av mennesker basert på hudfarge, raseforestillinger, kulturell, etnisk eller religiøs tilknytning. Fylkestinget i Nord-Trøndelag vil derfor gå imot enhver særbehandling av samene i forhold til den øvrige befolkningen, herunder også direkte samisk representasjon i Hålogalandsallmenningen basert på etnisitet.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener i likhet med SRUlls flertall at det er behov for å lovfeste det nordnorske lokaldemokratiets og rettighetshaveres rett til å ta del i verdiskapningen på statsgrunn i Nord-Norge etter samme prinsipper som Fjelloven legger til grunn i Sør-Norge. Det er naturlig at det tillegges utmarksstyrene, eller annet organ oppnevnt av kommunene, å forvalte disse inntektene.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener det bør opprettes lokale forvaltningsorgan av en slik arealmessig størrelse at forvaltningen kan utøves ut fra et helhetlig perspektiv og et forvarlig inntektsmessig grunnlag. Representasjonen i slike organ bør settes sammen av politisk oppnevnte representanter fra kommunene, representanter fra berørte næringsinteresser samt Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), men hvor politisk oppnevnte utgjør et flertall.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag ønsker at reindriftsnæringen skal behandles som enhver annen næring, her under også at den gis representasjon på linje med andre legitime bruksrettshavere.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag går imot et forbud mot salg av all eksisterende statsallmenning og statsgrunn i nord. Tvert om bør personer som bygsler tomter på statlig grunn få tilbud om kjøp. Det bør samtidig åpnes for salg av ikke-utmarksrelaterte tomter.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag er av den oppfatning at i spørsmål om rett til deltakelse i forvaltningen av, og fordeling av inntektene fra statsallmenning, bør lokaldemokratiet og de bruksberettigede i Nord-Norge og i Sør-Norge ha en likeverdig rettstilstand.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag støtter i likhet med SRUlls flertall å gi reindriftsnæringen, i tillegg til friluftsinntektene og landbruksberettigede fast representasjon i fjellstyrene der en betydelig del av fjellstyrets område er reinbeiteareal. Fylkestinget i Nord-Trøndelag forutsetter imidlertid at oppnevningen av reindriftsnæringens representant blir gjort av kommunestyrene, på lik linje med øvrige bruksberettigede. Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener også at fjelloven ikke bør stille krav om at de bruksberettigede skal ha flertall i fjellstyrene.

VOTERING:

Alternativ votering mellom komiteinnstillinga
og forslag fra Frp:

Komiteinnstillinga ble vedtatt med
28 stemmer, idet 5 stemmer ble avgitt for
forslaget fra Frp.

Endelig vedtak er gjengitt fremst i saka.

Nord-Trøndelag fylkeskommune Fylkestinget

Vedlegg
2 av 2

Sak nr. 09/7

NOU 2007:13 - Den nye sameretten - høring

Behandles av	Sted	Møtedato	Sak nr.
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	Fylkets Hus	20.1.2009	09/20
Fylkestinget	Steinkjer Rådhus	18.2.2009	09/7

Saksbeh: Sigurd Kristiansen

Arkivsak: 08/01225

Arkivkode: 021

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag støtter hovedtrekkene i Samerettsutvalgets flertallsinnstillinger, med unntak av opprettelse av Hålogalandsallmenning, og med hovedvekt på følgende punkter:

1. Samerettsutvalgets enstemmige forslag til *lov om Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover.*
2. Samerettsutvalgets flertallsinnstilling om at forvaltningen av de tradisjonelle samiske områdene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fortsatt forvaltes på lokalt nivå basert på revidert fjellov.
3. Gjeldende forvaltningsordning for statsgrunn i Sør-Norge, med revidert Fjellov, bør innføres også i Nordland og Troms for å unngå en unødig oppsplitting i forvaltningen av det sørsamiske området. Det forutsettes at det gjennomføres nødvendige endringer i lovverket og i Statskog SF's vedtekter som sikrer sørsamisk representasjon.
4. Samerettsutvalgets enstemmige forslag om *ny lov om Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnet i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.*

Fylkesrådets vurdering:

Samerettsutvalgets arbeid og innstilling har vært imøtesett med forventning, ikke minst på samisk hold hvor mange har en forhåpning om at Samerettsutvalget og det videre arbeidet med implementering av utvalgets forslag skal gi en korreksjon av tidligere urett og at samisk næring og kultur vil sikres den nødvendige rettsikkerhet i framtida.

Fylkesrådet ser forslaget til lov om kartlegging og anerkjennelse av rettigheter som en mulighet til å få vurdert og legalisert rettigheter opparbeidet etter langvarig bruk på statsgrunn både for samisk og ikke-samisk befolkning. Ordningen kan derfor bli konfliktdempende, gi mulighet til avklaring av gamle tvister og gi forutsigbarhet mht rettigheter både for reindriften og øvrige utmarksnæringer.

Samerettsutvalgets flertallsforslag når det gjelder forvaltningsordning for de samiske områdene i Nord-Trøndelag og de øvrige områder sør for Nordland, viderefører en innarbeidet lokal, kommunal forvaltning av utmark gjennom en revidert fjellov og fjellstyrer med kommunal representasjon. Det er viktig at den lokale, kommunale forvaltningen av utmarka blir videreført i Nord-Trøndelag og i de øvrige samiske områdene i Sør-Norge. Det forutsettes at de samiske interessene sikres en reell medvirkning i forvaltningen gjennom utvidet representasjon i fjellstyrene.

Fylkesrådet er uenig i samerettsutvalgets forslag om etablering av Hålogalandsallmenningen i Nordland og Troms. Forslaget fra samerettsutvalget innebærer en oppsplitting av forvaltningen av det sørsamiske området. Fylkesrådet ønsker en helhetlig forvaltning av dette området. Etableringen av Hålogalandsallmenningen vil også føre til en svekkelse av Statsskogs virksomhet og fagkompetanse på drift av skogeiendommer og utmarksarealer.

I det sørsamiske området er samisk næring, kultur og språk under sterkt press. Reindrifta står sentralt i den samiske kulturen og det er derfor av stor betydning at denne næringen sikres den nødvendige medinnflytelse i forvaltningen av utmark og naturressurser.

Et samlet samerettsutvalg har fremmet forslag om ny lov om saksbehandling og konsultasjoner for å sikre ivaretagelsen av samisk medinnflytelse med begrunnelse i ILO – konvensjonen. Samtidig skal forslagene innebære at Staten kan følge opp sine folkerettslige forpliktelser overfor samene på en effektiv måte. Dersom en slik lov innføres, bør det etter Fylkesrådets syn foretas forenklinger slik at loven kan virke etter sine hensikter. Loven bør videre avstemmes mot plan - og bygningsloven slik at det unngås dobbeltsaksbehandling.

Steinkjer, 27. januar 2009

Alf Daniel Moen
fylkesrådsleder

Annikken Kjær Haraldsen
fylkesråd for kultur

Saksutredning for fylkesrådet

Sammendrag

Uttalelsen bygger på de tre hovedpunktene i Samerettsutvalgets innstilling:

1. Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover
2. Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms
3. Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge

Flertallsforslagene fra Samerettsutvalget er i samsvar med innarbeidet praksis og lokal forvaltning i Nord-Trøndelag.

Trykte vedlegg:

1. NOU 2007:13 Den nye sameretten. Oversikt over hovedtrekkene i utredningen fra Samerettsutvalget
2. Snåsa kommune: Høringsuttalelse til NOU 2007:13 Den nye sameretten
3. Utmarkskommunenes sammenslutning (USS): Høringsuttalelse til NOU 2007:13
4. Statskog SF: Høringsuttalelse til NOU 2007:13
5. Norges Fjellstyresamband: Utkast til uttalelse
6. Høringsuttalelse til Samerettsutvalgets innstilling fra Områdestyret for reindriften i Nord-Trøndelag

Utrykte vedlegg:

- NOU 2007:13 Bind A
- NOU 2007:13 Bind B
- Sørsamisk høringsuttalelse om NOU 2007

Utredning:

Innledning/bakgrunn

Samerettsutvalget la i desember 2007 fram sin utredning "Den nye sameretten" (NOU 2007:13). Utredningen er på høring med høringsfrist 15. februar 2009. Fylkestinget behandler saken den 18. februar, og utsatt frist for endelig høringsuttalelse fra Nord-Trøndelag Fylkeskommune er derfor avtalt med departementet.

I løpet av 2008 har en rekke høringskonferanser presentert Samerettsutvalgets innstilling. Disse høringskonferansene har også presentert historisk bakgrunnsmateriale omkring samisk naturbruk og rettssituasjon, i tillegg har ulike forvaltningsmyndigheter og interesseorganisasjoner fått presentere sine synspunkter omkring utredningsarbeidet.

Saemien Sijte arrangerte i juni 2008 en høringskonferanse om Samerettsutvalgets innstilling i Steinkjer. Denne konferansen hadde de sørsamiske miljøene som målgruppe og Nord-Trøndelag Fylkeskommune bidro med økonomisk støtte til arrangementet.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune arrangerte i tillegg en høringskonferanse på Stiklestad den 11. september 2008. Målgruppen for denne samlingen var kommunene i Nord-Trøndelag og de ulike forvaltningsorganer og organisasjoner som har interesse av saken.

Saksframstilling

Samerettsutvalget II's mandat har vært å :

- Gi en historisk redegjørelse for sedvaner og rettsoppfatninger fra og med Hedmark til og med Troms
- Fremstille rettsutviklingen og rettstilstanden i dag
- Identifisere områder i samsvar med ILO 169 art 14 nr 2
- Utrede lokal forvaltning av grunn og naturressurser, herunder om fjellova skal legges til grunn
- Vurdere reindriftens rettigheter
- Utrede behovet for lovendringer som kan trygge samisk bruk av grunn og naturressurser

Samerettsutvalget II ble oppnevnt for å utrede rettigheter til og disponeringen og bruken av land og vann i tradisjonelle samiske områder utenom Finnmark fylke.

Videre har mandatet vært å komme med forslag til hvordan man skal trygge den samiske befolknings muligheter til å utnytte naturressursene i sine bruksområder, samtidig som man anerkjenner den ikke-samiske befolknings interesser.

I mandatet sies det også at hensynet til å bevare samisk kultur og levemåte må stå sentralt, og at reindriftens arealbruk og rettigheter særlig bør vurderes. Mandatet sier videre at utvalget bør utrede spørsmål om lokal forvaltning av grunnen og naturressurser. Utvalget skulle også vurdere om forslag til løsninger kunne gjennomføres ved tillempninger i eksisterende forvaltningsordninger.

Utvalget skulle også redegjøre for historiske forhold som er presentert i NOU 14:2007 Samisk naturbruk og rettssituasjon fra Hedmark til Troms.

Hovedtrekkene i Samerettsutvalget II's utredning:

Nord-Trøndelag Fylkeskommunes uttalelse til Samerettsutvalget II's utredning tar utgangspunkt i – og begrenser seg til - utvalgets flertallsinnstillinger på de mest sentrale temaene i utredningen. Utredningen og flertallsinnstillingen fra Samerettsutvalget II har 3 hovedelementer i form av forslag til nye lover om:

1. Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms og sørover
2. Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms
3. Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnet i de tradisjonelle samiske områdene i Norge

Utvalget har i tillegg foreslått endringer i en rekke andre lover, blant annet i fjellova, reindriftsloven, naturvernloven, plan-og bygningsloven og bergverksloven.

For ytterligere detaljer fra samerettsutvalgets innstilling vises til trykt vedlegg:

NOU 2007:13 Den nye sameretten. Oversikt over hovedtrekkene i utredningen fra Samerettsutvalget.

Nærmere om hovedelementene i forslaget:

1: Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter:

Et hovedformål med Samerettsutvalgets lovforslag er å legge til rette for en effektiv gjennomføring av statens folkerettslige forpliktelser overfor den samiske befolkningen. Et viktig hensyn er også at forvaltningen av grunn og naturressurser skal foregå på en balansert og økologisk bærekraftig måte og til beste både for samisk kultur og næring, for den øvrige lokalbefolkningen og for allmennheten.

Ut fra en erkjennelse av at samer og andre ved langvarig bruk av land og vann kan ha opparbeidet rettigheter til grunn og naturressurser, foreslår utvalget en kommisjon som skal kartlegge slike rettigheter. Samerettsutvalget foreslår også en særdomstol (utmarksdomstol) for å avgjøre tvister om rettighetene. Forslaget har en parallell i finnmarkslovens kapittel 5 og er fremmet for å oppfylle statens forpliktelser etter ILO-konvensjon nr 169 om urfolk, artikkel 14. Kartleggingen skal skje på grunnlag av nasjonal rett og de som ønsker spørsmål utredet av kommisjonen må selv be om slik utredning.

Forslaget om kartlegging og anerkjennelse av rettigheter fremmes av et enstemmig Samerettsutvalg.

2: Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms:

Utvalget foreslår nye eller endrede forvaltningsordninger for statsgrunn som andre ikke har opparbeidet seg eierrettigheter til. Forslagene tar sikte på å oppfylle kravene i ILO-konvensjonens artikkel 15 om samisk deltakelse i forvaltningen av grunn og naturressurser i de samiske områdene. Flertallet på 9 medlemmer foreslår å overføre statsgrunnen i Nordland og Troms til regionalt eierskap ved Hålogalandsallmenningen. Det nye eierorganets styre skal ha seks medlemmer, to oppnevnt av Sametinget, to av Nordland Fylkesting og to av Troms Fylkesting.

De statseide, tradisjonelle samiske områdene sør for Nordland er i hovedsak forvaltet etter fjelloven. Et flertall i utvalget foreslår at forvaltningen av de tradisjonelle samiske områdene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fortsatt forvaltes på lokalt nivå etter fjelloven, men at fjelloven revideres slik at fjellstyrene i statsallmenninger hvor det drives reindrift utvides fra fem til sju medlemmer. Reindriften og jordbruket får hver to medlemmer. Det foreslås også endringer i loven for å synliggjøre reindriften som selvstendig bruksrett i statsallmenningene.

Når et flertall i samerettsutvalget foreslår å videreføre forvaltning etter fjelloven for de samiske områdene i Sør-Norge, så er dette ut fra hensynet til eksisterende rettighetshavere og en etablert lokal forvaltning. Slike lokale rettigheter og lokal forvaltning har en ikke hatt i Nordland og Troms, og her gjelder heller ikke fjelloven. Geografisk er statsgrunn sør for Nordland mer oppstykket enn i nord, noe som også taler for lokal forvaltning framfor regional.

Et mindretall på 3 medlemmer i utvalget ønsker en helhetlig forvaltningsordning i hele det samiske området sør for Finnmark og foreslår at Hålogalandsallmenningen også skal omfatte de samiske områdene i Sør-Norge. Dersom statsgrunn i Sør-Norge legges inn under Hålogalandsallmenningen, vil Statskog SF opphøre som grunneier for disse områdene.

3: Ny lov om Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge:

Samerettsutvalget foreslår nærmere regler for saksbehandling og konsultasjoner når det overveies å iverksette tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge. Forslaget legger opp til samisk deltakelse i beslutningsprosesser i saker som kan få betydning for samiske rettighetshavere og interesser i samsvar med ILO-konvensjon nr 169, artikkel 6, 7 og 15. Et overordnet mål er å unngå tiltak som kan stride mot folkerettens krav til vern av samisk materiell kultur. I tillegg til en generell lov som konkretiserer gjeldende saksbehandlings- og konsultasjonsprinsipper, foreslår utvalget særskilte regler om dette i bergverksloven, naturvernloven og i plan- og bygningsloven. Forslagene legger opp til konsultasjoner både mellom offentlige organer og Sametinget, og mellom offentlige organer og andre samiske rettighetshavere og interesser.

Konsultasjonsforslaget virker omfattende og krevende både for den som har konsultasjonsplikt og rett. Forslaget medfører betydelig ressursbruk både for kommuner og fylkeskommunene, men først og fremst for reindriftsforvaltningen og de samiske organisasjonene. Plan og

bygningsloven har relativt omfattende ordninger for informasjon og medvirkning og har hensyn til samisk kultur og næring inne i formålsparagrafen.

Forslaget om Ny lov om Saksbehandling og konsultasjoner fremmes av et enstemmig Samerettsutvalg.

4: Statskog SF og konsekvenser av Samerettsutvalgets innstilling

Samerettsutvalgets flertallsinnstilling foreslår å videreføre dagens forvaltning av statsgrunn sør for Nordland. Dette innebærer at Statskog SF forblir grunneier i disse områdene og at grunn og ressurser forvaltes gjennom fjellstyrene under en revidert Fjellov.

Samerettsutvalget foreslår derimot at statsgrunn i Nordland og Troms legges under et nytt forvaltningsorgan, Hålogalandsallmenningen.

Statskog SF har påpekt at Samerettsutvalgets forslag om Hålogalandsallmenningen i Nordland og Troms vil innebære en generell svekkelse av Statskog SF og i praksis kunne rive vekk selve grunnlaget for Statskog SF, også i Sør-Norge.

På denne bakgrunn har styret i Statskog SF lagt vekt på følgende momenter i sin høringsuttalelse til Samerettsutvalgets innstilling:

Generelt:

- Fortsatt nasjonalt eierskap av grunn og ressurser
- Forvaltning basert på demokratisk forankring lokalt, regionalt og nasjonalt
- Nasjonalt eierskap vil sikre helhetlig forvaltning i forhold til næringsutvikling, ressursforvaltning, miljøvern, allmennhetens friluftsliv, jakt og fiske og også være best egnet til å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser, herunder avveining av samiske rettigheter i forhold til andre interesser.
- Nasjonalt eierskap gjør dessuten at reindriften kan forholde seg til én grunneier på tvers av regioner og landsdeler.

Forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms: Nye Statskog

- Nasjonalt eierskap videreføres med en styringsmodell som sikrer demokratisk lokal, regional og nasjonal forankring
- Sametinget og reindriften skal være representert i Statskogs styre
- Det etableres 2-3 regioner i Nordland og Troms med ett utmarksstyre i hver region
- Utmarksstyrene har maksimum 7 representanter, oppnevnt av Sametinget, reindrifta og Fylkesting
- Utmarksstyrene vil etter Statskogs forslag få stor beslutningsmyndighet, men bestående rettigheter for reindriften vil bestå, i påvente av kartleggings- og anerkjennelsesprosessen.

Vurdering

Samerettsutvalgets utredning er resultatet av et langvarig, grundig og demokratisk arbeid som har endt opp i bred konsensus i utvalget, slik det framgår av utvalgets framlagte flertallsinnstillinger. Den samlede utredningen fra Samerettsutvalget er et svært omfattende og sammensatt materiale. På denne bakgrunn begrenser høringsuttalelsen fra Nord-Trøndelag fylkeskommune seg derfor til hovedtrekkene i utvalgets innstilling. En lang rekke høringsinstanser som ulike offentlige etater, næringsorganisasjoner, politiske partier, frivillige organisasjoner m.fl. vil gjennom sine høringsuttalelser bidra til at detaljene i Samerettsutvalgets innstilling blir belyst og diskutert.

Primo januar 2009 er det fortsatt bare et fåtall høringsuttalelser som foreligger ferdig behandlet fra de ulike organisasjoner og offentlige myndigheter. I arbeidet med Nord-Trøndelag fylkeskommunes uttalelse har det vært viktig å se til de merknader som i løpet av høringsprosessen har framkommet fra lokalt nivå i fylket. Det vises her til høringsuttalelser fra

Snåsa kommune, Utmarkskommunenes sammenslutning (USS) og Norges Fjellstyresamband som følger denne saken som trykte vedlegg.

Gjennom presentasjoner og debatter på de ulike høringskonferansene, samt gjennom foreliggende høringsuttalelser, har hovedlinjene i samerettsutvalgets innstilling blitt klargjort. Det er på denne bakgrunn at vår høringsuttalelse er begrenset til de tre hovedforslagene i innstillingen som er omtalt i saksframlegget.

Gjennom utvalgets forslag til lov om kartlegging og anerkjennelse av rettigheter vil det bli lagt til rette for en bred gjennomgang av samiske krav og rettigheter. Samtidig må, slik også utvalgets mandat påpeker, de samiske rettighetene vurderes i forhold til øvrige rettighetshavere og den lokale forvaltningen av utmark og naturressurser.

Den offentlige diskusjonen omkring Samerettsutvalgets utredning har i stor grad dreid seg om forslagene til nye forvaltningsordninger og grunneierspørsmål, spesielt forslaget om innføring av Hålogalandsallmenningen for statsgrunn i Nordland og Troms. For områdene sør for Nordland foreslår flertallet at dagens forvaltningsordning videreføres med revidert fjellov.

Forslaget innebærer at Statskog SF forblir grunneier for statsallmenninger og innkjøpt statsgrunn i Sør-Norge og at fjellstyrene fortsatt har ansvaret for den lokale forvaltningen av jakt, fangst og fiske. Dersom Hålogalandsallmenningen innføres for Nordland og Troms vil dette kunne få konsekvenser for Statskog SF, jfr ellers trykt vedlegg med Statskog SF's høringsuttalelse til Samerettsutvalgets innstilling.

Hensikten med de foreslåtte endringene i fjelloven er å synliggjøre reindriftsretten som en selvstendig bruksrettighet i statsallmenningene og å styrke reindriftsutøvernes deltakelse i fjellstyrene. Videre at det skal fremgå klarere av lovens ordlyd at det også må tas hensyn til reindriftsutøvernes rettigheter og interesser når det vurderes å iverksette tiltak eller å gi tillatelser til tiltak.

Samerettsutvalgets forslag til lov om saksbehandling og konsultasjoner innebærer at statlige myndigheter, fylkeskommuner og kommuner vil ha plikt til å konsultere dersom de treffer vedtak som kan få direkte betydning for utnyttelsen av grunn og ressurser i tradisjonelle samiske områder. Foruten Sametinget, vil også andre samiske rettighetshavere og interesser, for eksempel reindriftsutøvere og representanter for lokalsamfunn, ha rett til konsultasjoner, dersom tiltaket kan få direkte betydning for dem. Særlig i enkeltsaker påpekes det at det er aktuelt å konsultere slike rettighetshavere og interesser.

Konklusjon

Nord-Trøndelag fylkeskommunes høringsuttalelse til Samerettsutvalgets innstilling tar utgangspunkt i de tre hovedtemaene i innstillingen, slik disse er presentert av utvalget selv og framkommet gjennom debatten i høringsperioden:

1. Lov om Kartlegging og anerkjennelse av rettigheter,
2. Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms, med forslag også for samiske områder sør for Nordland
3. Lov om saksbehandling og konsultasjoner.

Et langvarig arbeid i et bredt sammensatt Samerettsutvalg har ført fram til en innstilling med flertallsinnstillinger som vurderes som gode og balanserte. Vi har derfor ikke sett grunn til å overprøve utvalgets valg av løsninger og heller ikke gått inn i de mange detaljerte områder av Samerettsutvalgets utredninger. Hovedtrekkene i flertallsinnstillingen fra Samerettsutvalget anbefales derfor støttet.

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
08/393-7-HEN

L.nr.
4989/08

Arkiv:
002 & 71

Deres ref:

Dato:
28.11.2008

NOU 2007: DEN NYE SAMERETTEN - HØRING

Kommunestyret har i møte den 27.11.2008 behandlet sak 72/08 og fattet slikt vedtak:

Kommunestyrets vedtak:

Med bakgrunnen i Samerettsutvalgets folkerettslige opprinnelse og mandat er det en meget viktig konstatering at konklusjonene etter flere års mangfoldig og grundig arbeid har sterk flertallsforankring, og at de kompromiss- eller konsensusforslag som har fått gjennomslag har sterk støtte også fra samisk hold. Snåsa kommunes vil derfor generelt støtte flertallets forslag med følgende presiseringer og merknader:

1. Når det gjelder forvaltningen av grunnbokshjemmelen for statsgrunn i Nord-Norge og statsallmenninger i Sør-Norge, oppfattes dette som et underordnet forhold som en i det store perspektivet bør kunne ta seg nødvendig tid til å avklare. Dette taler for at en kan ta den tid som behøves for å ta stilling til hvilket organ som skal ha grunnbokshjemmelen i Sør-Norge. Det er mer vesentlig hvordan organet settes sammen og styres, og hvilket mandat det får. Det er dessuten meget vesentlig punkt å få stadfestet at Hålogalandsallmenningens grunn, så vel som statsallmenning i sør-Norge, som hovedregel ikke skal kunne avhendes, det vil si selges/privatiseres. Dette vil bidra til fortsatt å sikre tradisjonelle bruksretter mot å bli redusert eller overført til andre uavhengig av hvem som har grunnbokshjemmelen. En slik fortsatt trygghet for allmenningsrettens vern vil være meget viktig å få fastslått, og spørsmålet er også viktig for debatten om hvem som kan ha grunnbokshjemmelen, jfr. Statskogs evt. fortsatte rolle i Sør-Norge
2. Snåsa kommune støtter forslag til lov om kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser fra og med Troms og sørover. En oppfatter dette som en naturlig oppfølging av de forpliktelser Norge har anerkjent ved ratifiseringen av ILO-konvensjon nr 169 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. Samerettsutvalgets utredninger godtgjør etter vårt syn at det er mye som tyder på at denne kartleggingen vil avdekke forhold som vil endre synet på de rettigheter til grunn og naturressurser som tilligger den samiske befolkningen, og som ikke har vært tilstrekkelig hensyntatt i dagens forvaltning og rettsorden. Snåsa kommune imøteser en slik utvikling for å jamstille den samiske befolkningens rettigheter. Videre ser en på dette som en naturlig utvikling av den kunnskapsoppbygging og de lovendringer og rettskraftige avgjørelser som har funnet sted i Norge etter at Samerettsutvalget begynte sitt arbeid tidlig på 1980-tallet.

3. Et annet vesentlig punkt i flertallets innstilling er at en forutsetter tilbakeføring av festeinntekter og andre grunneierinntekter til de lokalsamfunn hvor inntektene er generert, etter dekning av utgifter til egen drift. Dette er et mål som støttes fullt ut.
4. Snåsa kommune støtter også forslaget om at det kan pålegges kontaktmøter mellom fjellstyrene og reindriftens områdestyrer (ny § 10 a), at reindriftens representasjon ikke som i dag skal erstatte jordbrukets representasjon, men at begge grupper skal ha to styremedlemmer hver. Dette vil sikre en reell jamstilling av representasjon, og får som konsekvens at antall styremedlemmer i de aktuelle fjellstyrene utvides fra fem til sju. En ser det også som naturlig at det inntas en prinsippbestemmelse i fjellova § 1 siste ledd som fastslår at retten til samisk reindrift, i områder der slik reindrift har vært drevet fra gammelt av, er en selvstendig bruksrett i statsallmenningene på linje med andre bruksrettigheter med grunnlag i alders tids bruk. Videre støttes forslaget om å styrke og jamstille den samiske innflytelse på statens grunneierdisposisjoner i statsallmenningene og på annen aktuell statsgrunn i Sør-Norge, ved at ett av medlemmene i Statskog SFs styre oppnevnes etter forslag fra Sametinget og at foretakets vedtekter tilpasses dette.
5. Snåsa kommune ber om at Samerettsutvalgets forslag om endringer i plan- og bygningsloven, jfr. forslag til ny § 17 - 3, vurderes nøye ut fra at hovedmålet må være å oppnå en jamstilling av rettigheter, og ikke en forskyvning som medfører en ny ulikevekt. En ber derfor om at de bemerkninger USS har gitt til denne bestemmelsen gis en grundig vurdering.

Dette til Deres orientering.

Jijnjh heelsegh / Vennlig hilsen

Halvard Engstrøm
Raerieålman sæjjasadtje / Ass. rådmann

Vedlegg:

Kopi: IN- kommunene Lierne, Røyrvik, Namsskogan, Høylandet og Grong
Nord- Trøndelag fylkekommune, Fylkesrådmannen, Fylkets Hus, 7735 Steinkjer
KS Nord- Trøndelag, Fylkets Hus, 7735 Steinkjer

Samerettsutvalgets innstilling, NOU 2007:13

Høringsuttalelse fra Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS)

1. Landsstyrets vedtak

Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS) organiserer 81 kommuner med utmarksarealer i hele landet. Landsmøtet vedtok 16. april 2008 enstemmig en resolusjon hvor Landsmøtet oppfordrer Regjeringen til å: (...)

- *“Følge opp Samerettsutvalgets flertallsinnstilling om etablering av interkommunale utmarksstyrer i Nordland og Troms med reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter. Dagens ordning i Sør-Norge videreføres i tråd med flertallets forslag”.*

Med dette utgangspunktet og etter innspill fra medlemskommunene på høringsseminar 20. mars og 20. oktober 2008, har Landsstyret i USS vedtatt nærværende høringsuttalelse til NOU 2007:13 – Den nye sameretten. Landsstyret traff i møte 24. november 2008 følgende enstemmige vedtak:

- *“USS støtter Utvalgsflertallets forslag om at fjelloven videreføres i Sør-Norge. USS er enig i flertallets forslag til endringer i fjelloven, og mener forslagene vil styrke fjelloven og fjellovsystemet i statsallmenningene i Sør-Norge over tid.*
- *USS støtter videre Utvalgsflertallets forslag om lokal forvaltning gjennom interkommunale utmarksstyrer i Nordland og Troms. Flertallets forslag om interkommunale utmarksstyrer med reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter, imøtekommer lokalbefolkningens og kommunenes krav om lokal deltakelse i forvaltning av utmarksressursene i landsdelen. Flertallets forslag til forvaltningsmodell for Nordland og Troms vil innebære at vi får en likeartet forvaltningsmodell i Nordland og Troms og i Sør-Norge.*
- *USS har vært spesielt opptatt av allmennhetens interesser og retten til jakt og fiske. Etter USS' syn ivaretar flertallets forslag til forvaltningsmodell disse interessene på en god måte, ved at allmennhetens interesse og retten til jakt og fiske foreslås lovfestet, noe som vil sikre at dagens gode ordninger på disse områdene vil bli videreført.*
- *USS støtter også flertallsforslaget om at statens grunn i Nordland og Troms overføres til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen. Statskog har i innstillingen avvist en modell hvor*

utmarksstyrene oppnevnes av primærkommunene. Som en organisasjon for kommunene kan ikke USS akseptere Statskogs alternative modell - (kalt revidert Statskog), hvor utmarksstyrene skal oppnevnes av reindriften og fylkeskommunene. USS kan heller ikke støtte en modell hvor utmarksstyrene skal være underlagt Statskog – og i realiteten kun ha krav på utgiftsdekning.

- I Utvalgets mandat fremgår at utvalget skal søke å finne frem til forslag som kan virke konfliktdempende. USS viser i denne sammenheng til at samtlige av de samiske representantene i Utvalget har fremmet et krav om overdragelse til nytt eierorgan. Med unntak av representantene fra Statskog og Frifo, har samtlige øvrige utvalgsmedlemmer sluttet seg til forslaget.
- USS' tilslutning til flertallsforslaget er gjort med følgende forbehold:
 - De bruksberettigede bør ikke ha krav på å ha flertall i utmarksstyrene
 - Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven tas ut
 - Forslag til § 25 i plan- og bygningsloven tas ut
 - I forkant av overføringen av statens grunn til Hålogalandsallmenningen bør det skje en arealarrondering, hvor arealer som ikke er å anse som utmarksarealer overføres kommunene. Slik overføring må skje vederlagsfritt
 - Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven tas ut
 - Forslag til § 25 i plan- og bygningsloven tas ut

2. Sakens bakgrunn

Etter mer enn seks års arbeid la Samerettsutvalget 3. desember 2007 frem sin utredning med forslag til nye lover om:

- Ny forvaltningsordning for statsgrunn i Nordland og Troms,
- Kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til land og vann i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms fylke og sørover,
- Saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i de tradisjonelle samiske områdene i Norge.

Samerettsutvalget har videre fremlagt forslag til endringer i en rekke andre lover, blant annet

- Endringer i Fjelloven
- Plan- og bygningsloven, naturvernloven, reindriftsloven og bergverksloven

De utredninger som ligger til grunn for lovforslagene er av de mest omfattende i nyere norsk historie og gjelder omfattende samfunnsspørsmål – også ut over de samiske interesser.

Utmarkskommunenenes Sammenslutning (USS) organiserer 81 kommuner med store utmarksområder, fordelt over hele landet. Organisasjonens hovedoppgave er nettopp å styrke det lokale selvstyre i alle saker om bruk og vern av naturressurser innenfor rammene av en bærekraftig utvikling. Samerettsutvalgets mandatsområde og arbeid omfatter direkte en rekke av medlemskommunene og reiser ved siden av viktige samiske spørsmål, grunnleggende spørsmål om organiseringen av den offentlige forvaltningen rundt bruk og vern av verdifulle naturressurser. Forslagene vil således være av betydning også for USS' medlemskommuner utenfor mandatområdet.

Juridisk sekretær i USS, advokat ved Høyesterett Caroline Lund, ble av regjeringen oppnevnt som medlem av Utvalget. Hun har representert *kommunenenes (USS)* interesse i utvalget, samtidig som hun også ble bedt om å koordinere arbeidet overfor Norges Fjellstyresamband (NFS), som ikke fikk plass i utvalget. USS' medlem er med i Utvalgsflertallet. Også fylkeskommunene, representert ved utvalgsmedlem Gunnveig Elvæsæter Eggen som ble oppnevnt i Utvalget etter forslag fra Hedmark fylkeskommune, er med blant Utvalgsflertallet.

Av forslagene nevnt over er det *forslaget om ny forvaltningsordning for statens grunn i Nordland og Troms* som er mest sentralt hva gjelder de kommunale interesser. Dette forslaget handler i bunn og grunn om *hvem og hvordan* utmarksressursene skal forvaltes i fremtiden.

Flertallets forslag om etablering av *interkommunale utmarksstyrer*, som skal være uavhengige av grunneier, bygger på prinsippene i fjellovmodellen som har vært praktisert i Sør-Norge i snart 100 år. Flertallets forslag til modellen imøtekommer etter USS' oppfatning kravet fra lokalbefolkningen og kommunene i de to nest nordligste fylkene om at *primærkommunene* må gis deltakelse i utmarksforvaltningen.

Utvalgsflertallet foreslår videre en overføring av statsgrunnen i Nordland og Troms fra Statskog SF til Hålogalandsallmenningen. USS vil innledningsvis presisere at det ikke har vært et selvstendig ønske fra USS' side at statsgrunnen i Nordland og Troms skulle overføres til et nytt eierorgan. Når USS' utvalgsmedlem har sluttet seg til flertallets forslag om etablering av Hålogalandsallmenningen som nytt eierorgan, har det dels sammenheng med mandatet som presiserer at utvalget skal fremme forslag som kan virke konfliktdempende, dels at Statskog selv gjennom hele utvalgsarbeidet har avvist flertallets forslag om *selvstendige utmarksstyrer oppnevnt av primærkommunene*. I forholdet til konfliktdemping har USS lagt vekt på at samtlige av de samiske representanter har fremmet krav om nytt eierorgan, og at dette forslaget også har fått tilslutning av samtlige øvrige utvalgsmedlemmer med unntak av Statskog selv og utvalgsmedlemmet oppnevnt av FriFo. USS' tilslutning til flertallet er følgelig en konsekvens at Statskog selv ikke ønsker samarbeid med utmarksstyrer oppnevnt av *primærkommunene*, og at Statskog også avviser prinsippene fra fjellovmodellen i Sør-Norge – hvor utmarksstyrene gis *reell beslutningsmyndighet og lovbestemte inntekter*. USS ser imidlertid at det også er andre fordeler ved en overføring av statens grunn til et nytt eierorgan – enn konfliktdemping - ved at det etableres et "*klart skille mellom rollen som grunneier og rollen som myndighetsorgan ved at rollene ikke vil være samlet på en hånd*", jf. Justiskomiteens merknader i Innst.O.nr.80 (2004-2005).

Nedenfor følger USS' høringsuttalelse til Utvalgets innstilling. Hensett til det svært omfattende materialet på mer enn 1300 sider, inklusiv 40 sider med forslag til nye lovtekster, vil høringsuttalelsen i denne omgang være konsentrert om de hovedgrep Utvalget foreslår. USS tar forbehold om senere innenfor den satte høringsfristen å komme tilbake med ytterligere synspunkter på Utvalgets lovforslag. Høringsuttalelsen følger ikke systematikken i NOU-en, men er redigert slik at de viktigste spørsmål for USS' medlemskommuner er kommentert først.

3. Betydningen av Samerettsutvalgets innstilling for det videre arbeid

Utvalgets innstilling har i de fleste spørsmål tilslutning fra samtlige 15 utvalgsmedlemmer. I ett av hovedspørsmålene – *fremtidig eiendoms- og forvaltningsordning for gjenværende statsgrunn i Troms og Nordland* – er det en mindre dissens, men også i dette spørsmålet står 12 av medlemmene bak flertallets forslag, jf. Innstillingen s. 655.

Det er USS' syn at Utvalget fortjener stor honnør for i dette svært omfattende sakskomplekset og med tilsynelatende tunge interessekonflikter representert i Utvalget, å ha lyktes å forene medlemmenes syn i så godt som alle spørsmål. En gjennomgang av Utvalgets arbeid både internt og eksternt dokumenterer også at Utvalget og de enkelte medlemmer har lagt stor vekt på å forankre Utvalgets ideer og forslag i de berørte miljøer, jf. den orienteringen som er gitt i kap. 3 om Utvalgets arbeid, herunder befaringsprogrammet og om de åpne informasjonsmøtene. Ikke minst gledelig er det å registrere den brede tilslutningen som er oppnådd fra de samiske representanter i Utvalget.

Det er USS' syn at det både for Utvalget og for den senere prosess frem mot et nytt lovverk må være en overordnet målsetning å finne frem til mest mulig konsistente eiendoms- og forvaltningsordninger for hele landet. Utvalget har lyktes med dette, ikke bare ved en indre konsistens i de forslag som fremmes, men også ved at de fremsatte lovforslag er tilpasset gjeldende eiendoms- og forvaltningsordninger i landet for øvrig, samtidig som man har tatt hensyn til de særegne forhold som gjelder for eiendomsforholdene og befolkningen i Troms og Nordland. Med de ulike interesser som blir berørt og ikke minst for den nødvendige ivaretagelsen av de samiske interesser, er dette en krevende oppgave som Utvalget har løst på en god måte.

Det er USS' syn at det i det videre arbeidet frem mot ny lovgivning må legges betydelig vekt på Utvalgets innstilling og den forankringen Utvalgets lovforslag har i de berørte miljøer. USS vil sterkt advare mot en videre prosess som ikke i tilstrekkelig grad tar i betraktning de viktige mål som allerede er nådd gjennom den brede konsensus i Utvalget, oppnådd gjennom et sjelden demokratisk og grundig utvalgsarbeid. Det er også viktig at Utvalgets forslag ses på som en helhet, hvor endringer på ett område kan føre til at grunnlaget for den brede enigheten i Utvalget om andre forslag, rykkes bort. Det er således viktig å være klar på om eventuelle innsigelser mot forslaget gjelder modellvalget som sådan eller mer detaljspørsmål, (som eksempelvis styresammensetning i HA, styresammensetning i utmarksstyrene, priser på jakt og fiskekort mv).

4. Ny forvaltningsordning for gjenværende statsgrunn i Nordland og Troms

Dette temaet er i hovedsak behandlet i utvalgsinnstillingen kap. 14 s. 591-742 og i sammendraget kap. 2.1.4 s. 72 flg.

USS gir sin tilslutning til følgende forslag fra Utvalget:

Utvalget foreslår en *særskilt forvaltningsmodell* for gjenværende statsgrunn i de to fylkene, - en *fjellovliggende modell* som atskiller seg både fra gjeldende forvaltningsordning i Finnmark nedfelt i Finnmarksloven, men også fra Fjelloven. I forhold til Fjelloven er modellen tilpasset de særlige forhold som gjelder for denne delen av mandatområdet – og som har begrunnet at Fjelloven ikke tidligere er lagt til grunn i disse to fylkene.

12 av Utvalgets medlemmer foreslår en ny forvaltningsordning som innebærer at *eierrådigheten til gjenværende statsgrunn i Nordland og Troms overføres fra Statskog SF til et nytt eierorgan, Hålogalandsallmenningen*. Flertallet foreslår videre, på samme måte som i Sør-Norge, at Hålogalandsallmenningens grunn som hovedregel ikke skal kunne avhendes. Styresammensetningen foreslås av et noe mindre flertall til seks medlemmer; to fra Sametinget, to fra Nordland fylkesting og to fra Troms fylkesting. Det foreslås videre at Hålogalandsallmenningen skal *tilbakeføre festeinntekter og andre grunneierinntekter til de lokalsamfunn hvor inntektene er generert*, etter dekning av utgifter til egen drift.

Det foreslås videre av et flertall i Utvalget - med subsidiær tilslutning fra medlemmet Parmann (FriFO) – at forvaltningen av utmarksrettighetene på Hålogalandsallmenningens grunn legges til *regionale/interkommunale utmarksstyrever*, som oppnevnes av *kommunestyrene i fellesskap* i vedkommende region. Det foreslås inntil seks utmarksstyrever. Utmarksstyrene vil som fjellstyrene etter fjelloven være *frittstående organer*. Rettighetshavere til utmarksressurser, så som jordbruks- og reindriftsinteresser, skal oppnevnes til utmarksstyrene av disse rettighetshavergruppene og skal ha flertall i utmarksstyrene. Alle inntekter fra storviltjakt, småviltjakt og fiske, samt halvparten av alle festeinntekter på Hålogalandsallmenningens grunn skal tilfalle utmarksstyrene, slik at verdien av utmarksutnyttelsen vil forbli i vedkommende region, og utmarksstyrene gis myndighet og mulighet til å administrere bruksrettigheter i regionen. I den forbindelse kan utmarksstyrene også fastsette ordninger for beitebruken og forestå utvisning av trevirke til husbehov, setre mv. Dagens regelverk for regulering av jakt, fangst og fiske i Nordland og Troms foreslås videreført og lovfestet. Forslaget til lovbestemmelser om dette er utarbeidet i samarbeid med Norges Jeger og Fiskeforbund, for å sikre at gjeldende ordning på dette området videreføres.

Utvalget foreslår at ansatte i Statskog i Nordland og Troms skal tilbys arbeid på samme vilkår i Hålogalandsallmenningen.

Flertallets forslag til forvaltningsmodell kan illustreres slik;

Flertallsforslaget:

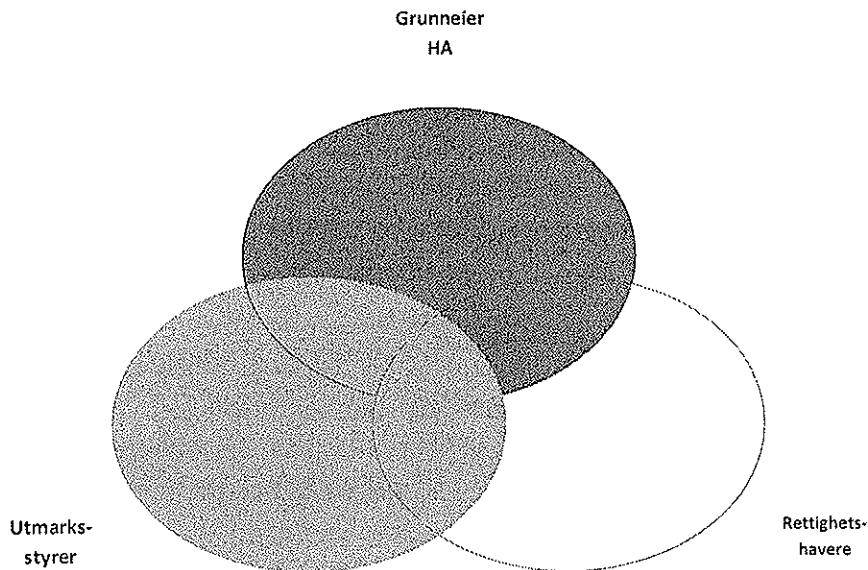

Fig 1) De overlappende sirklene illustrerer hvordan de ulike "organer" (Grunneier, utmarksstyrer og rettighetshavere) er regulert i forhold til hverandre. Modell samsvarer i det vesentlige med Fjelloven. De interkommunale utmarksstyrene skal opprettes av kommunene

Medlemmet Reiersen (Statskog) har fremmet et annet forslag i innstillingen – kalt *Revidert Statskog*. Hovedpunktene i forslaget er en videreføring av Statskog som grunneier til statsgrunn i Nordland og Troms. Det foreslås å åpne for representanter for reindriften i Statskogs styre og oppnevning av regionale utmarksstyrer med begrenset myndighet overfor Statskog i forvaltningsspørsmål. Forslaget fra Reiersen om utmarksstyrer avviker på vesentlige punkter fra flertallet ved at de regionale utmarksstyrer skal oppnevnes av fylkeskommunene – og uten representanter for primærkommunene. Reiersens forslag har fått tilslutning fra medlemmet Parmann (FriFo), men dette utvalgsmedlemmet har tatt vesentlige forbehold når det gjelder Reiersens forslag om *utmarksstyrer*. Reiersen foreslår videre at de regionale utmarksstyrene kan fremme forslag til arealplaner for Statskogs styre. Utmarksstyrene vil få dekket sine utgifter, inntekter fra utmarksbruk og grunndisponeringer kan tilbakeføres til regioner og lokalsamfunn etter Statskogs beslutning.

Statskogs modell kan illustreres slik;

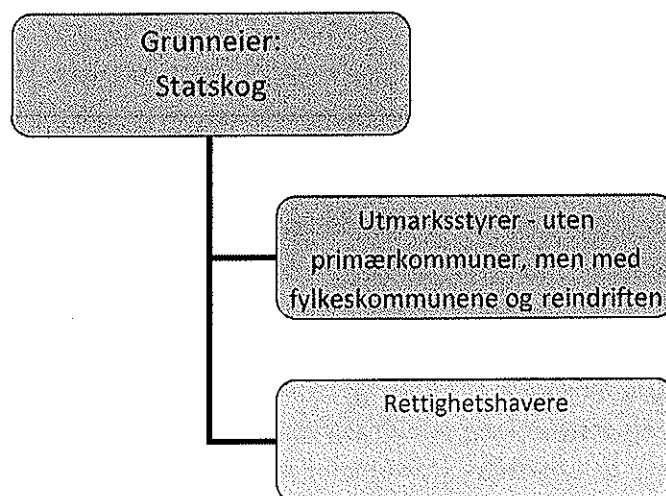

Fig 2) Illustrerer Statskogs forslag til modell (Revidert Statskog) med Statskog som grunneier, og hvor utmarksstyrene, som skal oppnevnes at de to fylkeskommunene og de ulike interesseorganisasjonene er underlagt Statskog som ønsker avgjørende ord.

USS vil begrunne sin tilslutning til flertallsforslaget slik:

Nordland og Troms står i dag i en spesiell forvaltningsrettslig stilling i Norge for så vidt gjelder tradisjonelle samiske områder. Mens det både gjennom Finnmarksloven og gjennom Fjelloven i Sør-Norge er forvaltningsregimer som trykker lokalbefolkningens og den samiske befolkningens muligheter for å utnytte de lokale naturressursene, er slike ordninger fraværende i Nordland og Troms. Uavhengig av Statskogs virke og vilje til å ivareta lokalsamfunnenes interesser, er det derfor mangler ved de institusjonelle ordninger i disse fylkene sammenholdt med resten av landet, som det er et åpenbart behov for å rette opp.

Disse manglene er ikke bare av nasjonal karakter: Både ILO-konvensjonen nr. 169 artikkel 15 om rett til samisk deltakelse i disponeringen av grunn og ressurser i tradisjonelle samiske områder og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 gir norske myndigheter klare pålegg om å sikre urfolks deltakelse i grunn- og ressursdisponeringen i deres områder på en annen måte enn dagens forvaltningsordning med Statskog gjør.

Både folkerettslige forpliktelser og nasjonale likhetsgrunnsetninger gjør det derfor nødvendig å endre gjeldende institusjonelle organisering av utmarksforvaltningen på statsgrunn i Nordland og Troms.

Med dette utgangspunktet er USS enig i at det må vurderes hvorvidt gjeldende forvaltningsordning for Finnmark eller gjeldende forvaltningsordning i Sør-Norge gjennom Fjelloven, vil være hensiktsmessige forvaltningssystemer også i Nordland og Troms.

USS deler Utvalgets syn på at verken Finnmarksloven eller Fjelloven i dagens form gir optimale løsninger på utfordringene i Nordland og Troms. USS finner det unødvendig å underbygge dette nærmere, men vil i stedet påpeke at hovedutfordringen i et nytt forvaltningsregime vil være å forene ivaretagelsen av de samiske interessers folkerettslige vern med den øvrige lokalbefolkningens legitime interesser i bruken av vann og land. Denne målsetningen tilsier uten videre et sterkere innslag av lokal og lokaldemokratisk forvaltning i en fremtidig forvaltningsordning.

Det er betydelige forskjeller blant annet i befolkningssammensetning, samisk befolkning, ressurstilgang, topografi og historie mellom Finnmark og de sørligere fylker. Det står for USS som klart at Finnmarksloven ikke vil være et egnet forvaltningsinstrument i Nordland og Troms, også fordi Finnmarkseiendommen mangler en forankring i det lokaldemokratiske nivået – kommunene.

Sett fra et kommunalt ståsted er spørsmålet om etableringen og organiseringen av **utmarksstyrer** og primærkommunenes deltakelse i den lokale forvaltningen det mest sentrale. De foreslåtte utmarksstyrene skal oppnevnes av kommunestyrene i vedkommende region, og vil derigjennom sørge for at utmarksforvaltningen gis en direkte lokaldemokratisk forankring. Med parallellen til fjellstyrene i Sør-Norge vil forslaget også innebære et helhetlig og konsistent forvaltningssystem i hele Norge (med unntak av Finnmark), og dette er i seg selv en stor gevinst ved Utvalgets forslag. Det er USS' syn at Utvalget ved sitt forslag til regionale(interkommunale) utmarksstyrer har funnet frem til en balansert og fremtidsrettet forvaltningsordning, forankret i grunnleggende demokratiske prinsipper.

USS finner det påkrevet å understreke at Utvalgets flertallsforslag om etablering av interkommunale/regionale utmarksstyrer samsvarer fullt ut med de anbefalinger en enstemmig Distriktskommisjon ga i NOU 2004:19. Kommisjonen var som kjent sammensatt av representanter for de politiske partier og hadde blant annet som målsetning "å bidra til å avklare politisk enighet og uenighet om innretningen av distrikt - og regionalpolitikken". En enstemmig kommisjon anbefalte at "Det bør gis økt mulighet for regionale tilpasninger og prioriteringer innenfor arealvern og bruk av arealressurser.(...) Sametinget bør få større innflytelse på beslutninger om disponering av naturressursene i de samiske kjerneområdene. Dette innebærer økt forvaltningsansvar på lokalt/regionalt nivå (...) desentralisering av makt til folkevalgte organer på lokalt og regionalt nivå (...) er en hovedstrategi."

Det er USS' syn at uavhengig av hvordan man vurderer spørsmålet om overføring av statens grunn til et nytt grunneierorgan – må flertallsforslaget om interkommunale utmarksstyrer ligge fast. Utmarksstyrene må videre, som i Sør-Norge, være **uavhengige** av grunneier og gis **reell beslutningsmyndighet** og **lovbestemte inntekter**. For å sikre en reell lokal forvaltning er det sentralt at det opprettes minimum seks utmarksstyrer. Hvor mange det er behov for og den nærmere avgrensing av disse vil måtte bero på innspill fra kommunene i vedkommende region. Forholdet mellom grunneier, utmarksstyrene og rettighetshavere må – slik flertallet foreslår - reguleres i lovs form.

Når det gjelder USS' tilslutning til flertallets forslag om overføring av statens grunn til et nytt **eierorgan**, vises til merknadene innledningsvis. I tillegg vil USS bemerke:

Når Statskog så klart avviser primærkommunenes deltakelse i en lokal forvaltningsmodell, har USS måttet ta konsekvensene av dette ved valg av modell. Videre er det lagt vekt på at samtlige av de samiske representantene i utvalget har fremmet krav om et nytt eierorgan.

USS vil påpeke at flertallets forslag om Hålogalandsallmenningen fortsatt vil være et offentlig eierorgan, jf. at flertallet foreslår at styret skal bestå av to representanter hver fra Troms og Nordland fylkeskommuner og to representanter fra Sametinget. Det er således ikke tale om en privatisering av utmarka, men en regionalisering på fylkeskommunalt nivå, hvor også Sametinget er med. For USS' tilslutning til denne modellen har det vært sentralt at forslaget om nytt eierorgan vil representere et bredt kompromiss. At man har klart å enes om et kompromiss vil kunne ha betydning hvor raskt man

vil kunne få gjennomført en modell med lokal forvaltning. USS frykter at dersom kompromisset ikke videreføres i det endelige forslaget, bla ved at forslaget om etableringen av et nytt eierorgan tas ut - vil kunne føre til at etablering av de interkommunale utmarksstyrer – og derigjennom lokal forvaltning nok en gang utsettes.

USS ser det videre som sentralt at den fremtidige Hålogalandsallmenningen vil gi en løsning som vil "gi et klart skille mellom rollen som grunneier og rollen som myndighetsorgan ved at rollene ikke vil være samlet på samme hånd", jf. Justiskomiteen merknader til Finnmarkseiendommen - Innst.O.nr.80 (2004-2005). Selv om Statskog er skilt ut som eget statsforetak er den statlige eierrollen solid forankret i foretaksmøtet, hos den samme statsråd som har omfattende reguleringsoppgaver knyttet til utmarksforvaltning og landbrukspolitikken. Finnes det gode forvaltningsordninger hvor denne rolleblanding unngås, bør slike ordninger etterstrebes. Forslaget om Hålogalandsallmenningen er en slik god forvaltningsordning, hvor mange viktige politiske målsetninger kan forenes, om landbruks- og distriktspolitikk, og om urfolk- og strukturpolitikk, samtidig som det etableres et uavhengighetsforhold til den statlige reguleringsmyndigheten.

Det har fra enkelte hold vært innvendt mot forslaget om Hålogalandsallmenningen at det kan virke negativt inn på Statskogs gjenværende oppgaver i Sør-Norge, så vidt skjønnes fordi foretakets økonomiske grunnlag vil bli svekket. – USS kan ikke se at dette kan være noe relevant hensyn: Innvendingen bygger på den forutsetning at Statskogs økonomiske resultat for virksomheten i Nordland og Troms er nødvendig for å opprettholde virksomheten i Sør-Norge. For det første fremgår det av utvalgsinnstillingen s. 653 at hovedtyngden av Statskogs inntekter stammer fra virksomheten i Sør-Norge, for 2005 om lag 100 millioner kroner i ordinære driftsinntekter. For det andre er det vanskelig å forstå at et slikt inntektsnivå ikke i seg selv skal kunne være tilstrekkelig for fremtidig drift i Sør-Norge, og for det tredje kan ikke denne type hensyn til et statsforetaks økonomi stå i veien for ellers ønskede forvaltningsordninger for Nordland og Troms.

USS vil likevel ta forbehold på ett punkt – for så vidt gjelder utvalgets forlag til rammer for Hålogalandsallmenningens virksomhet. USS er enig i lovforslagets § 12, hvor det fremgår at Hålogalandsallmenningens grunn som hovedregel ikke skal kunne avhendes. USS er også enig i adgangen til å gjøre unntak for dette når særlige grunner foreligger. En særlig grunn vil kunne være de tilfelle hvor statens grunn i dag ikke bare omfatter tradisjonelle "utmarksarealer", men også hvor slik grunn er blitt en del av kommunens tettstedsområde. I slike tilfelle vil det være naturlig og hensiktsmessig at den aktuelle grunn overføres til vedkommende kommune.

5. Utvalgets forslag til endringer i Fjelloven

Utvalget foreslår at de samiske interesser styrkes innenfor tradisjonelle samiske områder i Sør-Norge, gjennom visse endringer i fjelloven. Endringsforslagene går blant annet ut på en påpekning i lovteksten av at rett til samisk reindrift der reindrift har vært drevet fra gammelt av, er å anse som en selvstendig bruksrett på linje med andre bruksrettigheter, at reindriftsinteresser skal tas hensyn til ved iverksetting av tiltak eller tillatelser etter loven og en obligatorisk bestemmelse om reindriftsrepresentasjon i fjellstyrene. En slik påpekning innebærer ingen endringer i rettstilstanden – det følger allerede av Høyesteretts praksis at reindrift er en selvstendig bruksrett på linje med andre bruksrettigheter.

Det er USS' syn at forslagene både ivaretar de samiske interesser i Sør-Norge på en bedre måte enn dagens lov, og at forslagene vil styrke Fjelloven og fjellovsystemet i statsallmenningene over tid. USS ser også forslagene som en nødvendig oppfølging av statens folkerettslige forpliktelser overfor de samiske interesser.

6. Utvalgets forslag til lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn- og naturressurser i tradisjonelle samiske områder

Utvalget foreslår en ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn- og naturressurser i samsvar med statens folkerettslige forpliktelser. Loven skal gjelde i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms fylke og sørover. Det skal etableres en Kartleggingskommisjon som trer i funksjon ved at det fremsettes krav om utredning av felt, og kommisjonens rapport skal behandles av Hålogalandsallmenningen (alternativt Statskog). Dersom Hålogalandsallmenningen er enig med kommisjonen, skal registrerte rettigheter tinglyses. Kartleggingskommisjonen er også gitt meklingsmyndighet, og til behandling av tvist om rettigheter, skal det opprettes en ny Utmarksdomstol.

Det er USS' syn at Utvalgets forslag på en god måte ivaretar Norges folkerettslige forpliktelser i tradisjonelle samiske områder. USS er også enig med Utvalget i at det her foreligger tungtveiende grunner til å opprette en særdomstol. USS registrerer også at forslagene i hovedtrekk er sammenfallende med tilsvarende bestemmelser i Finnmarksloven.

7. Utvalgets forslag til ny lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnet i tradisjonelle samiske områder

Utvalget foreslår en ny saksbehandlingslov for å sikre et fortsatt naturgrunnlag for og vern av samisk materiell kulturutøvelse i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser. Etter ILO-konvensjon nr. 169 har urfolkgrupper krav på aktiv deltakelse i beslutningsprosesser frem mot tiltak av direkte betydning for dem. Utvalget foreslår egne bestemmelser om *konsultasjonsplikt*, om *representasjonsrett* i aktuelle organer, om plikt til *særlig hensyntaken* til samisk bruk og samiske lokalsamfunn, om *kvalifisert interesseovervekt* for tiltak med betydelig negativ virkning for fremtidig samisk bruk mv.

Selv om det kan diskuteres om det er nødvendig med en egen saksbehandlingslov, er det USS' syn at lovforslaget på en god måte følger opp og sikrer de samiske interesser i tradisjonelle samiske områder i tråd med Norges folkerettslige forpliktelser. For å sikre det brede flertallet vil USS gi sin generelle tilslutning til hovedtrekkene i Utvalgets forslag. Det er likevel USS' syn at Utvalget i enkelte forslag har gått for langt i favør av de samiske interesser og til fortrengsel for andre samfunns- og brukerinteresser, og lenger enn det Norges folkerettslige forpliktelser overfor urfolk krever. USS vil i det følgende begrense kommentarene til de forslag hvor USS har et avvikende syn.

I følge ILO-konvensjon nr. 169 art 6 skal urfolkgrupper konsulteres i alle tilfeller hvor tiltak som kan ha direkte betydning for dem blir utredet, planlagt eller iverksatt:

"(...) Consult the peoples concerned, through appropriate procedures and in particular through their representative institutions, whenever consideration is being given to legislative or administrative measures which may affect them directly".

Selv om plikten direkte gjelder staten, er det på det rene at den også gjelder for kommuner og fylkeskommuner gjennom statens folkerettslige ansvar for det som gjøres av slike organer.

Samerettsutvalgets forslag til ny lov om saksbehandlingsregler og konsultasjoner er tuftet på denne bestemmelsen, og på den påfølgende artikkel 7 om urfolks rett til deltakelse i beslutningsprosesser i saker som angår dem. Av denne bestemmelsen fremgår det at

"The peoples concerned (...) shall participate in the formulation, implementation and evaluation of plans and programs for national and regional development which may affect them directly."

Denne deltakelsesretten er særlig understreket i artikkel 15 om utnyttelse av naturressurser, hvorefter

"The rights of the peoples concerned to the natural resources pertaining to their lands shall be specially safeguarded. These rights include the right of these peoples to participate in the use, management and conservation of these resources."

Det er USS' syn at Samerettsutvalget ved sine forslag har oppfylt Norges folkerettslige forpliktelser mht konsultasjon og deltakelse. USS er imidlertid også av den oppfatning at Utvalget med visse forslag går lenger enn disse forpliktelsene tilsier, og med enkelte forslag går for langt i å tilgodese de samiske interesser til fortrengsel for andre legitime interesser – se nedenfor pkt 8.

8. Utvalgets forslag til endringer i andre lover

USS er som det fremgår over opptatt av at forslagene oppfyller Norges forpliktelser mht til konsultasjon og deltakelse. USS mener imidlertid at utvalget går for langt på enkelte punkter. Det gjelder først og fremst i forhold til forslagene til endringer av følgende forslag i Plan- og bygningsloven:

§25 - Samisk representasjon i offentlig oppnevnte råd, utvalg og nemnder mv

"Sametinget har rett til å være representert i offentlig oppnevnte organer, herunder råd, utvalg, nemnder mv, som behandler spørsmål som gjelder bruk, utnyttelse og disponering av grunn og ressurser i de tradisjonelle samiske områdene." (uthevet her)

Samme rett til representasjon er i annet punktum gitt enkelte samiske rettighetshavere.

Bestemmelsen bør begrenses til organer som har som **hovedoppgave** å behandle slike spørsmål, slik at ikke alle organer som ved enkelte anledninger skulle behandle slike spørsmål som et ledd i annen virksomhet, blir møtt med krav om samisk representasjon. Slik bestemmelsen er formulert, omfatter den videre også **politisk oppnevnte organer**. I slike demokratiske organer vil samiske interesser konkurrere på lik linje med alle andre mht representasjon. Det er USS' syn at det er nødvendig at ordlyden i lovteksten avgrenses mot slike organer. Det er ikke tilstrekkelig at det i kommentarene i forarbeidene fremgår at det ikke er naturlig å kreve samisk deltakelse i slike organer.

Forslag til ny § 17-3 i plan- og bygningsloven

“Sametinget kan for tradisjonelle samiske områder gi planretningslinjer for sikringen av naturgrunnlaget for samisk kultur og for hvordan virkningen for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv skal bedømmes når det treffes planvedtak etter loven her (...) Sametingets planretningslinjer skal legges til grunn ved planlegging etter loven her. Statlige, fylkeskommunale og kommunale organer skal også følge retningslinjene ved enkeltvedtak etter loven her og annen lovgivning som retningslinjene har betydning for.”

Det er USS' syn at dette lovforslaget går altfor langt i å gi generelle samiske interesser forrang fremfor andre viktige samfunnsinteresser, enten de måtte være av nasjonal, regional eller lokal karakter. USS finner det også åpenbart at lovforslaget går vesentlig lenger enn det Norges folkerettslige forpliktelser tilsier. USS finner det uproblematisk at det i planretningslinjer til plan- og bygningsloven gis anvisning på det spesielle beskyttelsesbehov grunnlaget for samisk kultur- og bruksutøvelse har, og at dette må vektlegges i all arealplanlegging i tradisjonelle samiske områder. Det er imidlertid USS' syn at Utvalgets forslag vil skape usikkerhet mht til rekkevidden – om Sametinget gis ensidig rett til å diktere “hvordan virkningen (...) skal bedømmes”, og at Sametinget er gitt en eksklusiv rett til å utarbeide slike retningslinjer. Av kommentarene fremgår at bestemmelsen ikke er ment som noen vetorett for Sametinget, men at bestemmelsen skal korrespondere med Finnmarksloven § 4, jf. den underliggende drøftelsen i punkt 19.4.7.4 (s. 992-994) og spesialmerknadene på s. 1275-1277.

For å unngå misforståelser om dette vil USS foreslå at bestemmelsen fjernes da den synes overflødig ved siden av de tilsvarende bestemmelsene i saksbehandlingsloven § 8.

Høringsuttalelse fra Statskog SF vedr. NOU 2007:13

”Den nye sameretten – Utredning fra Samerettsutvalget”

Innholdsfortegnelse

I Statskogs styres oppsummering – nye Statskog.....	1
Fortsatt nasjonal forvaltning	2
Styrets forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms – Nye Statskog	2
Merknader til flertallsforslaget.....	4
Behov for utredning	4
II Underlagsdokument – nærmere om enkelte temaer/forslag i utredningen	5
II.1 NÆRMERE OM LOV OM KARTLEGGING OG ANERKJENNELSE.....	5
II.2 NÆRMERE OM FORVALTNINGSORDNING	7
Eiendommene.....	7
Verdiskaping og næringsutvikling.	7
Allmennhetens tilgang til friluftsliv	8
Sikring av samisk bruk og samiske interesser.....	8
Avveining og balansering av ulike rettigheter og interesser, konfliktforebygging.	9
Lokal forvaltning i en helhetlig forvaltningsmodell	10
Ramme for grunneiers rådighet, avhendingsbegrensning	12
Ramme for grunneiers disposisjon/rådighet, tilbakeføring av inntekter	12
II.3 NÆRMERE OM LOV OM SAKSBEHANDLING OG KONSULTASJON	13
II.4 FORSLAG TIL ENDRING AV ANDRE LOVER.....	13
Forslag til endring av fjelloven	13
Forslag til endring av friluftslven.....	14
Forslag til endring av reindriftsloven.....	14
III Statskogs økonomi og konsekvenser av en ny forvaltningsordning.....	15
III.1 STATSKOGS ØKONOMI I DAG OG I ÅRENE FREMOVER	15
Virksomhetsområde eiendom.....	15
Virksomhetsområde energi	17
Virksomhetsområde skog.....	18
Virksomhetsområde friluftsliv	18
Oppsummering av Statskogs økonomi.....	19
III.2 ØKONOMISKE KONSEKVENSER	20
Organisering av støttefunksjoner	21
Konsekvenser for virksomhetsområde eiendom	21
Konsekvenser for virksomhetsområde skog	22
Konsekvenser for virksomhetsområde energi	22
Konsekvenser for virksomhetsområde friluftsliv	23
Oppsummering: Økonomiske konsekvenser av skifte av forvaltningsmodell.....	23

I Statskogs styres oppsummering – nye Statskog

Mandatet til samerettsutvalg II har vært å utrede den samiske befolknings rettslige stilling når det gjelder retten til land og vann utenfor Finnmark. Videre har mandatet vært å komme med forslag til hvordan man skal trygge den samiske befolknings muligheter til å utnytte naturressursene i sine bruksområder, samtidig som man anerkjenner den ikke-samiske befolknings interesser. I mandatet sies det også at hensynet til å bevare samisk kultur og levemåte må stå sentralt, og at reindriftens arealbruk og rettigheter særlig bør vurderes. Mandatet sier videre at utvalget bør utrede spørsmål om lokal forvaltning av grunnen og naturressurser. Utvalget skulle også vurdere om forslag til løsninger kunne gjennomføres ved tillem্পninger i eksisterende forvaltningsordninger eller om en burde innføre nye ordninger, herunder om fjelloven burde innføres i Nordland og Troms.

Styret i Statskog viser til at mandatet klart peker i retning av at samiske rettigheter og interesser skal stå sentralt i utredningen, men at disse samtidig skal avveies og balanseres mot den ikke-samiske befolkningens interesser. Det skal fremmes forslag som virker konfliktdempende mellom ulike bruksmåter for grunnen.

Statskogs styre støtter Samerettsutvalg IIs forslag til ny lov om saksbehandling og konsultasjoner, og forslag til ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover. Likeledes støtter vi forslag til endring av eksisterende lover, herunder fjelloven, reindriftsloven og friluftsløven. Disse forslagene gir et godt grunnlag for løsning av sentrale problemstillinger som mandatet reiser.

I likhet med utvalget legger styret til grunn at alle utvalgets forslag til fremtidig forvaltning ivaretar folkeretten og norsk rett med hensyn til urbefolkningens særlige rettigheter.

Utvalgets vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser ved de ulike forslagene er mangelfulle. På dette punktet gir ikke utredningen tilstrekkelig veiledning for å kunne ta stilling til forslagene.

Valg av fremtidig forvaltningsordning vil ha praktisk betydning for folk flest. Styret er enig med mindretallet (Reiersen) i at det er viktig å videreføre en nasjonal modell for forvaltning av fellesskapets grunn og ressurser. Styret vil foreslå enkelte endringer i denne modellen. Det gjelder blant annet foretakets styresammensetning, utmarksstyrenes beslutningsmyndighet og lovfestet tilbakeføring av inntekter.

Fortsatt nasjonal forvaltning

Styret mener det er mange viktige årsaker til at en også for fremtiden må ha en forvaltning som sikrer et helhetlig, nasjonalt eierskap til grunn og ressurser:

- Den nasjonale modellen er konstitusjonelt forankret i regjering og Storting. Gjennom en tilpasset styringsmodell sikres demokratisk forankring både lokalt, regionalt og sentralt.
- Nasjonalt eierskap til grunn og ressurser er best egnet til å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser, herunder avveie samiske rettigheter mot andre bruksretter/interesser. Dette styrkes gjennom en sammenhengende linje fra lokalt/regionalt nivå (utmarksstyrene) til nasjonalt nivå (styret i Statskog, regjeringen og Stortinget).
- Reindriften kan forholde seg til **en** grunneier på tvers av så vel regioner som landsdeler.
- Nasjonalt eierskap sikrer en helhetlig forvaltning i forhold til viktige samfunnsinteresser som næringsutvikling, ressursforvaltning, miljø- og naturvern og ivaretagelse av allmennhetens tilgang til jakt-, fiske- og friluftsliv.
- Et samlet eierskap gir grunnlag for effektiv drift, som igjen gir utviklingskraft og mulighet for å løse samfunnsoppgaver i den enkelte region.
- Et samlet eierskap gir grunnlag for å beholde og utvikle gode/nødvendige fag- og kompetansemiljøer.

Styrets forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms – Nye Statskog

- Nasjonalt eierskap til grunn i Nordland og Troms videreføres, med en styringsmodell som sikrer at virksomheten har demokratisk forankring lokalt, regionalt og sentralt.
- Styret i Statskog bør ha bred sammensetning. Det foreslås at Sametinget og reindriftsnæringen skal være representert i Statskogs styre. I tillegg foreslås det at styret skal ha representasjon fra regioner der foretaket har store eierinteresser.
- Det etableres to til tre regioner i Nordland og Troms. Det oppnevnes ett utmarksstyre for hver region, hvert med maksimalt sju representanter.
- Sametinget, reindriftsnæringen, landbruket, jakt- og fiskeinteresser, naturverninteresser, det allmenne friluftslivet, annen utmarksbasert næring og kommunene er representert i utmarksstyrene.
- Sametinget og reindrifta oppnevner egne representanter i utmarksstyrene.
- Fylkestinget oppnevner de øvrige fem medlemmene i utmarksstyret i samråd med kommunene og aktuelle interessegrupper.
- Helhetlig forvaltning sikres gjennom
 - at utmarksstyrene skal være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier, og bruke Statskogs administrative apparat.
 - at styrets strategier og føringer ligger til grunn for utmarksstyrenes arbeid.
 - at utmarksstyrenes og grunneiers økonomi balanseres ved lovfestet tilbakeføring av overskudd.
- Utmarksstyrene er en aktiv samarbeidspartner og utviklingsaktør i sin region.
- Utmarksstyrenes arbeid skal sikre rettighetshavernes behov. Ulik bruk og ulike interesser skal tidlig i prosessen avveies mot hverandre. Dette gjelder blant annet i forhold til utvikling og forvaltning av areal og ressurser i regionene.

- Utmarksstyrene skal ha stor beslutningsmyndighet:
 - Utmarksstyret skal utarbeide og vedta regionale grunneierplaner for flerbruk, forvaltning og utvikling av areal og ressurser. Utmarksstyrets planer vil være utgangspunkt for foretakets innspill i offentlige planprosesser.
 - Utmarksstyret skal gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske i sin region.
 - Utmarksstyret skal beslutte tildeling av beite, seter, tilleggsgjord og vedutvisning i sin region.
 - Utmarksstyrene skal ha 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen. Utmarksstyrene tildeler tilskudd til næringsutvikling og utmarksbruk. Utmarksstyrene skal videre støtte tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindrift og annen tradisjonell samisk bruk i regionene.
- I påvente av kartlegging og anerkjennelsesprosess endres ikke bestående rettigheter for samisk reindrift og annen bruksrettsutøvelse.
- Tilgang til jakt, fangst og fiske for allmennheten videreføres som i dag.
- Jordbruket gis vederlagsfri tilgang til beite. Utmarksstyret avgjør om det skal kreves vederlag ved tildeling av seter og tilleggsgjord.
- 2/3 av overskuddet fra løpende drift i landsdelen tilbakeføres og fordeles til regionene/utmarksstyrene. Fordelingen skal ivareta en god utjevning mellom regionene.
- Statskogs eier frafaller krav om utbytte.

Statskog har i dag en økonomi og et resultat som er sårbar for endringer både på inntekts- og kostnads siden. En konsekvens av styrets forslag, med lovfestet tilbakeføring til utmarksstyrene, er at grunnlaget for utbytte til eier blir betydelig redusert. For å sikre et nødvendig økonomisk grunnlag både for utmarksstyrer og grunneierorgan, mener styret at Statskogs eier må frafalle kravet om utbytte, slik at hele overskuddet blir igjen i foretaket.

I styrets forslag er det forutsatt at utgifter til drift og administrasjon av utmarksstyrene dekkes av Statskog sentralt. Ved at utmarksstyrene bruker Statskogs apparat og kompetanse, begrenses driftsutgiftene til et minimum (vi anslår at to utmarksstyrer gir foretaket en kostnadsøkning på to millioner kroner per år). Erfaringstall fra de senere års regnskap tilsier at resultat fra løpende drift i Nordland og Troms etter dette vil bli ca. tre millioner kroner (etter skatt). Ved tilbakeføring av 2/3 av overskuddet fra løpende drift får utmarksstyrene to millioner kroner til fordeling per år til lokale utmarksbaserte næringsutviklingstiltak m.m. Dette viser også hvor krevende det vil være å etablere en enda dyrere forvaltningsmodell, jamfør Hålogalandsallmenningen.

Landbruks- og matdepartementet har de senere år tilført omlag sju millioner kroner per år til ulike samfunnsoppgaver i Troms og Nordland. Vi regner med at en slik bevilgning over statsbudsjettet vil bli videreført ved et fortsatt statlig eierskap. Da staten overførte eiendomsretten til Finnmarkseiendommen, falt tilsvarende ordning for Finnmark bort, og deler av oppgaveporteføljen ble overført til Statens Naturoppsyn.

Merknader til flertallsforslaget

Styret i Statskog vil peke på at flertallsforslaget ikke godt nok reflekterer den avveining og balansering av rettigheter, bruk og interesser som utvalgets mandat forutsatte. Styret er særlig kritisk til at nye bruksrettigheter til jordbruket foreslås direkte i loven. Vi mener at konsekvensene av sistnevnte ikke er tilstrekkelig vurdert og avveid i forhold til andre rettighetshavere, interessenter og brukere. Dette rimer også dårlig med at avklaring av samisk eiendomsrett og bruksrett til land og vann henvises til behandling i kommisjon og domstol.

Styret i Statskog mener at flertallsmodellen, med etablering av et regionalt eierskap gjennom Hålogalandsallmenningen, og opp til seks frittstående utmarksstyres, er kostnadskrevende og lite rasjonell.

Den sterke oppsplittingen av forvaltningen vil føre til at mulighetene for stordriftsfordeler blir redusert. I tillegg vil utgiftene til drift bli forholdsvis større enn en løsning basert på tilpasning av dagens forvaltningsmodell. Ifølge flertallsmodellen vil utmarksstyrene få overført en betydelig andel av grunninntektene, hvilket medfører at Hålogalandsallmenningen får en tilsvarende svak økonomi. Dette betyr at eierorganet blir svekket og har liten kraft som utviklingsaktør.

Det enkelte utmarksstyres inntekter bestemmes av ressursgrunnlaget i den enkelte region. Dette betyr at et utmarksstyre i Saltenområdet, som blant annet har betydelige fallinntekter, kommer godt ut, mens et utmarksstyre i Nord-Troms vil ha vesentlig dårligere økonomi.

Det er etter styrets mening heller ingen god løsning å etablere en "Hålogalandsallmenning" med statlig eierskap (Statskog) som et alternativ til regionalt eierskap. Svakheter ved en oppsplittet forvaltning vil være de samme, og eierorganet (Statskog) vil bli betydelig svekket økonomisk og funksjonelt.

Behov for utredning

Styret i Statskog vil understreke at flertallsforslaget rokker ved selve grunnlaget for Statskog SFs virksomhet. Foretaket vil ikke ha tilstrekkelig ressursgrunnlag til å være et effektivt redskap for nasjonale mål, næringsutvikling, allmennhetens tilgang til friluftsliv, jakt og fiske, vern og andre sektorpolitiske oppgaver. Statskogs mulighet til å være en viktig næringsaktør innenfor for eksempel skogbruk og energi vil også bli betydelig svekket.

Velges flertallsmodellen, vil Statskog ikke lenger være i stand til å ivareta de målsettingene og oppgavene som Stortinget la til grunn ved etableringen av statsforetaket i 1993. Styret mener at konsekvensene for Statskog må gjøres til gjenstand for en særskilt utredning før Stortinget eventuelt blir forelagt et forslag i tråd med flertallets forvaltningsmodell.

II Underlagsdokument – nærmere om enkelte temaer/forslag i utredningen

II.1 NÆRMERE OM LOV OM KARTLEGGING OG ANERKJENNELSE

Et samlet utvalg har foreslått en ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover.

Det er tidligere gjennomført prosesser med avklaring av grenser og bruksrettigheter på statens eiendommer, ved Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms og ved Høyfjellskommisjonen i Sør-Norge. Disse prosessene har i liten grad vært egnet til å ivareta folkerettens krav om identifisering av urbefolkningens landområder, og kartleggingen har vært begrenset til statsgrunn. Rettsoppfatninger har videre utviklet seg i ettertid, blant annet ved anerkjennelse av reindriftsrettens grunnlag.

Statskogs styre forutsetter at samerettsutvalgets forslag utgjør en hensiktsmessig ordning og organisering i forhold til de krav folkeretten stiller, og at disse er tilstrekkelig konkretisert og vektlagt i forhold til praktisk gjennomføring.

I lys av statens folkerettslige forpliktelser, har Statskog som grunneier på vegne av staten noen utdypende kommentarer:

- Rekkefølgen i kartleggingsprosessen:

Statskog støtter flertallets forslag til at det ikke skal være en begrensning med hensyn til hvem som kan framsette krav overfor kommisjonen. Dette gir rom for en helhetlig behandling og avklaring av de ulike krav.

Det er imidlertid fare for at det primære formålet i forhold til folkerettens krav ikke gis tilstrekkelig oppmerksomhet til rett tid i forhold til andre krav. I tillegg kommer det forhold at kommisjonens og domstolens mandatområde i utgangspunktet har en noe uklar avgrensning. Dette gjelder særlig reindriften bruksområder, der det også er omtvistet om grenser oppstilt i medhold av reindriftsloven er i tråd med reindriften historiske bruk.

Det er derfor gode grunner for å gjennomføre en konkret identifisering av disse bruksområdene og reindriften kollektive rettigheter, og dermed også av mandatområdet for kommisjon og domstol, forut for oppstart av prosessen med kartlegging og anerkjennelse av individuelle rettigheter.

Statskog erfarer fra sin kontakt med reindriften at næringen i enkelte områder i dag har et marginalt ressursgrunnlag. Reindriften har gjennom tiden hatt en sentral rolle for samisk kulturs overlevelse, og da særlig i de sør-samiske områder. Dersom næringen også i fremtiden skal være en viktig bærer av samisk kultur, mener Statskog at saker som omhandler avklaring av reindriften rettigheter i utsatte områder, bør kunne løftes fram og prioriteres for behandling i kommisjon og eventuelt i domstol.

- Samiske sedvaner og samisk rettsoppfatning må tas hensyn til i arbeidet:

Lojal etterlevelse Norges folkerettslige forpliktelser forutsetter en tilbørlig hensyntagen til urbefolkningens sedvaner og rettsoppfatning ved kartlegging og anerkjennelse av samiske folks rettigheter. Dette både ved identifisering av samiske bruksområder, og ikke minst ved løsning av interne rettighetsspørsmål innen reindriften.

Vi legger til grunn at tradisjonell norsk tingsrett kan avvike noe fra samisk rettsoppfatning og samisk sedvane. Dette for eksempel med hensyn til hvordan rettighet etableres og markeres overfor omverdenen og til hvem som kan ha en rettighet. Samisk oppfatning, med større fokus på kollektiv rett for folk og næring, synes her å mangle en klar parallell i norsk tradisjonell tingsrett.

I henhold til lovforslagets § 4 skal kartleggingskommisjonen utrede ulike spørsmål på grunnlag av "gjeldende nasjonal rett". I merknadene til bestemmelsen fremgår at SRU II med dette mener å ivareta hensyn til samisk sedvane og rettsoppfatning, konferert med betydningen av tilsvarende begrep brukt i finnmarkslovens bestemmelser, jamfør finnmarkslovens § 29, utdypet i forarbeidene (se blant annet inst.o.nr 80 2004-2005). Konsekvent begrepsbruk i lovgivning er viktig. Vi synes allikevel at det bør vurderes inntatt i lovteksten en uttrykkelig føring for at kartleggingskommisjon og utmarksdomstol skal ta hensyn til samisk rettsoppfatning og samisk sedvane. Dette vil være en viktig markering av samisk rettsoppfatning/sedvanes betydning.

- Gjenopptakelse:

Lovforslaget har en bestemmelse som åpner for ny prøve av tvister som tidligere er rettskraftig avgjort, jamfør forslaget § 18. Det synes rimelig at utmarksdomstolen kan behandle spørsmål som er rettskraftig avgjort, dersom partene er enige om dette. Vi kan ikke helt se behovet for at bestemmelsen i første ledd begrenses for de tilfeller Statskog SF (og Hålogalandsallmenningen) er en av partene, når det i merknadene til bestemmelsens 2. ledd fremgår at enighet mellom andre parter "*regelmessig (bør) tas til behandling*".

- Sett i forhold til forslag om ny forvaltningsordning:

Statskog stiller spørsmål ved at et flertall av utvalgets medlemmer finner å foreslå etablering av nye rettigheter for jordbruket i Nordland og Troms i lovs form. Dette rimer dårlig med at avklaring av samisk eiendomsrett og bruksrett til land og vann henvises til behandling i kommisjon og domstol, og slik skyves fram i tid.

Grunneierorganet bør ikke avhende, eller på annen måte disponere områder som er aktuelle for identifisering slik at det kan redusere arealenes verdi for mulige rettighetshavere. Det vises til at forskriftshjemmel som er foreslått i § 4, 2. ledd i *mindretallsforslaget* (alternativ 2, revidert Statskog), gir mulighet for å fastsette særlige rammer for Statskog SFs disponering av grunn og ressurser i den tid kartleggingen pågår.

Videre vil det i et fremtidig Statskog være naturlig at grunneier hører utmarksstyrene og fjellstyrene i saker som gjelder krav om eiendomsrett/bruksrett på arealer der vedkommende organ har sitt virke.

Statskog vil også peke på at kartleggings- og anerkjennelsesprosessene kan føre til så betydelige endringer i eier- og rettighetsbildet, at forutsetningene for de ulike forvaltningsmodellene blir en annen. I lys av dette er det spørsmål om det ikke er hensiktsmessig å avvente omfattende endringer i forvaltningsordning til resultatene av kartleggings- og anerkjennelsesprosessene er klare.

Etter gjennomførte kartleggings- og anerkjennelsesprosesser, vil en ha et nytt grunnlag for å vurdere hva som vil være den beste forvaltningen av fellesskapets grunn i mandatområdet.

II.2 NÆRMERE OM FORVALTNINGSORDNING

Eiendommene

Statskog har grunnbokshjemmelen til ca 60.000 km², eller ca 1/5 av det norske landarealet. Av dette utgjør reinbeiteområder for tamrein ca 65 %.

Eiendommene er spredt over ca 180 kommuner. I mandatområdet til SRU II er det totalt 70 kommuner med statsgrunn, herav 45 kommuner i Nordland og Troms.

Verdiskaping og næringsutvikling.

Det statlige eierskapet til grunn i Nordland og Troms representerer store arealer og mange ulike naturressurser. Disse områdene og ressursene er brukt og utnyttet på forskjellige måter etter de behov for næringsvirksomhet, infrastruktur, fritidsaktiviteter o.a samfunnet har hatt i ulike tidsperioder. I fremtiden må de statseide områdene i Nordland og Troms forvaltes og utvikles slik at ressursene støtter opp under mål som settes for næring, velferd og ivaretagelse av miljø- og naturgoder. Samtidig må det samiske folks, allmennhetens, reindriftens og andre rettighetshaveres interesser ivaretas.

I de områdene i Nordland og Troms der Statskog SF har eiendommer, er det stor oppmerksomhet omkring utvikling av næringslivet for å opprettholde bosetting og sysselsetting. Det er behov for aktører som har mulighet og evne til å gjennomføre næringsprosjekter. Statskog har som statsforetak en rolle i å identifisere og gjennomføre konkrete næringsprosjekter, enten selv eller i samarbeid med andre.

I slike sammenhenger inntar Statskog SF ulike posisjoner:

- økonomisk støtte til prosjekt (kompetanse, infrastruktur, utredninger, investeringer)
- stille areal og ressurser til disposisjon
- deltaker i ulike prosjektorganisasjoner og samarbeid
- prosjekteier
- eierandeler ved bedriftsetableringer

Med de næringsmessige utfordringer man står ovenfor i indre deler av Nordland og Troms, vil styrets forslag til forvaltningsmodell, med ressurser, nettverk og evne til å gjennomføre konkrete næringsprosjekter, være et hensiktsmessig redskap for kommunale, regionale og statlige myndigheter.

Allmennhetens tilgang til friluftsliv

Som statlig grunneier av 20 % av Norges landareal, er Statskog en viktig aktør for tilrettelegging av allmennhetens tilgang til friluftsliv.

Friluftslivet på Statskogs grunn påvirkes gjennom:

- Arealforvaltning på kommunalt og regionalt nivå
- Statskogs egen prioritering og utnyttelse av areal- og naturressursene
- Statskogs og andre aktørers direkte tilrettelegging for utendørs aktiviteter
- Rettighetsforhold, eksisterende bruksrettigheter

Som fellesskapets grunneier har Statskog og forløperen Statens skoger lange tradisjoner når det gjelder å legge til rette for friluftslivet. En avgjørende forutsetning for arbeidet er Landbruks- og matdepartementets (LMD) årlige tjenestekjøp, der det statlige eierskapet benyttes for å nå sektorpolitiske mål knyttet til friluftsliv og folkehelse. Bestillingen er nedfelt i *"Avtale om tjenesteyting vedrørende samfunnsoppgaver"*. Statskogs styre har siden 2004 supplert med foretakets egne midler for å styrke innsatsen på dette feltet ytterligere.

Formålet med arbeidet med friluftsliv er å øke verdien av og tilgjengeligheten til friluftslivsaktiviteter på Statskogs arealer, og på denne måten legge til rette for å nå en større andel av befolkningen. Avtalen med LMD gjelder den del av Statskogs tiltak vedrørende friluftsliv som ikke har forretningsmessig verdi for Statskog. Den omfatter blant annet følgende konkrete tiltak:

- Vedlikehold av eksisterende anlegg og fysiske tilretteleggingstiltak som ivaretar sikkerhet eller kulturminnevern.
- Aktiviteter. Barn og unge er en prioritert gruppe med hensyn til aktivitetstilbud. Det skal dessuten være sterkere fokus på deltakelse på arrangementer i by- og tettstedsnære områder.
- Vedlikehold av eksisterende anlegg og fysiske tilretteleggingstiltak som ikke primært ivaretar sikkerhet eller kulturminnevern.
- Etablering av nye anlegg eller fysiske tilretteleggingstiltak. Etableringer som ivaretar kulturminnevernet bør ha sterkere fokus enn de som ikke gjør det.

Sikring av samisk bruk og samiske interesser

I statsforetaksmodellen er staten som eier overordnet ansvarlig for Norges folkerettslige forpliktelser og derved også ansvarlig for at det samiske folks interesser og rettigheter ivaretas i foretakets forvaltning av grunn og ressurser. Staten har som eier mulighet til å gi Statskog SF føringer og konkrete instruksjoner for hvordan det samiske folk skal ivaretas av grunneierorganet. Ved å overføre eiendomsretten til et annet organ – Hålogalandsallmenningen – har ikke staten lengre det direkte ansvaret, og heller ikke samme mulighet til å gi styringssignaler eller legge føringer for utøvelse av eierfunksjonen.

For å ivareta urbefolkningens særlige rettigheter, foreslår vi å nedfelle en egen bestemmelse om dette i foretakets formål. På sentralt nivå sikres rett til medbestemmelse i forvaltning av

grunn og ressurser gjennom samisk representasjon i Statskog SFs styre. Dette vil gi styret nødvendig kompetanse og kunnskap slik at samiske interesser, og reindriften spesielt, kan sikres gjennomgående medbestemmelse i foretakets virksomhet.

På regionalt/lokalt nivå i Nordland og Troms sikres deltakelse i besluttede organ gjennom representasjon i utmarksstyrene, mens det i trøndelagsfylkene og sørover sikres representasjon fra reindriften i fjellstyrene.

Avveining og balansering av ulike rettigheter og interesser, konfliktforebygging.

Mandatet peker klart i retning av at samiske rettigheter og interesser skal stå sentralt i utredningen, og at de samtidig skal avveies og balanseres mot den ikke-samiske befolkningens interesser. Det skal fremmes forslag som virker konfliktdependende mellom ulike bruksmåter for grunnen.

Som utgangspunkt ligger til grunn at de ulike rettighetshavere og interessers rettslige posisjon og vern i forhold til andre er forankret i særlovgivning. Statskogs forslag endrer ikke på dette. Ut over at det gjøres nødvendige endringer for å sikre urbefolkningens interesser, gis ingen grupper særskilte rettigheter. Forslaget innebærer heller ikke at det etableres nye organ hvis hovedoppgave er administrasjon av bruksrettigheter etablert gjennom lovforslaget. Styrets forslag til Nye Statskog etablerer utmarksstyrene som en samlende arena for all forvaltning og utvikling av grunn i den enkelte region. Forslag til sammensetning av utmarksstyrene gjenspeiler og likestiller representasjon fra ulike sentrale rettighetshavere, interessegrupper og allmennhet; Sametinget, reindriften, jakt/fiske/friluftsliv, jordbruk, annen utmarksbasert næring, naturvern samt lokaldemokratisk folkevalgt nivå (kommunene). I sitt arbeid med regionale grunneierplaner må utmarksstyret, innen rammer som følger av lovgivning, foretakets strategier og føringer, offentlige planer m.v., avveie ulike bruk, interesser og hensyn opp mot hverandre. Prosessen med utarbeiding av grunneierplan vil bevisstgjøre ulike representanter i utmarksstyret i forhold til øvrige representanters bruk og behov. Konkrete eksempler på at en her skaper en arena for effektivt flerbruk vil være:

- Utmarksstyret utarbeider en samlet oversikt over ulike bruk og virksomheter i kartdel til plan. Denne oversikten vil samtidig utgjøre et grunnlag for sonering av arealene.
- Utmarksstyret skal initiere hvilke arealer og områder som kan være aktuelle for utbygging og næringsutvikling, som grunnlag for Statskogs innspill til offentlig planarbeid/rullering av arealplan.
- Utmarksstyret kan initiere "stille rom", dvs områder hvor grunneier vil unnlate selv å foreta, eller la andre foreta inngrep eller utøve virksomhet i hele eller deler av året.
- Utmarksstyret vil gjennom arbeid med plan ivareta oppgaven Statskog er tillagt i vilt og fiskeforskriften § 4 til å foreta reguleringer av jakten, fangsten eller fisket dersom dette er nødvendig av hensyn til bestanden, utøvelsen eller en hensiktsmessig geografisk fordeling av jegere og fiskere eller andre brukere.

Lokal forvaltning i en helhetlig forvaltningsmodell

SRU IIs mandat påla utvalget å utrede spørsmål om lokal forvaltning av grunnen og naturressursene.

Dagens forvaltningsordning har system for lokal forvaltning i statsallmenningene i Sør-Norge, gjennom fjellstyrene og allmeningsstyrene.

For statens eiendommer i Nordland og Troms er det ikke lovfestet noen tilsvarende ordning. Statskogs styre mener det er nødvendig og hensiktsmessig at dette endres. I styrets modell foreslås etablering av utmarksstyret som skal ha en betydelig beslutningsmyndighet. Utmarksstyrene sammensettes av sju representanter for ulike rettighetshavere, brukere og interessenter.

Sametinget oppnevner en representant, mens reindriftens representant oppnevnes av og blant reindriftsutøverne i regionen.

I mindretallets forslag, alt. 2 revidert Statskog, er det foreslått at representanter for jakt, fiske og friluftsliv, jordbruk, annen utmarksbasert næring og kommunene skal oppnevnes av fylkestinget i samråd med kommunene. Det kan stilles spørsmål ved om de ulike interessegruppene sikres en reell representasjon dersom de ikke selv skal ha en rolle i forbindelse med oppnevningen. At det formelle oppnevningsansvaret er tillagt fylkestingene er imidlertid ikke til hinder for at de grupper som vil ha krav på representasjon i utmarksstyrene kan gis forslagsrett, slik at for eksempel representant for jakt og fiske oppnevnes etter forslag fra jeger og fiskeforeningen i regionen. De aktuelle interesse- og næringsorganisasjonene og kommunene bør derfor involveres ved oppnevningen. Ved å legge den endelige utvelgelsen til fylkestingene, sikres det at styret blir sammensatt balansert med hensyn til blant annet likestilling mellom kjønn og geografi/bosted.

Statskog forutsetter at det i den endelige utformingen av oppnevningsprosedyrene også blir lagt opp til et system der kommunenes representant i utmarksstyrene rullerer.

Styret mener det er avgjørende at:

- Utmarksstyrene skal ha stor beslutningsmyndighet;
 - Utmarksstyret skal utarbeide og vedta regionale grunneierplaner for flerbruk, forvaltning og utvikling av areal og ressurser. Utmarksstyrets planer vil være utgangspunkt for foretakets innspill i offentlige planprosesser
 - Utmarksstyret skal gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske i sin region
 - Utmarksstyret skal beslutte tildeling av beite, seter, tilleggsjord og vedutvisning i sin region. Tildelt beite skal være vederlagsfritt
 - Utmarksstyrene får 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen. Utmarksstyrene tildeler tilskudd til næringsutvikling, utmarksbruk og støtte til tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindriften og annen tradisjonell samisk bruk i regionene
- Utmarksstyrene skal samtidig være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier, og bruker Statskogs administrative apparat.
- Konfliktforebygging: Utmarksstyret er ansvarlig for utarbeiding av regionale planer for forvaltning og utvikling av områdene, og tar sikte på å etablere arenaer for

konfliktløsning og avveining av ulike interesser i en tidligst mulig fase av et tiltak der det vil være snakk om endret arealbruk

Statskog støtter mindretallets syn på at regionale grunneierplaner utgjør (NOU 2007:13, side 741):

”....den viktigste nyskapningen i forslaget når det gjelder å gi rettighetshavere og brukere reell medinnflytelse over forvaltningen av statens grunn og fornybare ressurser.

Ett av hovedankepunktene mot dagens forvaltning er at ulike rettighetshavere, brukere og interessenter kommer for sent inn i prosessene ved endret bruk av statens utmark, for eksempel hyttefeltutbygging. De foreslåtte regionale planene vil gi en helt annen forutsigbarhet og systematisk anledning til på et tidlig tidspunkt å komme i inngrep med ideer og forslag til tiltak enn dagens forvaltningsordning gir.

Det fremgår av § 10 hva planen skal inneholde, bl.a. at det i planen skal fremgå hvilke områder og ressurser som

- er av særlig betydning for samisk bruk og næring, herunder reindrift*
- er av særlig betydning for annen næring, herunder jordbruk og skogbruk*
- er av særlig betydning for utøvelse av friluftsliv, herunder jakt og fiske*
- har særlige utviklingsmuligheter”*

Statskog har positiv erfaring med utarbeiding av helhetlige forvaltningsplaner i samarbeid med rettighetshavere, brukere og interessenter, jamfør bl.a. pilotprosjektet ”Friluftspan for Altevannsområdet”. Det er ikke minst på bakgrunn av denne erfaringen vi støtter lovfesting av at utmarksstyrene skal utarbeide regionale grunneierplaner som et verktøy for Statskog og utmarksstyrenes mål og virksomhet i regionen.

De regionale grunneierplanene vil ikke ha rettsvirkning som offentlig planverk, men fastsetter hvordan grunneier/utmarksstyret vil forvalte og utvikle fellesskapets grunn innen de rammer offentlig planverk setter. Videre vil de gi utgangspunkt for innspill til offentlig planverk for eksempel ved forslag til endring av reguleringsformål ved kommunens rullering av arealplan. Planene vil være grunnlaget for uttalelse til myndighetenes forslag til endring av status (for eksempel verneforslag), og andre aktørers planer om utvikling og bruk av grunn (for eksempel ved høring av søknad om konsesjon for utbygging av vind/vannkraft).

Den regionale grunneierplanen innebærer at grunneier og representanter for ulike brukergrupper står samlet om et felles syn på bruk og har et felles incitament i forhold til utvikling av grunn i sin region. Dette sikrer tidlig intervensjon for berørte interesser, og dette sikrer i praksis betydelig utviklingskraft.

Modellen ”Nye Statskog” gir en helhetlig forvaltning og gir etter vår oppfatning en god balanse mellom Statskogs styre og utmarksstyrene, der Statskogs styre gir de overordnede rammer og føringer og har det endelige økonomiske ansvaret, mens utmarksstyrene blant annet legger mange av premissene for og treffer beslutninger om løpende drift i sin region.

Ramme for grunneiers rådighet, avhendingsbegrensning

Mindretallets lovforslag inneholder hjemmel for Kongen til å fastsette begrensning i disponering av grunn og ressurser, samt avhendingsbegrensning mens kartleggings- og anerkjennelsesprosessen pågår, jf mindretallets forslag § 4.

Mindretallets forslag har videre en bestemmelse som pålegger Statskog SF å høre utmarksstyret, samiske og andre berørte rettighetshavere før avhending, herunder makeskifte, jf § 12. I bestemmelsens 2. ledd er det opplistet unntak fra høringsplikt. For de angitte formål skal Statskog SF underrette aktuelle brukere og interessenter i ettertid.

Enkelte av unntakene bør gis et mer presist innhold:

Dette gjelder unntak i § 12, 2. ledd, bokstav a) "grunn som er dyrket eller skal brukes som gårdsbruk eller som tilleggsjord til gårdsbruk." Sett sammen med lovforslagets § 14 kan dette unntaket ha utilsiktet utslag for utmarksstyrets behandling av nyutvisning til jordbruket i regionen. Utmarksstyret kan vegre seg for å foreta nyutvisning av tilleggsjord dersom dette medfører en forenklet behandling av avhending for angjeldende areal. Vi vil derfor foreslå at unntaket i § 12, 2. ledd, bokstav a) begrenses til å gjelde "grunn som ved lovens ikrafttredelse er dyrket, er utlagt som grunn for gårdsbruk eller som tilleggsjord til gårdsbruk."

Det vil fortsatt være mulig å avhende grunn som utvises etter lovens ikrafttredelse til angjeldende formål, etter høring i samsvar med hovedregel i bestemmelsens 1. ledd.

Videre bør unntak i § 12, 2. ledd, bokstav b) gis et klarere innhold ved presisering av at dette gjelder grunn til byggetomter for boligformål.

Ramme for grunneiers disposisjon/rådighet, tilbakeføring av inntekter

Styret i Statskog foreslår at 2/3 av overskuddet fra løpende drift i landsdelen tilbakeføres og fordeles til regionene/utmarksstyrene. Fordelingen skal ivareta en god utjevning mellom regionene.

I styrets forslag er det forutsatt at utgifter til drift og administrasjon av utmarksstyrene dekkes direkte av Statskog. Ved at utmarksstyrene bruker Statskogs apparat og kompetanse, begrenses utgiftene betydelig sammenliknet med flertallsforslaget. Vi vurderer at to utmarksstyrene vil gi foretaket en kostnadsøkning på om lag to millioner kroner per år. Erfaringsfall fra de siste to års regnskap viser at resultatet fra løpende drift i Nordland og Troms etter dette vil bli om lag tre millioner kroner (etter skatt). Ved tilbakeføring av 2/3 av overskuddet fra løpende drift får utmarksstyrene da to millioner kroner til fordeling per år.

Etter Statskogs mening er det en bedre modell å tilbakeføre andel av overskudd enn brutto inntekt. Det gir utmarksstyrene og Statskog en felles interesse av rasjonell drift. Det gir også et incitament til å ta ut inntektspotensialer der en etter en omfattende prosess i utmarksstyrene har ivaretatt rettighetshaverne og balansert ulike rettighetshaveres og brukeres interesser opp mot hverandre.

I denne modellen er utmarksstyrene alltid sikret minimum kostnadsdekning. Dersom resultatet av den løpende driften skulle bli svak eller negativ, vil styret i Statskog ha anledning til å vedta ekstraordinære overføringer.

II.3 NÆRMERE OM LOV OM SAKSBEHANDLING OG KONSULTASJON

Statskogs styre støtter Samerettsutvalg II's forslag til Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder. Men styret ønsker å peke på følgende:

- Det vil oppstå situasjoner der Statskog tar beslutninger som er av direkte betydning for det samiske folk. Forslag til lov om konsultasjoner stadfester det samiske folks rett til deltakelse i slike beslutningsprosesser. Det mener styret er naturlig i lys av Statskogs konstitusjonelle forankring i Storting og regjering og Norges folkerettslige forpliktelser.
- Det kan i praksis by på utfordringer å avklare hvilke saker konsultasjonsordningen skal gjelde for. Statskog savner en mer grundig og prinsipiell gjennomgang av de ulike saksfelter, blant annet for å unngå dobbeltkonsultasjoner. For eksempel vil en beslutning om å fremme en plan som innbefatter arealinngrep kunne utløse konsultasjonsplikt både for Statskog og for Plan- og bygningsmyndighetene. Det kan ikke være rasjonell ressursbruk å holde ulike separate konsultasjoner om samme sak. Dette vil gjelde saker vedrørende for eksempel vannkraft, vindkraft, hyttefelt og gruvedrift.
- De administrative og økonomiske konsekvensene er i liten grad beskrevet, jamfør NOU 2007:13, side 1141. Vi legger til grunn at implementering og bruk av bestemmelsene vil kreve betydelig ressursbruk fra samtlige berørte parter.
- Loven savner mekanismer for å løse uenighet. Lovforslagets § 10 har bestemmelser om tiltak som planlegges i områder som er særlig viktige for samisk bruk. Dersom det ikke oppnås enighet i konsultasjon, skal tiltaket som hovedregel ikke tillates gjennomført. Det er ikke avklart hvilke områder dette gjelder. Det er også uklart når tiltak kan tillates gjennomført i disse områdene. Kartlegging og anerkjennelsesprosessen må bidra til å avklare hvilke områder dette er. Desto sterkere anerkjent rettighet, desto større beskyttelse bør en ha i konsultasjonen.

II.4 FORSLAG TIL ENDRING AV ANDRE LOVER

Forslag til endring av fjelloven

Statskog støtter forslagene til endring av fjelloven som er fremmet av ulike flertall av utvalgets medlemmer. Det er betimelig at samisk reindrifts rettigheter i statsallmenning kommer bedre til syne, og styrkes i lovgivningen. Dette er blant annet ivarettatt i forslag til ny § 1, 2. ledd, som stadfester reindriftens rettsgrunnlag, og i forslag til ny § 5, siste ledd, som gir hjemmel for sammenslåing av fjellstyrer av hensyn til reindriften.

Statskog antar det skyldes en forglemmelse at man ikke har foreslått bestemmelse om forhold til folkeretten i fjelloven, tilsvarende det som gjelder for Finnmarkseiendommen, jf finnmarkslovens § 3, og som foreslås for fremtidig forvaltningsordning i henholdsvis Hålogalandslovens § 3, og revidert Statskog § 3. Gode grunner taler for at tilsvarende bestemmelse innarbeides i fjelloven, dog med virkefelt begrenset til samiske bruksområder innen fjellovens anvendelsesområde.

I forslag til endring av bestemmelse om fjellstyrets sammensetning, jf § 3, sjette ledd, er det en unødig gjentakelse av representasjon fra jordbruk med bruksrett, jf 3. setning etter komma, som bør utgå. Jordbrukets representasjon er allerede nevnt i første setning. Det er ikke gitt tilsvarende gjentakelse med hensyn til "jakt-, fiske- og friluftsinnteresser", hvilket burde gjøres dersom all pålagt representasjon skulle nevnes på nytt.

Forslag til endring av friluftsløven

Statskog støtter forslaget til endring av friluftsløven med en ny § 10a, som gir rett til uttak av trevirke for husflidsformål.

Ved fortsatt nasjonalt eierskap til grunn og ressurser i Nordland og Troms, må henvisning til bestemmelse i lov om Hålogalandsallmenningen i § 10a, 2. ledd, endres og eventuelt ha henvisning til tilsvarende bestemmelse i mindretallets forslag, jf § 15, 2. ledd i revidert Statskog.

Forslag til endring av reindriftsløven

Statskog SF støtter i det alt vesentligste flertallsforslaget til endring av reindriftslov.

Vi finner grunn til å bemerke at det ikke er foreslått endring av bestemmelse om "grunn disponering", som sikrer reindriften like sterkt som regulering i statsallmenning, jf forslag til endring av fjellov § 12. I henhold til sistnevnte skal reindriften, jordbruk og andre rettighetshavere høres før det treffes beslutning om grunn disponeringstiltak. Dette gir en tidlig intervensjon til beste for alle berørte. I reindriftsløven er regelen at reindriften skal høres seks uker før tiltak iverksettes. I regelen vil alle større tiltak være kommet så langt i prosessen seks uker før iverksetting, at reindriftens reelle påvirkningsmuligheter er begrenset. Statskog SF mener en her burde se hen til fjelloven, og søke å finne en løsning som sikrer at reindriften høres tidlig i de prosessene som gjelder endring/utvikling av grunn i deres bruksområder.

Statskogs erfaring fra samarbeid med reindriftsnæringen tilsier at det er behov for å heve kunnskapen om reindriftens bruk hos grunneiere, planmyndigheter, friluftsinnteresser, andre brukere etc. Med økt kunnskap vil en være i stand til bedre å utvise tilbørlig aktsomhet ved forvaltning, bruk og ferdsel i reinbeiteområder. Statskog tror også at det er mulig å få til et fungerende flerbruk gjennom dialog og felles prosjekt mellom ulike brukere og interesser i reinbeiteområdene. Et eksempel på dette er frivillige "Rein rein" -prøver for jakthunder som Statskog har arrangert i samarbeid med lokale jeger og fiskerforeninger og reindriftsutøvere. Det har vært stor oppslutning om slike kurs, og det er grunn til å tro at så vel næringen som jegerne har hatt utbytte av tiltaket ved de respektives bruk av utmarken.

III Statskogs økonomi og konsekvenser av en ny forvaltningsordning

De to hovedforslagene til forvaltningsmodell (HA-modellen og revidert Statskog) fra utvalget har ulike perspektiver på hvordan inntekts- og kostnadsstrømmer skal fordeles. Utvalget har gått lite inn på de økonomiske realiteter og utfordringer som de ulike modellene vil ha.

I dette kapittelet beskriver vi dagens Statskog-økonomi, og gjør først noen vurderinger av hvordan den økonomiske fremtiden vil se ut for de ulike virksomhetsområdene uavhengig av hvilken modell som velges. Vi vurderer videre hvilke økonomiske konsekvenser de to modellene vil ha for hvert av virksomhetsområdene og samlet.

III.1 STATSKOGS ØKONOMI I DAG OG I ÅRENE FREMOVER

Statskog har i dag 4 virksomhetsområder; Eiendom, Energi, Skog og Friluftsliv.

Virksomhetsområde eiendom

Eiendom Utvikling.

Dette virksomhetsområdet driver utviklingsaktiviteter som oftest ender opp i salg av ferdig regulerte eiendommer, hyttefelt, boligfelt, eller næringsarealer. Inntektene fra dette virksomhetsområdet kommer i all hovedsak fra salg av eiendom i by- eller tettstedsnære områder. Dette er engangsinntekter som varierer fra år til år. Noen av utviklingsprosjektene ender også opp i løpende festeinntekter til Statskog, men disse prosjektene er i mindretall. Resultatene fra Eiendom Utvikling er en viktig del av Statskogs samlede resultat. I de senere årene har inntektene i all hovedsak kommet fra de tettest befolkede områdene i Sør-Norge. Kartleggings- og anerkjennelsesprosessen legger opp til strenge begrensninger i mulighetene til å selge eiendom i begge modellene. Dette vil naturligvis begrense de økonomiske mulighetene som ligger i dette virksomhetsområdet. I HA-modellen legges det opp til at eiendommene som hovedregel ikke kan selges. Dette vil gi permanente begrensninger i HAs inntektsgrunnlag sammenliknet med dagens situasjon.

Det er også grunn til å nevne at Statskog i dag vurderer inntektsmulighetene fra denne typen aktiviteter som relativt små i Nordland og Troms. I våre økonomiske vurderinger legger vi til grunn at det ikke vil komme vesentlige resultatbidrag fra Eiendom Utvikling i Nordland og Troms. Med dagens bestemmelser i tomtefesteloven vedrørende innløsning av fritidsfester, er det imidlertid anslått at årlig innløsningssum for fritidsfester i dette området vil ligge på 1-2 mill kr pr år de nærmeste 20 til 30 årene.

Eiendom Drift

Eiendom Drift kan deles i tre hoveddeler:

Kontraktsforvaltning

Her utgjør festeavtalene den dominerende delen av inntektsstrømmen med over 90 %, mens de resterende avtalene er knyttet til grus/malm.

Festeavtalene på fritidstomter utgjør hoveddelen av inntektene til Statskog. Tomtefesteloven av 2002 legger betydelige begrensninger i muligheten til å øke disse inntektene. Grunneier har anledning til å regulere tomtefesteavgiften i henhold til markedsverdi en gang, for avtaler

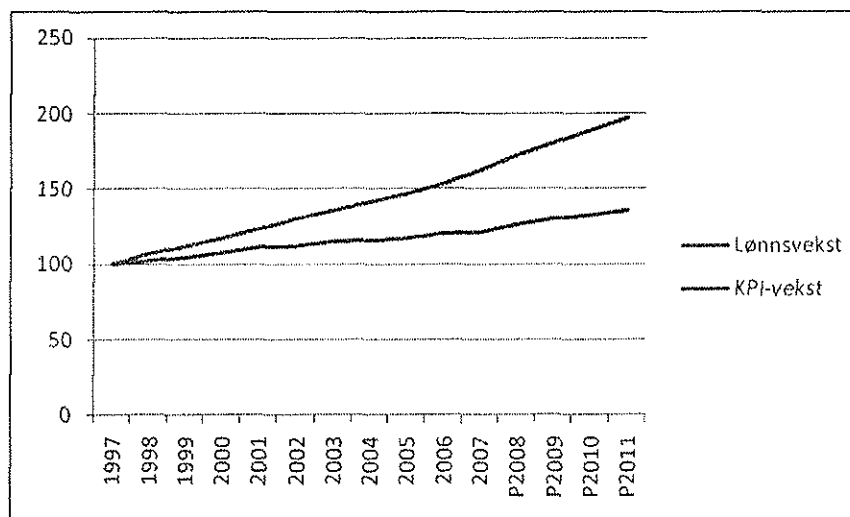
hvor dette er avtalt. Etter det har man bare anledning til å regulere i henhold til konsumprisindeks (kpi), uansett avtaleformulering.

De øvrige festeavtalene, med om lag 8,8 millioner kroner i årlig inntekt, kommer fra ulike typer festeavtaler. De største gruppene er avtaler om skytefelt med Forsvaret og avtaler på tomter til nærings- og industriformål. Disse festeavtalene er ikke omfattet av de samme strenge beskrankningene i tomtefesteloven, og gir derfor en mer fleksibel mulighet til å regulere festeavgiftene etter tomteverdi. Mange av disse arealene ligger imidlertid i områder hvor veksten i eiendomsverdier ikke har vært særlig høy.

Den dominerende reguleringsmekanismen i fremtiden er kpi-regulering. Fra og med 2011 har Statskog gjennomført markedsregulering på praktisk talt hele festemassen, og fra og med da er det kpi-regulering som gjelder.

En stor del av Statskogs kostnader består av lønn til ansatte. Dette gjelder spesielt Eiendom Drift, hvor 65 % av kostnadene er personalkostnader. Kostnadsutviklingen er derfor i stor grad bestemt av lønnsutviklingen. Samtidig er størstedelen av grunneieravtalene som ligger til grunn for inntektsutviklingen, regulert i henhold til utviklingen av konsumprisindeksen.

De siste årene har vi sett at det er stor forskjell i den generelle utviklingen i lønnsvekst og konsumprisindeks. Figuren under viser forskjellen på landsbasis med 1997 som basisår:

Kostnadene vokser dermed raskere enn festeinntektene. Dette skaper utfordringer for virksomhetsområdet. Vi må forvente en betydelig lønnsomhetsreduksjon på dette området, uavhengig av forvaltningsordning i Nordland og Troms.

Tjenestesalg

Dette er tjenester som Statskog utfører for andre. Kundene er i all hovedsak Landbruks- og matdepartementet (LMD), Statens Naturoppsyn (SNO) og Opplysningsvesenets fond (Ovf). Hovedprinsippet for alle disse tjenestesalgssavtalene er at Statskog får betalt per utført time. Unntaket er deler av oppdraget for Opplysningsvesenets fond, som har stykkpriser for noen definerte aktiviteter.

Til grunn for tjenestesalget til LMD og SNO ligger avtaler som innebærer avregning etter prinsipp om "kostnadsdekning". Det betyr i praksis at timeprisen kun skal ta høyde for hva det koster å produsere timene. Det er ikke anledning for Statskog å ha en timepris som vi tjener penger på i disse avtaleforholdene. Denne aktiviteten bidrar med andre ord ikke til Statskogs overskudd.

Situasjonen er i utgangspunktet annerledes for tjenestesalget til Opplysningsvesenets fond. Dette oppdraget ble vunnet i konkurranse med andre. Avtalen er imidlertid utformet slik at Statskog tar en del av risikoen for arbeidet gjennom stykkprisfinansiering. Endringer i tomtfesteloven og forventninger om en tomtfesteinstruks har medført at det er mer arbeid knyttet til Ovf-oppgavet enn forventet ved avtaleinngåelse. Oppdraget skaper ikke vesentlig lønnsomhet i Statskog i dag.

Avtalen med Ovf går ut 2009. Ovf har mulighet til å forlenge avtalen. Etter den tid er det usikkert om Statskog får fortsette som tjenesteleverandør for Ovf, all den tid oppdraget igjen skal konkurranseutsettes.

Fortjenestebegrensningene i tjenestesalget gjør at denne aktiviteten ikke skaper nettoresultater for Statskog. Resultatene skapes i kontraktsforvaltningen, men dette vil krympe inn i årene som kommer som følge av at inntektene er begrenset til økningen av konsumprisindeksen, samtidig som kostnadene må kunne forventes å øke mer enn inntektene.

Oppsyn, eiendoms- og rettighetssikring

Med en så omfattende eiendomsmasse som Statskog forvalter i dag, er dette en betydelig oppgave. Som stor grunneier har Statskog mange naboer, og skal ivareta fellesskapets grenser, rettigheter og ressurser. En viktig del av arbeidet er også å sikre rettighetshavernes bruksretter. Det er ingen direkte inntekter fra disse aktivitetene.

Virksomhetsområde energi

I dette virksomhetsområdet forventer Statskog som grunneier betydelig vekst i et tidsperspektiv på 10 til 15 år. Det er mange muligheter for utbygging av kraft på Statskogs eiendommer, spesielt småkraft. Samtidig har vi erfart at for å sikre grunneierens rettmessige andel av verdiskapningen ved energiotvikling, kreves et høyt kompetansenivå og evne til å ta økonomisk risiko. I mange tilfeller satser Statskog egne midler på konsesjons- og konsekvensutredningsarbeid i samarbeid med andre. Vi erfarer at det tar mellom fem og sju år fra en konsesjonssøknad blir sendt inn, til den første elektrisiteten produseres. Før konsesjonssøknaden sendes inn, må Statskog legge ned innsats og ressurser i ressurskartlegging, vurdering av konsekvenser, dialog med rettighetshavere, myndigheter og samarbeidspartnere. Dette arbeidet fører ikke alltid til konsesjon.

Statskog har i de senere årene arbeidet systematisk med å utvikle et miljø med høy kompetanse på dette området.

Inntekter av eksisterende kontrakter vil fortsette å løpe. Disse reguleres i hovedsak gjennom konsumprisreguleringer, og vokser dermed ikke mer enn prisveksten.

Statskog har de siste årene startet det langsiktige arbeidet med å utvikle bioenergiområdet, med spesiell fokus på Nordland og Troms. I tillegg til dette deltar Statskog i flere nasjonale satsinger for å utvikle bioenergiportensialet, både i forsknings- og utviklingsprosjekter, og i kommersielle selskapsdannelser.

Virksomhetsområde skog

Årene 2006 og 2007 har vært gode år i skogbruket. I de tre tiårene forut for høykonjunkturen har virkesprisene falt med i gjennomsnitt 3 % pr år. I 2008 faller prisene tilbake til "normalt" nivå, og vi kan i dag ikke se vesentlige forhold som vil gjøre at virkesprisene vil stige på sikt eller massevirke de nærmeste årene. Man kan oppleve økt etterspørsel etter energivirke, men fortsatt er det mye igjen på den tekniske siden og på etterspørselssiden før dette kan gi målbar resultateffekt i Statskogs regnskaper.

Størstedelen av skogbruksresultatet i dag kommer fra skogbruket i Sør-Norge. Det er betydelige mengder skog på Helgeland, men lønnsomheten er lavere enn lengre sør i landet. Nord for Saltfjellet er det lav aktivitet i skogbruket knyttet til leveranser til treindustrien.

Det er startet prosesser for å verne betydelige områder skog i Nordland og Troms. Utfallet av skogverneprosessene i Nordland og Troms vil påvirke aktivitetsnivået i skogbruket i disse områdene. Ved vern får grunneieren utbetalt engangserstatning for skogområdene som vernes, basert på økonomisk verdi.

Om 25-35 år vil avvirkningsvolumet kunne økes betydelig. Da vil vi se resultatene av de store foryngelsesprosjektene som ble gjennomført tidlig på 1950-tallet.

Etterspørselen etter energivirke vil også kunne påvirke lønnsomheten i skogbruket positivt. Når energiprisen blir høy nok, vil det kunne bli etterspørsel som kan skape lønnsomhet i skog som i dag blir stående urørt. Forsatt er vi så langt unna denne energiprisen at vi ikke mener det er realistisk å legge vekt på dette.

På bakgrunn av disse momentene kan det ikke forventes at skogbruket vil gi vesentlige resultatbidrag til grunneieren i de nærmeste 10 årene i Nordland og Troms.

Virksomhetsområde friluftsliv

Statskogs inntektsgivende friluftsprodukter er i hovedsak storvilt- og småviltjakt og salg av fiskekort. Det er lønnsomhet i disse produktene i Statskog i dag, men mindre enn mange tror. Hovedårsaken til dette er at Statskog har en policy som skal sikre allmennheten tilgang til jakt og fiske til en fornuftig pris.

I tillegg til bevilgningene over statsbudsjettet gjennom Landbruks- og matdepartementet (jfr avsnittet foran om bruk av den statlige grunneierposisjonen som virkemiddel i friluftspolitikken), bruker Statskog også egne midler til tilrettelegging for å gjøre friluftslivet mer tilgjengelig for folk flest.

Som nasjonal grunneier og utviklingsaktør har Statskog hatt en sentral rolle i etableringen av nettportalen inatur.no. Det har vært nødvendig for etableringen å ha en langsiktig eier med tilstrekkelig økonomisk robusthet. Nettportalen er etablert sammen med andre tilbydere og brukere av friluftsprodukter, og er i dag landets ledende på salg av jakt- og fiskekort. Alle grunneiere har i dag muligheten til å legge ut sine produkter på inatur.no, slik at disse blir tilgjengelige allmennheten.

Med god kostnadskontroll vil det være mulig å opprettholde lønnsomhet i de inntektsgivende friluftslivsproduktene i årene fremover, samtidig som man opprettholder de rimelige prisene på friluftsproduktene.

Oppsummering av Statskogs økonomi

Regnskapene fra Statskog de siste fem årene viser en omsetning i hele foretaket i størrelsesorden 200-230 millioner kroner, og et overskudd fra Statskogs totale virksomhet som har variert mellom 7 og 35 millioner kroner. Størstedelen av overskuddene kommer fra gevinster som følge av arealsalg og erstatningsinntekter fra skogvern. Korrigerer man for disse engangsinntektene, finner man overskuddet fra den løpende driften i Statskog, som er betydelig mindre enn de regnskapsmessige overskuddene.

Oppstillingen under viser andelen av Statskogs resultat som er skapt i Nordland og Troms i 2007 (tallene for 2006 viser et nesten identisk bilde). Om vi ser bort fra engangsinntekter, så ligger overskuddet fra løpende drift på om lag fire til fem millioner kroner årlig fra disse to fylkene.

• Inntekter	80 mill
– Herav <u>bevilgning over statsbudsjett</u> til samfunnsoppgaver: 7 mill	
• Kostnader	70 mill
• Resultat før skatt	10 mill
– Resultat fra løpende drift: 5 mill	
– Engangsgevinst arealsalg: 5 mill	
• Estimert skatteandel	2 mill
• Estimert resultat etter skatt	8 mill
• Andel utbytte eier (37 %)	3 mill

Inntektene kom fra jakt, fiske og hytteutleie (ca 11 mill kr), grunninntekter (inklusive fallinntekter), ca 28 mill kr), tjenestesalg (ca 17 mill kr) og skogbruk (ca 24 mill kr).

Kostnadene består av lønn/reiser for ansatte i Nordland og Troms (ca 26 mill kr), varekjøp i Nordland og Troms (ca 27 mill kr), næringsutvikling (ca 1,5 mill kr, utenom partnerskapsavtalene med fylkeskommunene i Nordland og Troms), andel av fellestjenester (ca 16 mill kr) til dekning av kostnader med telefoni, dokumentsenter, IT-infrastruktur og drift, personal, regnskap og lønn, informasjon, ledelse, geografiske informasjonssystemer, juridisk avdeling med mer.

Engangsinntektene er i realiteten bortfall av løpende inntekter og inntektsmuligheter. En grunneierøkonomi er derfor avhengig av at disse engangsinntektene reinvesteres i nye eiendommer eller annen lønnsom virksomhet for å opprettholde aktivitetene innenfor samfunnsoppgaver, holde på kompetanse, og sikre et tilfredsstillende økonomisk fundament.

Som beskrevet over, er det grunn til å tro at Statskogs økonomi ikke vil bli vesentlig styrket de nærmeste årene, uansett hvilken forvaltningsmodell som velges. Det vil sannsynligvis bli nødvendig å effektivisere driften ytterligere. Kostnadene bør reduseres om en skal opprettholde en økonomi i balanse uten å være avhengig av engangsinntekter fra arealsalg og skogvern.

Etter vår vurdering vil HA-modellen ytterligere svekke mulighetene for en økonomi i balanse, bl.a. som følge av betydelig økte administrative kostnader.

III.2 ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Tabellen oppsummerer de økonomiske konsekvensene av de to modellene, etter Statskogs vurdering.

Område	Hålogalandsallmenningen	Nye Statskog
Administrative oppgaver	Betydelig økte kostnader som følge av splittet organisering mellom grunneier og utmarksforvaltning og frittstående utmarksstyrer med egne ansatte	Noe økte kostnader som følge av etablering av utmarksstyrer som del av organiseringen av Statskog
Virksomhetsområde Eiendom		
Kontraktsforvaltning	Økte kostnader som følge av splittet organisering	Ingen endringer
Tjenestesalg LMD	Usikkert, falt bort i Finnmark	Ingen endringer
Tjenestesalg SNO	Foreslås videreført i HA-modellen	Ingen endringer
Tjenestesalg Ovf	Større sannsynlighet for at hele eller deler av oppdraget faller bort	Kan falle bort i ny konkurranseutsettingsrunde
Tjenestesalg Forsvaret	Større sannsynlighet for at det faller bort	Ingen endringer
Eiendomsutvikling	Ingen muligheter til gevinster av arealsalg	Begrensede muligheter til gevinster av arealsalg
Virksomhetsområde Skog	Svekket kompetansemiljø og forhandlingsstyrke som følge av splittet organisering. Reduserte inntekter fra Skogbruk som følge av tildeling av virkesretter	Ingen endringer
Virksomhetsområde Energi	Svekket grunnlag for å opprettholde tilstrekkelig eget kompetansemiljø for å utnytte regionens energipotensial	Ingen endring
Virksomhetsområde Friluftsliv (jakt og fiske)	Betydelig økte administrasjonskostnader som følge av etablering av frittstående utmarksstyrer med egne ansatte	Noe økte kostnader på grunn av etablering av sekretariatsfunksjonen i utmarksstyrene.
Utviklingsaktør	Svekket handlingsrom til å delta i nasjonale utviklingsprosjekter	Ingen endring
	Svekket handlingsrom til å delta i større regionale utviklingsprosjekter	Ingen endring
Tilrettelegging for allmennhetens friluftsliv	Svekket handlingsrom til å bidra til tilrettelegging for det allmenne friluftslivet som følge av svekket økonomi	Ingen endring

Etter Statskogs oppfatning er det spesielt grunneier HA som vil komme dårlig ut økonomisk i HA- modellen. Videre kan det bli betydelige forskjeller i utmarksstyrenes økonomi, avhengig av inntektsgrunnlaget i regionen.

I den videre framstillingen vil vi gå litt nærmere inn på konsekvensene av HA-modellen for de ulike virksomhetsområdene

Organisering av støttefunksjoner

Statskog har arbeidet systematisk i mange år med å skape en effektiv organisasjon. Det overordnede formålet er å ha et sterkt desentralt apparat i regionene med beslutningsmyndighet og lokalkunnskap. Dette apparatet, med 21 kontorer, støttes av en sentral enhet med støttefunksjoner. Man ønsker å bruke de regionale personalressursene til å utføre oppgavene for kunder og i samarbeid med regionale og lokale myndigheter, rettighetshavere og brukere. Samtidig har det regionale apparatet sluppet å bruke tid på administrative oppgaver som man har løst effektivt gjennom spissing av kompetansen og sentral oppgaveløsning.

Erfaringene så langt med etableringen av Finnmarkseiendommen (FeFo) er at FeFo har vært nødt til å bygge opp egne støttefunksjoner og et administrativt apparat for å ta hånd om de administrative oppgavene som tidligere ble utført i Statskogs øvrige organisasjon samt nye oppgaver. Alt tyder på at Hålogalandsallmenningen tilsvarende vil få en betydelig kostnad med å etablere og drive nødvendige administrative støttefunksjoner.

Dersom HA-modellen legges til grunn, vil dette bildet forsterkes ytterligere sammenliknet med FeFo, fordi utmarksforvaltningen organiseres i inntil seks frittstående utmarksstyrer med egne ansatte og administrative funksjoner. Dette vil etter Statskogs vurdering føre til en betydelig økning av de totale kostnadene for å drive og administrere eiendommene, og en fragmentering av kompetansen.

Konsekvenser for virksomhetsområde eiendom

Nøkkelen til lønnsom og effektiv drift av kontraktsforvaltningen ligger i effektiv saksbehandling og stordriftsfordeler gjennom sentral oppgaveløsning. Statskog har redusert ressursbruken av kontraktsforvaltningen på denne måten de siste årene, og har i dag en kompakt og effektiv enhet som håndterer forvaltningen av størstedelen av alle inngåtte avtaler i Statskog.

Det er grunn til å forvente at mindre enheter vil få større enhetskostnader i forvaltningen av kontraktsmassen.

Tjenestetalg

Landbruks- og matdepartementet bruker i dag Statskogs grunneierposisjon som virkemiddel for å få utført en rekke samfunnsmessige oppgaver gjennom bevilgning over statsbudsjettet. Erfaringene fra Finnmarkseiendommen indikerer at en eventuell Hålogalandsallmenning ikke vil bli tildelt slike oppgaver. I så fall må disse oppgavene finansieres over egen drift.

Statens Naturoppsyn samarbeider i dag med Statskog for å få utført offentligrettslige naturoppsynsoppgaver på en effektiv måte der Statskog er grunneier. Et av de viktigste argumentene er at Statskog har et totalapparat som favner hele Nordland og Troms.

En av de viktigste årsakene til at Statskog er valgt som samarbeidspartner for Opplysningsvesenets fond er at Statskog har et apparat som favner hele landet sør for Finnmark, og dermed har vært en hensiktsmessig partner for Ovf. Dersom eierskapet skulle splittes, er det grunn til å tro at denne konkurransefordelen svekkes.

Resonnementet for Forsvaret er det samme som for Ovf, og man kan ikke forvente at eiendomsforvaltning for Forsvaret blir en åpenbar oppgave som gis til Hålogalandsallmenningen.

Eiendomsutvikling

Arbeid med areal- og eiendomsutvikling forutsetter at eiendommene i mange tilfeller må selges for at man skal få økonomisk resultat av arbeidet. Utvalgets flertallsforslag medfører i praksis at salg av eiendom vil være sterkt begrenset, også etter at kartleggings- og anerkjennelsesprosessen er avsluttet.

I fasen med kartlegging og anerkjennelse av rettigheter vil det samme langt på vei gjelde for styrets forslag.

Konsekvenser for virksomhetsområde skog

Driftsmessig vil det ikke være så store forskjeller mellom driften hos en nasjonal grunneier og mindre enheter. Det operative arbeidet utføres i sin helhet av innleide skogsentreprenører. Skogeieren vil imidlertid ha ansvar for ledelse, strategisk og operativ planlegging, utarbeidelse og vedlikehold av ressuroversikter osv. Dette forutsetter kompetanse og kapasitet, og vil lettere og mer kostnadseffektivt kunne ivaretas i en organisasjon med et nasjonalt kompetansemiljø på disse områdene, også i forhold til kravene om miljøsertifisering.

I lovforslaget om Hålogalandsallmenningen forslås innført rett til uttak av trevirke til dekning av brensel og annet jordbruksrelatert husbehov etter utvisning fra utmarksstyret. Retten ligger til jordbrukseieendom innenfor den regionen hvor eiendommen ligger, jfr § 28 i Hålogalandsloven. Det er vanskelig å anslå hvor mye bruksrettsvirke som årlig vil bli utvist, og hvor stor andel bruksrettvirket vil utgjøre av total tømmeravvirkning. Men en innføring av bruksrett til virke til husbehov, vil redusere tilgangen til trevirke til skogindustrien på Helgeland – en industri som allerede har utfordringer med for liten råstofftilgang.

Konsekvenser for virksomhetsområde energi

Det er relativt lite ressurskrevende å forvalte de eksisterende kraftavtalene som gir grunneieren inntekter. På dette området vil sannsynligvis ingen av modellene ha særlig effekt på inntektsstrømmen eller lønnsomheten.

Derimot er det grunn til å anta at Hålogalandsallmenningens muligheter til å utvikle nye kraftinntekter vil bli betydelig svekket i forhold til dagens forvaltningsregime. Hovedårsakene ligger i to forhold. Det ene er at det er svært kompetansekrevende å drive slikt utviklingsarbeid, og det er grunn til å anta at man svekker dagens nasjonale kompetansemiljø ved å splitte det i flere miljøer. Den andre årsaken er at utvikling av kraftressurser er et langsiktig arbeid der kostnadene løper i lange perioder før inntektene kommer. Som regel kommer ikke de første energiinntektene før tidligst fem til sju år etter at arbeidet har startet. Dette krever tilstrekkelig økonomisk handlingsrom, som etter styret i Statskogs vurdering vil være betydelig mindre i Hålogalandsallmenningsmodellen.

Konsekvenser for virksomhetsområde friluftsliv

Valg av modell vil sannsynligvis ikke bety at det blir vesentlige forskjeller på kostnadsnivå og lønnsomhet. Det kan imidlertid være grunn til å anta at manglende lønnsomhet i Hålogalandsmodellen kan komme til å legge press på prisnivået på jakt- og fiskeproduktene. Det er også grunn til å gjenta det som tidligere er sagt om Inatur. Slike systemer er ikke utviklet en gang for alle, men krever løpende videreutvikling og tilpasning til nye teknologiske løsninger.

Oppsummering: Økonomiske konsekvenser av skifte av forvaltingsmodell

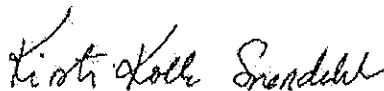
Statskogs løpende økonomi er sårbar overfor økte kostnader, også i Nordland og Troms. Overskudd fra løpende drift i Nordland og Troms har ligget på fire til fem millioner kroner per år de siste årene. Det er ikke grunn til å tro at lønnsomheten vil øke i de nærmeste årene. Tvert imot må man forvente både økt krav til effektivitet og reduserte kostnader for at man skal skape en økonomi i balanse, uavhengig av engangsinntekter fra eiendomssalg og skogvernerstatninger.

Hålogalandsallmenningsmodellen vil etter Statskogs oppfatning medføre økte kostnader til administrasjon og drift av eiendommene, og vil svekke økonomien ytterligere. Det er grunn til å anta at Hålogalandsallmenningen vil slite med stram økonomi og utilstrekkelige ressurser til å kunne erstatte de utviklingsaktiviteter som Statskog i dag bidrar med. Det er grunn til å forvente at en eventuell Hålogalandsallmenning vil ha behov for økt brukerfinansiering eller offentlig støtte for å ivareta sine oppgaver som grunneier, ressursforvalter og samfunnsaktør.

Styret i Statskog vil understreke at flertallsforslaget rokker ved selve grunnlaget for Statskog SFs virksomhet. Ved en innføring av flertallsforslagets forvaltningsmodell vil ikke Statskog lenger ha tilstrekkelig ressursgrunnlag til å være et effektivt redskap for nasjonale mål, næringsutvikling, allmennhetens tilgang til friluftsliv, jakt og fiske, vern og andre sektorpolitiske oppgaver. Foretakets mulighet til å være en viktig næringsaktør innenfor for eksempel skogbruk og energi vil også bli betydelig svekket.

Velges flertallsmodellen, vil Statskog derfor ikke være i stand til å ivareta de målsettingene og oppgavene som Stortinget la til grunn ved etableringen av statsforetaket i 1993. Styret mener at konsekvensene for Statskog må gjøres til gjenstand for en særskilt utredning for Stortinget eventuelt blir forelagt et forslag i tråd med flertallets forvaltningsmodell.

For styret i Statskog SF

Kirsti Kolle Grøndahl (styreleder)

VEDLEGG 1; "NYE STATSKOG"

STATSKOG SFs STYRES FORSLAG TIL LOV OM RETTSFORHOLD OG DISPONERING OVER STATENS GRUNN OG NATURRESSURSER I NORDLAND OG TROMS

Forslag til endring av mindretallet Reiersen og Parmanns lovforslag er markert med kursiv.

Kapitel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Rådighet over grunn og naturressurser skal utøves på en økologisk bærekraftig måte, med sikte på langsiktig verdiskapning for samfunnet og til beste for eier, rettighetshavere, og allmennheten for øvrig.

Det skal tas tilbørlig hensyn til grunn og ressursers betydning for samisk kultur, heri reindrift. Det skal videre tas tilbørlig hensyn til utmarksbruk, næringsutøvelse, naturvern, friluftsliv og samfunnsliv for øvrig.

§ 2 Virkeområde

Bestemmelsene i loven her gjelder for fast eiendom og vassdrag med naturressurser i Nordland og Troms fylker i Statskog SFs eie.

§ 3 Forholdet til annen lovgivning og folkeretten

Eiendommer og ressurser skal forvaltes og utvikles innenfor de rammer som følger av viltloven, lakse- og innlandsfiskeoven og annen lovgivning.

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

§ 4 Forholdet til eksisterende rettigheter og til prosess med kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter

Loven her gjør ikke inngrep i kollektive og individuelle rettigheter til land og vann som er opparbeidet gjennom langvarig bruk, eller på annet rettslig grunnlag.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om Statskog SFs disponering av eiendommer og ressurser i det tidsrommet det i et felt pågår kartlegging av eierrettigheter og bruksrettigheter i medhold av lov xx. xxxx 200x nr xx om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms fylke og sørover. Det kan herunder fastsettes begrensning i Statskog SFs adgang til å foreta grunndisponering og avhending av eiendommer og ressurser mens slik kartlegging pågår.

Kapitel 2 Organer, myndighet, inntektsdisponering

I Organer, myndighet, inntektsdisponering

§ 5 Statskog SFs rådighet som grunneier

Statskog SF utøver sin rådighet som grunneier innenfor de rammene som følger av statsforetaksloven 30. august 1991 nr. 71, annen lovgivning og foretakets vedtekter.

§ 6 Regionale utmarksstyrer – kompetanse, opprettelse og sammensetning

Det opprettes regionale utmarksstyrer for *inntil tre regioner* i virkeområdet som innenfor de rammene som følger av loven her § 14 og § 15, 1. ledd, og annen lovgivning, disponerer over ressurser, *utarbeider og vedtar regional plan*, jf § 10, og avgir uttalelse i saker som faller inn under § 11 og § 12 over utnyttelse av grunn og ressurser i vedkommende region.

Regionalt utmarksstyre, som omhandlet i paragrafen her, skal ha fem til sju medlemmer. Utmarksstyret skal sammensettes slik at berørte rettighetshavere og interesser, herunder jakt, fiske og friluftsliv er representert. Sametinget oppnevner en representant med personlig varamedlem. Ett medlem med personlig varamedlem oppnevnes av og blant reindriftsnæringen i regionen. Etter forslag fra kommunene i regionen oppnevner vedkommende fylkeskommune, i samråd med vedkommende kommuner, tre til fem representanter med personlige varamedlemmer.

Medlemmer oppnevnt av fylkeskommunen og Sametinget skal velges av og blant personer som det siste året har vært og som fortsatt er fast bosatt i de kommunene som inngår i vedkommende region.

Utmarksstyrets funksjonstid er fire år og følger kommunevalgperioden.

For øvrig gjelder reglene i kommuneloven om hvem som kan velges som medlem av kommunale nemnder tilsvarende ved valg av utmarksstyre, men slik at også utøvere av samisk reindrift i vedkommende region kan velges som medlem av utmarksstyret selv om de ikke er registrert bosatt i en kommune som ligger i regionen.

Kongen gir ved forskrift regler om regioninndeling, hvilke kommuner som skal inngå i de ulike regionene, og geografiske grenser for hvor en anses bosatt i den enkelte region. Kongen gir ved forskrift bestemmelse om utmarksstyret, herunder antall medlemmer sammensetning. Før slike regler gis skal berørte kommuner og andre berørte interesser gis anledning til å uttale seg.

§ 7 Vedtaksførhet og saksbehandling

Utmarksstyret er vedtaksført når minst fire av medlemmene, heri leder eller nestleder, møter. Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

For utmarksstyret gjelder forvaltningslovens kapittel II om ugildhet, § 11 om veiledningsplikt, § 11 a om saksbehandlingstid og foreløpig svar og §§ 13 til 13 f om taushetsplikt tilsvarende.

Utmarksstyrets saksdokumenter er offentlige etter reglene i offentleglova. Ved avslag på begjæringer om innsyn kan spørsmålet om det er adgang til å unnta dokumentet fra offentlighet, påklages til fylkesmannen i vedkommende fylke.

II Disponering av inntekter

§ 8 Utmarksstyrets inntekter og utgifter

Utmarksstyret forvalter utmarkskassen.

I utmarkskassen inngår foruten vederlag for utvisning av virke, seter og tilleggsjord årlig overføring av utmarksstyrets andel av overskudd fra landsdelen i samsvar med § 9.

Utmarkskassen skal gi støtte til virksomhet og aktiviteter i regionen i samsvar med retningslinjer gitt av Statskog SF, jf § 9.

Utmarksstyret kan ikke oppta lån. Utmarksstyret er ansvarlig for at utmarkskassens utgifter ikke overstiger tilgjengelige midler.

Utmarksstyrets regnskap skal føres og revideres i samsvar med de regler som gjelder for kommunale regnskap. Utmarksstyret skal hvert år fremlegge revidert regnskap for Statskog SF til godkjenning. Manglende godkjenning av regnskap kan medføre at overføring fra Statskog SF, jf. § 10, for påfølgende år kan holdes tilbake.

§ 9 Statskog SFs dekning av utmarksstyrets utgifter og overføring av andel av overskudd fra landsdelen til utmarksstyret

Statskog SF dekker utmarksstyrets nødvendige utgifter til møter, regnskap og revisjon av utmarkskassen, samt honorar til styremedlemmer.

To tredeler av Statskog SFs overskudd fra løpende drift av eiendommer og ressurser i Nordland og Troms skal utbetales til utmarksstyrene. I særlige tilfeller kan Statskog SF utbetale et beløp som overstiger den her fastsatte andel

Utbetaling til utmarksstyrene skal benyttes til:

- a) utmarksstyrets utgifter som ikke dekkes av Statskog SF, jf. første ledd.
- b) støtte til utmarksbaserte næringsutviklingstiltak i regionene
- c) støtte til allmenntilgitt tiltak for fremme av utmarksbruk i regionene
- d) støtte til tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindriften og annen samisk tradisjonell bruk av utmark i regionene.

Statskog SFs kan gi nærmere retningslinjer om de ulike tiltak tilskuddet skal dekke, herunder retningslinjer om prioritering mellom ulike formål og saksbehandling for utdeling av midler til formål som nevnt under tredje ledd bokstav b til d.

Fordeling av utbetaling etter første ledd mellom utmarksstyrene fastsettes av utmarksstyrene i fellesskap, i samsvar med nærmere retningslinjer for utjevning og tilbakeføring til regionene utarbeidet av Statskog SF i samråd med utmarksstyrene.

Kapitel 3 Forvaltning og utvikling av grunn og ressurser

§ 10 Regionale planer for forvaltning og utvikling av områdene

Det skal utarbeides en samlet plan for forvaltning og utvikling av grunn og ressurser i den enkelte region.

I planen skal det fremgå hvilke områder og ressurser som

- a) er av særlig betydning for samisk bruk og næring, herunder reindrift,
- b) er av særlig betydning for annen næring, herunder jordbruk og skogbruk,
- c) er av særlig betydning for utøvelse av friluftsliv, herunder jakt og fiske
- d) har særlige utviklingsmuligheter.

Planen skal inneholde nærmere bestemmelser om utøvelse av beite for jordbruk.

Planen skal inneholde rammer for utmarksstyrets utvisning av areal for beite, seter og tilleggsgjord, jf § 14, og uttak av virke jf § 15.

Planen skal angi nærmere bestemmelser for utøvelse av jakt, fangst og fiske i regionen.

Vedkommende utmarksstyre, jf § 6 i loven her, skal utarbeide regional plan for den enkelte region. Utmarksstyret skal kunngjøre at det settes i gang arbeide med plan, i minst to aviser som er alminnelig lest på stedet. Så vidt mulig bør rettighetshavere og andre som har interesse i bruk av området gis en frist for å uttale seg før utmarksstyret behandler planforslag.

Utmarksstyret oversender etter vedtakelse regional plan til Statskog SF. Styret i Statskog SF kan pålegge utmarksstyret korrigering av plan, dersom dens innhold strider mot lov, foretakets vedtekter eller sentrale føringer Statskog SF styre har gitt.

§ 11 Grunndisponeringstiltak

Før Statskog SF tar avgjørelse om grunndisponeringstiltak, skal vedkommende utmarksstyre, jf § 6 i loven her, og samiske og andre berørte rettighetshavere ha fått anledning til å uttale seg om tiltaket.

Statskog SF kan ta avgjørelse om mindre inngripende grunndisponeringstiltak som klart er i samsvar med samlet plan for regionen, jf § 10 i loven her. Utmarksstyret skal i så tilfelle underrettes om beslutningen.

§ 12 Avhending

Før Statskog SF tar avgjørelse om avhending, herunder makeskifte, av grunn i området, skal samiske og andre berørte rettighetshavere og vedkommende utmarksstyre, jf. § 6 i loven her, ha fått anledning til å uttale seg.

Statskog SF kan allikevel uten forutgående høring avhende

a) grunn som ved *lovens ikrafttredelse* er dyrket, *er utlagt som grunn for gårdsbruk* eller som tilleggsgjord til gårdsbruk

b) grunn til byggetomter *for boligformål*

c) tomt som er festet bort til boliger blir innløst etter lov om tomtefeste kapittel VI

d) innløsning og avhending av areal i henhold til innløsnings/forkjøpsrett nedfelt i kontrakt før loven her er vedtatt.

Utmarksstyret og rettighetshavere skal i så tilfelle underrettes om beslutningen.

Kapitel 4 Bruksrettigheter, tilgang til fornybare ressurser

§ 13 Rettigheter for utøvere av samisk reindrift og rettigheter på grunnlag av alders tids bruk

Samiske reindriftsutøvere har gjennom lang tids bruk opparbeidet rett til beite, ferdsel, opphold med rein og annen reindriftsrelatert virksomhet. Retten skal utøves i samsvar med gjeldende reindriftslov, dersom ikke annet følger av særskilt rettsgrunnlag.

Enhver har slik rett til bruk av grunn og ressurser som er opparbeidet gjennom alders tids bruk og som er anerkjent gjennom rettslig prosess eller på annen måte.

§ 14 Beite, seter og tilleggsgjord for jordbrukseiendom

I den utstrekning det kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser, kan jordbrukseiendom i den region eiendommen ligger

a) få utvist beite

b) få utvist seter

c) få utvist tilleggsgjord

Utvisning avgjøres av utmarksstyret i samsvar med utarbeidede planer for området, jf § 10. Det kan settes vilkår for utvisning, herunder at det skal svares vederlag for utvisning etter foregående ledd *bokstav b og c*. Tillatelse til bruk av grunn og nærmere vilkår nedfelles i avtale mellom søker og Statskog SF.

Statskog SF fastsetter nærmere bestemmelser om saksbehandling ved utvisning.

§ 15 Uttak av virke

I den utstrekning det kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser har enhver i den region de er bosatt i tilgang til uttak av lauvtrevirke for hogst til brensel for husbehov. Utvisning avgjøres av Utmarksstyret i samsvar med godkjent planer for region, jf. § 10. Det kan settes vilkår for utvisning, herunder at det skal svares et vederlag for utvisningen. Tillatelse til uttak av virke og nærmere vilkår nedfelles i avtale mellom søker og Statskog SF.

I den utstrekning det kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser har enhver i den region de er bosatt rett til uttak av trevirke til samisk og annen husflid. Nærmere bestemmelser om hvordan uttaket av trevirke til slike formål skal gjennomføres fastsettes i plan for region, jf. § 10.

§ 16 Jakt, fangst og fiske

Samiske reindriftsutøvers rett til jakt, fangst og fiske utøves i samsvar med reindriftslovens bestemmelser, dersom ikke annet følger av særskilt rettsgrunnlag.

I samsvar med rammer som fastsettes i *samlet plan for region*, jf. § 10, og innenfor de rammer som følger av annen lovgivning er jakt og fangst av småvilt, jakt på storvilt og fiske i vassdrag tillatt mot løsing av kort og betaling av vederlag for norske statsborgere og for alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge.

I samråd med utmarksstyret kan Statskog SF etter søknad gi tillatelse til jakt, fangst og fiske til andre enn de som har adgang til det etter annet ledd.

Jakt, fangst og fiske skal utbys på en måte som er akseptabel for allmennheten. Innen for de rammer som følger av annen lovgivning kan det i plan for regionen, jf. § 10, fastsettes en forholdsmessig fordeling mellom regionens bosatte og andre. Innen for de rammer som følger av annen lovgivning kan det i samlet plan for regionen, jf. § 10, fastsettes at bosatte i regionen skal svare en lavere avgift for jakt, fangst og fiske, enn andre.

Kapitel 5 Forskjellige bestemmelser

§ 17 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft dens enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

§ 18 Endringer i annen lovgivning

Fra den tiden Kongen bestemmer, gjøres følgende endringer i annen lovgivning ----

Samerettsutvalgets innstilling, NOU 2007: 13 Den nye sameretten.

Utkast til høringsuttalelse fra Norges Fjellstyresamband.

Kortversjon av Utvalgets innstilling;

http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Rapporter/NOU2007_13/Kortversjon.pdf

1. Innledning.

Samerettsutvalget ble gjenoppnevnt i 2001 for å utrede rettigheter til og disponeringen og bruken av land og vann i samiske områder fra og med Troms og sørover. Utvalget ble bedt om å redegjøre for historiske forhold og å vurdere behovet for endringer i gjeldende rett.

Ved overleveringen av utredningen hadde utvalget følgende medlemmer:

Jon Gauslaa (leder), Oslo

Else Grete Broderstad, Tromsø

Kirsti Strøm Bull, Oslo

Gunveig Elvsæter Eggen, Drevsjø

Kristina J. Eira, Tennevoll

Amund Eriksen, Andfiskå

Paul Fjellheim, Røros

John Kappfjell, Trofors

Eilif O. Larsen, Samuelsberg

Caroline Lund, Oslo

Siri Parmann, Nesbru

Roger Pedersen, Bjerkvik

Dagfinn Reiersen, Moen

Johan Petter Røssvoll, Skonseng

Nanni Westerfjeld, Snåsa

Utvalget har 3. desember 2007 lagt frem NOU 2007: 13 Den nye sameretten og NOU 2007: 14 Samisk naturbruk og rettssituasjon fra Hedmark til Troms. Utvalget foreslår nye lover om:

- kartlegging og anerkjennelse av rettigheter til grunn og naturressurser fra Troms og sørover
- forvaltningsordningen for statsgrunn i Nordland og Troms
- saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for bruken av grunn og naturressurser i samiske områder

Utvalget foreslår også endringer i fjellova, reindriftsloven, naturvernloven, bergverksloven og plan- og bygningsloven. Forslagene tar sikte på å legge til rette for effektiv gjennomføring av statens folkerettslige forpliktelser overfor samene. Et viktig formål er også at forvaltningen skal skje til beste for samisk kultur og for lokalbefolkningen og allmennheten for øvrig.

Om NFS og fjellstyrene

Norges Fjellstyresamband (NFS) er medlemsorganisasjon for fjellstyrene i Norge. Alle de 94 fjellstyrene er medlem.

SRUII og fjellstyrene

Utvalgets arbeid berører fjellstyrene direkte på to områder:

1. Store deler av mandatområdet (sør for Nordland) er statsallmenning forvaltet etter Fjelloven
2. Utvalget skulle vurdere om fjelloven bør legges til grunn for forvaltningen av statens grunn i Nordland og Troms.

Utvalgets arbeid kan også få en rekke andre konsekvenser for fjellstyrene. Bla. utvidelse av et fjellovlignende regime til Nordland og Troms, et Statskog med vesentlig endrede forutsetninger, m.m.

2. Betydningen av utvalgets innstilling

NFS mener at det må legges stor vekt på at Utvalgets innstilling i de fleste spørsmål har tilslutning fra samtlige 15 utvalgsmedlemmer. I ett av hovedspørsmålene – *fremtidig eiendoms- og forvaltningsordning for gjenværende statsgrunn i Troms og Nordland* – er det en mindre dissens, men også i dette spørsmålet står 12 av medlemmene bak flertallets forslag.

Utvalget fortjener stor honnør for å ha lyktes å forene medlemmenes syn i så godt som alle spørsmål i dette svært omfattende sakskomplekset med tilsynelatende tunge intersemotsetninger. Utvalget har i sitt arbeid lagt stor vekt på å forankre Utvalgets ideer og forslag i de berørte miljøer.

Både for Utvalget og for den senere prosess frem mot et nytt lovverk må det være en overordnet målsetning å finne frem til mest mulig *konsistente eiendoms- og forvaltningsordninger for hele landet*. Utvalget har lyktes med dette, ikke bare ved en indre konsistens i de forslag som fremmes, men også ved at de fremsatte lovforslag er tilpasset gjeldende eiendoms- og forvaltningsordninger i landet for øvrig, samtidig som man har tatt hensyn til de særegne forhold som gjelder for eiendomsforholdene og befolkningen i Troms og Nordland. Med de ulike interesser som blir berørt og ikke minst for den nødvendige ivaretagelsen av de *samiske* interesser, er dette en krevende oppgave som Utvalget har løst på en god måte.

I det videre arbeidet frem mot ny lovgivning må det legges *betydelig vekt på Utvalgets innstilling og den forankringen Utvalgets lovforslag har i de berørte miljøer*. Vi vil sterkt advare mot en videre prosess som ikke i tilstrekkelig grad tar i betraktning de viktige mål som allerede er nådd gjennom den brede konsensus i Utvalget, oppnådd gjennom et sjelden demokratisk og grundig utvalgsarbeid. Det er også viktig at Utvalgets forslag ses på som en helhet, hvor endringer på ett område kan føre til at grunnlaget for den brede enigheten i Utvalget om andre forslag, rykkes bort.

NFS mener det er avgjørende viktig at en i første omgang forholder seg til prinsipielle spørsmål og modellvalget som sådan. Detaljspørsmål bør utsettes til hovedprinsippene er på plass. Det er hovedprinsippene vi vil kommentere i denne høringsuttalelsen.

NFS mener utvalget har kommet frem til gode og balanserte løsninger og mener hovedprinsippene i flertallsmodellen er gode. NFS mener det må legges stor vekt på den brede enighet som er oppnådd gjennom utvalgets grundige arbeid gjennom 6 år. Vi anser at det skal mye til for å overprøve utvalgets kompetanse i forhold til valg av løsninger. Vi vil advare mot å trekke enkeltelementer ut av modellen da dette kan forrykke den balanse som er oppnådd i en modell der alt henger sammen med alt.

3. Forvaltningsmodell.

Fjellstyrene har nær 100 års erfaring med lokal, folkevalgt forvaltning av rettigheter og herligheter på 27 mill. daa statsallmenning i Sør- og Midt-Norge. Basert på disse erfaringene mener vi en vellykket forvaltningsmodell bør:

- Ha lokaldemokratisk forankring og legitimitet.
- Kunne balansere ulike rettigheter og interesser.
- Sikre at verdier blir igjen der de er skapt.

Slik vi ser det er alle disse forholdene godt ivaretatt i flertallsforslaget.

Endringer i Fjelloven

Utvalget foreslår at dagens fjellovregime i Sør- og Midt-Norge videreføres. Det er imidlertid foreslått noen justeringer i fjellova. Disse vil i praksis få anvendelse i de statsallmenningene som er lokalisert i de tradisjonelle samiske områdene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark. Retten til samisk reindrift er, slik fjellova i dag er utformet, ikke betegnet som en bruksrettighet i statsallmenningene på linje med andre særskilte bruksrettigheter med grunnlag i alders tids bruk. Det er derfor i punkt 15.3.2 foreslått inntatt i fjellova § 1 siste ledd en prinsippbestemmelse som fastslår dette. Videre er det i punkt 15.3.3.1 og 15.3.3.2 foreslått ulike endringer i fjellova §§ 12 og 13 om statens adgang til å iverksette grunnDisponeringer og til å avhende grunn i statsallmenningene, og i §§ 15, 18, 19 og 21 om fjellstyrenes disponeringer over bufebeite (§ 15) og utvisning av seter og tilleggsjord mv. til jordbrukseiendom (§§ 18, 19 og 21).

Hensikten med endringene er at det skal fremgå klarere av lovens ordlyd at det også må ta hensyn til reindriftsutøvernes rettigheter og interesser når det vurderes å iverksette tiltak eller å gi tillatelser til tiltak som er regulert i disse bestemmelsene. For å legge til rette for at fjellstyrene skal styrke sitt kunnskapsgrunnlag om reindriften, er

det også foreslått en bestemmelse om kontaktmøter mellom fjellstyrene og reindriftens områdestyres (ny § 10 a).

I punkt 15.3.4 er det foreslått å endre fjellova § 3 sjette ledd om oppnevning og sammensetning av fjellstyrene, slik at dagens regel om at reindriften *kan* gis representasjon i fjellstyres som har et forvaltningsansvar for områder hvor det drives samisk reindrift, erstattes av en regel som gjør ordningen obligatorisk, jf. punkt 15.3.4.1. Videre er det i punkt 15.3.4.2 foreslått at reindriftens representasjon ikke som i dag skal erstatte jordbrukets representasjon, men at begge grupper har to styremedlemmer hver. For å realisere dette forslaget, er det ansett hensiktsmessig at antall styremedlemmer i de aktuelle fjellstyrene utvides fra fem til sju.

Utvalget har i punkt 15.3.4.3 også vurdert om fjellova § 5 bør suppleres med en hjemmel for Kongen til å slå sammen to eller flere fjellstyres dersom hensynet til utøvelse av reindriften i fjellstyrenes forvaltningsområde tilsier det. Flertallet bestående av medlemmene *Gauslaa, Broderstad, Strøm Bull, Eriksen, Larsen, Pedersen og Reiersen* har med subsidiær tilslutning av *Eira, Fjellheim, Kappfjell og Westerfjeld* foreslått en slik hjemmel. Mindretallet bestående av medlemmene *Eggen, Lund, Parmann og Røssvoll* har ikke funnet grunnlag for å foreslå en slik bestemmelse. Disse medlemmene vil imidlertid understreke at det av hensyn til reindriften vil være aktuelt at det legges til rette for og iverksettes samarbeidsordninger mellom fjellstyrene for å ivareta reindriftens rettigheter og interesser.

NFS mener forslagene ivaretar de samiske interesser i Sør-Norge på en bedre måte enn dagens lov, og at de vil styrke Fjellogen og fjellovsystemet i statsallmenningene over tid.

NFS støtter flertallets forslag om en videreføring av dagens forvaltningsregime sør for Nordland. NFS har prinsipielt ingen innvendinger mot flertallets forslag til justeringer i Fjellogen, men vil vurdere behovet for senere oppfølging av detaljer.

Forvaltningsordninger for gjenværende statsgrunn i Nordland og Troms

Utmarksrettigheter på gjenværende statsgrunn i Nordland og Troms

Statens grunn i Nordland og Troms omfatter totalt ca. 30 mill daa.

Et flertall i Utvalget - med subsidiær tilslutning fra medlemmet Parmann (FRIFO) – foreslår at forvaltningen av utmarksrettighetene (blant annet bufebeite, hugst, jakt, fangst og fiske) på statens grunn i Nordland og Troms legges til inntil 6 interkommunale utmarksstyres, som oppnevnes av *kommunestyrene i fellesskap* i vedkommende region. Utmaksstyrene vil som fjellstyrene etter fjelloven være *frittstående organer*. Rettighetshavere som jordbruks- og reindriftsinteresser, skal oppnevnes til utmarksstyrene av disse rettighetshavergruppene. I tillegg skal jakt-, fiske- og friluftsinnteressene være representert.

Alle inntekter fra storviltjakt, småviltjakt og fiske, samt halvparten av alle festeinntekter skal tilfalle utmarksstyrene, slik at verdien av utmarksutnyttelsen vil forbli i vedkommende region. Det kan antas at de totale inntekter til utmarksstyrene i en slik modell vil ligge på ca. 35 – 40 mill. kr. pr. år. Utmaksstyrene gis myndighet og mulighet til å administrere bruksrettigheter i regionen. I den forbindelse kan utmarksstyrene også fastsette ordninger for beitebruken og forestå utvisning av

trevirke til husbehov, setre mv. Dagens regelverk for regulering av jakt, fangst og fiske i Nordland og Troms foreslås videreført og lovfestet. Forslaget til lovbestemmelser om jakt og fiske er utarbeidet i samarbeid med Norges Jeger og Fiskeforbund, for å sikre at gjeldende ordning på dette området videreføres.

Utmarksstyrene er – bortsett fra at de er interkommunale – svært like fjellstyrene i forhold til oppnevning, sammensetning, oppgaver, økonomi og ansvar.

Om oppsyn

Hva oppsynet angår, legger utvalgets flertall opp til at dette skal underlegges utmarksstyrene, på samme måte som fjellstyrene har ansvaret for oppsynet i statsallmenningene i Sør-Norge.

NFS støtter flertallets forslag om etablering av utmarksstyrer slik de er beskrevet i flertallets modell.

NFS støtter flertallets forslag om modell for oppsyn underlagt utmarksstyrene.

Grunneier i Nordland og Troms.

Et flertall på ni medlemmer foreslår å overføre statens grunn i Nordland og Troms, til regionalt eierskap ved Hålogalandsallmenningen. Grunneieren vil i en modell med utmarksstyrer etablert – få en rolle som ligner mye på Statskogs rolle i statsallmenningene i Sør-Norge. Det nye eierorganets styre skal ha to medlemmer oppnevnt av Sametinget, to av Nordland fylkesting og to av Troms fylkesting. Eierrådigheten vil være underlagt ulike begrensninger av hensyn til de som har bruksrettigheter på Hålogalandsallmenningens grunn etter modell fra fjelloven.

Retten til reindrift på Hålogalandsallmenningens grunn endres ikke som følge av forslaget. Det foreslås en lovfesting av rettigheter som ligger til jordbrukseiendom. Dagens regelverk for jakt, fangst og fiske på statsgrunn blir i all hovedsak videreført. Forslaget vil likevel styrke lokale brukeres og lokalsamfunnenes posisjon. I tillegg til deltakelse i forvaltningen, skal de inntektene som genereres av ressursutnyttelsen tilbakeføres til lokalmiljøene.

Tre medlemmer foreslår å gi Hålogalandsallmenningen anvendelse også i statseide samiske områder i Sør-Norge, men slik at eierorganets styre også forvalter utmarksrettighetene. Etter forslaget skal Sametinget og de aktuelle fylkestingene hver oppnevne tre styremedlemmer. En slik modell innebærer ingen etablering av utmarksstyrer og oppheving av fjelloven i samiske bruksområder sør for Nordland.

To medlemmer (Statskog og FRIFO) foreslår å videreføre statens grunneierrolle i Nordland og Troms. Den samiske og regionale innflytelsen vil bli styrket ved etablering av regionale utmarksstyrer. Ett av disse medlemmene (FRIFO) går inn for at utmarksstyrene oppnevnes direkte av kommunestyrene, og at jordbrukets rettigheter sikres på same måte som i flertallets forslag til hålogalandslov. Det er varslet at Statskog vil fremme en revidert modell innen 01.12.08.

NFS vil understreke at forutsatt etablering av flertallets utmarksstyrer, vil grunneiers rolle, enten denne funksjonen legges til Hålogalandsallmenningens styre slik flertallet foreslår, eller blir liggende hos Statskog, bli sterkt redusert i forhold til den rolle Statskog har i Nordland og Troms i dag. Betydelig ansvar, mange oppgaver og vesentlige inntekter overføres til utmarksstyrene.

4. Kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter.

Utvalget foreslår en ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i samsvar med statens folkerettslige forpliktelser. Loven skal gjelde i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms fylke og sørover. Det skal etableres en Kartleggingskommisjon som trer i funksjon ved at det fremsettes krav om utredning av felt, og kommisjonens rapport skal behandles av Hålogalandsallmenningen (alternativt Statskog). Dersom Hålogalandsallmenningen er enig med kommisjonen, skal registrerte rettigheter tinglyses. Kartleggingskommisjonen er også gitt meklingsmyndighet, og til behandling av tvist om rettigheter, skal det opprettes en ny Utmarksdomstol.

NFS støtter utvalgets forslag om ordninger for kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder

5. Saksbehandling og konsultasjoner.

Utvalget foreslår en ny saksbehandlingslov for å sikre et fortsatt naturgrunnlag for og vern av samisk materiell kulturutøvelse i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser. Etter ILO-konvensjon nr. 169 har urfolkgrupper krav på aktiv deltakelse i beslutningsprosesser frem mot tiltak av direkte betydning for dem. Utvalget foreslår egne bestemmelser om *konsultasjonsplikt*, om *representasjonsrett* i aktuelle organer, om plikt til *særlig hensyntaken* til samisk bruk og samiske lokalsamfunn, om *kvalifisert interesseovervekt* for tiltak med betydelig negativ virkning for fremtidig samisk bruk mv.

NFS gir sin generelle tilslutning til hovedtrekkene i Utvalgets forslag til ny Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder.

6. Oppsummering:

- NFS mener utvalget har kommet frem til gode og balanserte løsninger og mener hovedprinsippene i flertallsmodellen er fornuftige. NFS mener det må legges stor vekt på den brede enighet som er oppnådd gjennom utvalgets grundige arbeid gjennom 6 år. Vi anser at det skal mye til for å overprøve utvalgets kompetanse i forhold til valg av løsninger. Vi vil advare mot å trekke enkeltelementer ut av modellen da dette kan forrykke den balanse som er oppnådd i en modell der alt henger sammen med alt.
- NFS støtter flertallets forslag om en videreføring av dagens forvaltningsregime sør for Nordland. NFS har prinsipielt ingen innvendinger mot flertallets forslag til justeringer i Fjelloven, men vil vurdere behovet for senere oppfølging av detaljer.

- NFS støtter flertallets forslag om etablering av utmarksstyrer i Nordland og Troms slik disse er beskrevet i flertallets modell.
- NFS støtter flertallets forslag om modell for oppsyn underlagt utmarksstyrene i Nordland og Troms.
- NFS vil understreke at forutsatt etablering av flertallets utmarksstyrer, vil grunneiers rolle, enten denne funksjonen legges til Hålogalandsallmenningens styre slik flertallet foreslår, eller blir liggende hos Statskog, bli sterkt redusert i forhold til den rolle Statskog har i Nordland og Troms i dag. Betydelige ansvar, oppgaver og vesentlige inntekter overføres til utmarksstyrene.
- NFS støtter utvalgets forslag om ordninger for kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i tradisjonelle samiske områder
- NFS gir sin generelle tilslutning til hovedtrekkene i Utvalgets forslag til ny Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder.

Vedlegg 6

22 DES 2008

Noerhte-Trøndelagen båtsoe-burriej reereme
Reindriften Nord-Trøndelag

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

STENHAGEN

NATFYLKESKOMMUNE SENTRALARKIVET	
Arkivsaknr.:	08/01225-13
Etat/Avd.:	RJA Saksbeh.: SIK
Mottatt:	28.01.09 U.off.:
Arkiv:	021

JUSTISDEPARTEMENTET	
22 DES 2008	
SAGNR.:	200801140
AVD/KONTOR/DEL:	LOV/ED/KHR
DOK.NR.	26
ARKIVADDE:	

Dij.buerkiest./Deres ref.:

Mij.buerkiest./Vår ref.:
2008/2491 / 18976/2008/ TSB/ 915

Biejjie/Dato:
18.12.2008

Den nye sameretten - Drøftingssak

Områdestyret har på møte den 11.12.08 behandlet "Den nye sameretten" under sak 53/08.

Områdestyrets vedtak går fram av vedlagte kopi av møtebok.

Med hilsen

Asle Hasselvold
for Asle Hasselvold
Reindriftenagronom

Thorild Samuelsen Berg

Dijredaejjan tellefovne/Saksbehandlers telefon: 74138052

Kopi til:
Reindriftenforvaltningen Alta Postboks 1104 9504 ALTA

Adresse - Adresse

7760 Snåsa

Tellefovne - Telefon

74138050

www.reindrift.no

Telefakse - Telefaks

74138051

MØTEBOK

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

Sak: 53/08 AH

DEN NYE SAMERETTEN – DRØFTINGSSAK

Saksdokumenter:

- Samerettsutvalgets utredning NOU 2007:13

Saksframstilling:

Samerettsutvalgets utredning NOU 2007: 13 er ute på høring, og fristen for å avgi uttalelse er satt til 15. Februar 2009.

Samerettsutvalget har levert et omfattende arbeid som berører store geografiske områder og store deler av befolkningen spesielt i Troms, Nordland, Trøndelagsfylkene og Hedmark, men også i andre fylker. Forslagene kan få betydelige konsekvenser for både den samiske befolkningen og befolkningen ellers.

Samerettsutvalgets mandat var bl.a. å utrede behovet for lovendringer som kan trygge samisk bruk av grunn og naturressurser, utrede lokal forvaltning av grunn og naturressurser og vurdere reindriftas arealbruk og rettigheter.

Sentrale føringer for mandatet var bl.a. at forslagene skal trygge samenes muligheter til å utnytte naturressursene, at hensynet til å bevare samisk kultur og levemåte skal stå sentralt og at forslagene skal ligge innenfor folkerettens rammer. Samtidig skal den ikke-samiske befolkningens rettigheter anerkjennes og forslagene så langt mulig virke konfliktdempende.

Som offentlige organer for reindriften er det, etter Reindriftsforvaltningens oppfatning, spesielt viktig at vi gjør en grundig vurdering av de deler av forslaget som har betydning for reindrifta og ansvarsoppgavene til Reindriftsstyret, Områdestyrene og Reindriftsforvaltningen.

Utredningen inneholder en redegjørelse for gjeldende rett, herunder folkeretten og urfolks landrettigheter, intern urfolksrett i andre stater, EØS-rettslige problemstillinger, rett til grunn og naturressurser, rettighetenes vern mot ekspropriasjon, reindriftsretten og om retten til kyst- og fjordfiske.

Videre redegjørelse for utvalgets vurderinger og forslag til nye lover og endringer i eksisterende lovverk.

Til sist er det gitt en oversikt over økonomiske og administrative konsekvenser.

Utredningen munner ut i forslag til tre nye lover, Lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover (Kartleggings- og anerkjennelsesloven), Lov om rettsforhold og disponering over grunn og naturressurser på Hålogalandsallmenningens grunn i Nordland og Troms (Hålogalandsloven) og Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder (Saksbehandlings- og

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

konsultasjonsloven). Utvalget har på en del punkter vært delt i sin innstilling og et mindretall har foreslått Lov om rettsforhold og disponering over statens grunn og naturressurser i Nordland og Troms som alternativ til den ovenfor nevnte Hålogalandsloven.

Det er videre foreslått **endringer i fjelloven, reindriftsloven og friluftsløven**. I tillegg er det foreslått endring i en rekke andre lover som følge av-, og inntatt i den foreslåtte Saksbehandlings- og konsultasjonsloven.

Utvalget har vært bredt sammensatt og er kommet til enighet i mange vesentlige spørsmål. Mindretallsgrupperinger har imidlertid **valgt å fremme egne forslag** på noen punkter, og dette vil bli nærmere kommentert underveis i fremlegget.

Kartleggings- og anerkjennelsesloven:

Kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser Innledning

Innledningen er hentet fra sammendraget til kapittel 12 og 13 i NOU 2007:13 Kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser

De generelle vurderingene i *kapittel 12* munner ut i at det foreslås opprettet en utredende kommisjon (kartleggingskommisjonen) og en utmarksdomstol for de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover. Dette etter modell av Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Et samlet utvalg står bak forslaget.

ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 14 - 2 og 3 utgjør et hovedgrunnlag for dette forslaget. Utvalget har i denne forbindelse undersøkt praksis fra ILOs håndhevelsesorganer. Konklusjonen er i korthet at det gjennom en egen utredningsmodell må skje en kartlegging av områdene hvor samene har krav på å få anerkjent bruks- og eierrettigheter, jf. artikkel 14 (2). En kommisjon tilsvarende Finnmarkskommisjonen vil etter utvalgets syn ivareta kravet om en grundig kartlegging av disse rettighetsspørsmålene.

Av ILO-konvensjonen artikkel 14 -3 kan det neppe utledes noe krav om opprettelse av en særdomstol. Domstolsbehandlingen må imidlertid være grundig og gi samene en reell mulighet til å få prøvet sine krav. En domstol som skal behandle slike tvister, bør således ha ansvaret for sakens opplysning, og samiske parter må få dekket nødvendige utgifter slik at ikke omkostningene forbundet med en domstolsprosess utgjør et hinder for rettslig anerkjennelse av rettighetene. Samerettsutvalgets konklusjon er at en særlig domstol som utmarksdomstolen er i tråd med de uttalte norske målsetningene om lojalt å oppfylle ILO-konvensjonens bestemmelser og formål.

I *kapittel 13* drøfter utvalget de enkelte bestemmelsene som skal gjelde for Kartleggingskommisjonen og utmarksdomstolen. Vurderingene munner ut i et forslag til lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover (kartleggings- og anerkjennelsesloven).

Utvalgets medlemmer *Fjellheim* og *Kappfjell* mener bare samer skal ha adgang til det særlige apparatet som Kartleggingskommisjonen og utmarksdomstolen vil utgjøre. Flertallet (de øvrige medlemmene) har ikke funnet folkerettslig støtte for, eller ansett det hensiktsmessig og praktisk mulig, å trekke noe slikt etnisk skille. Med dette unntaket – og en bestemmelse som har

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	<i>Møtested</i> Snåsa	11.12.2008
--	---------------------------------	-------------------

sammenheng med avvikende forslag til forvaltningsordning for gjenværende statsgrunn, jfr.kap.14 – fremmes lovforslagene i kapittel 13 av et enstemmig utvalg.

Samerettsutvalget har søkt å tilstrebe størst mulig grad av likhet mellom bestemmelsene for de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms og sørover og de motsvarende bestemmelsene i finnmarksloven på dette punktet. Hovedtrekkene i kartleggings- og anerkjennelsesloven – og også mange av de enkelte paragrafene – er sammenfallende med finnmarksloven kapittel 5. For fremsettelse av krav er det oppstilt en frist på 10 år fra ikrafttreddelsen av bestemmelsen, men Kartleggingskommisjonen kan også iverksette utredninger av eget tiltak, og en unntakshjemmel gir adgang til behandling av krav fremsatt etter fristens utløp. Bestemmelsen om hvordan Kartleggingskommisjonen trer i funksjon må ses i sammenheng med den utvidede varslingsbestemmelsen utvalget foreslår.

Både for Kartleggingskommisjonen og utmarksdomstolen foreslås det avvisningsbestemmelser. Den samiske dimensjonen må tillegges betydelig – og ofte avgjørende – vekt ved organenes vurdering av om krav skal tas under behandling, slik at krav med samiske aspekter som et utgangspunkt skal utredes og avgjøres. Dette har sammenheng med den folkerettslige begrunnelsen for kartleggingen og det forholdet at det ikke tidligere har skjedd noen helhetlig kartlegging og anerkjennelse av samiske rettigheter i Samerettsutvalgets mandatområde. Samtidig understrekes det at formålet med kartleggingsordningen tilsier at krav hvis formål er å avvikle tidligere anerkjente samiske rettigheter i et område, gjennomgående vil måtte avvises.

Sentrale punkter i loven:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Lovens formål er å legge forholdene til rette for kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i samsvar med statens folkerettslige forpliktelser.

§ 2 Virkeområde

Loven her gjelder for fast eiendom og vassdrag med naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover.

Loven her gjelder også for samiske kyst- og fjordområder fra og med Troms fylke og sørover.

Kapittel 2 Kartleggingskommisjonen for de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover (Kartleggingskommisjonen)

§ 4 Mandat

Kartleggingskommisjonen skal på grunnlag av gjeldende nasjonal rett utrede bruks- og eierrettigheter, herunder interne rettighetsspørsmål innen reindriften om reindriftsrett og tilknyttede rettigheter, i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover. I samiske kyst- og fjordområder fra og med Troms fylke og sørover skal

Kartleggingskommisjonen på grunnlag av gjeldende nasjonal rett utrede rettigheter til fiske og andre fornybare marine ressurser.

§ 5 Sammensetning

Kongen oppnevner Kartleggingskommisjonens medlemmer. Kommisjonen skal ved hver feltutredning bestå av en leder og fire andre medlemmer. Lederen skal oppfylle de kravene som domstoloven stiller til høyesterettsdommere. To av de øvrige medlemmene skal oppfylle de kravene som stilles til tingsrettsdommere.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

MØTEBOK

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Det oppnevnes for øvrig to medlemmer som er bosatt i eller på annen måte har sterk tilknytning til henholdsvis Troms fylke, Nordland fylke, Nord-Trøndelag fylke og det øvrige virkeområdet. Ved hver feltutredning deltar to medlemmer fra det området der feltet ligger. Dersom et felt strekker seg over grensene mellom de fire områdene, deltar som hovedregel et medlem fra hvert av områdene.

§ 6 Hvordan Kartleggingskommisjonen trer i funksjon

[http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/NOUer/2007/NOU-2007-13/2.html?id=491885 - note1#note1](http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/NOUer/2007/NOU-2007-13/2.html?id=491885-note1#note1)

Kartleggingskommisjonen trer i funksjon ved at det fremsettes krav om utredning av felt. Krav må fremsettes skriftlig for kommisjonen innen 10 år fra ikrafttredelsen av bestemmelsen her. Kravet skal være underskrevet og inneholde:

partens fulle navn og adresse

en angivelse av de kravene som parten fremmer, og omstendighetene de støttes på

Kravet bør i tillegg angi eventuelle motparter.

Kommisjonen kan behandle krav om utredning av felt selv om fristen etter annet ledd har løpt ut. Ved vurderingen tas det blant annet hensyn til kravets betydning for parten, om utredningen kan skje uten vesentlig forsinkelse for utredningen av andre felt og om kommisjonsrapporter, rettsavgjørelser eller andre særlige forhold har gitt grunn til å fremsette kravet først på dette tidspunktet.

Kommisjonen kan også iverksette utredninger av eget tiltak.

Alternativ utforming av § 6 første ledd:

Kartleggingskommisjonen trer i funksjon ved at samer fremsetter krav om utredning av felt.

Kapittel 3 Utmarksdomstolen for de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover**§ 15 Utmarksdomstolen for de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover**

Det opprettes en særdomstol (Utmarksdomstolen for de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover) som skal behandle tvister om rettigheter som oppstår etter at Kartleggingskommisjonen har utredet et felt.

§ 17 Stevning

Tvister kan bringes inn for utmarksdomstolen ved skriftlig stevning senest ett år og seks måneder etter at Kartleggingskommisjonens rapport ble avgitt.

§ 24 Utgiftene ved saken

Staten dekker utgiftene til utmarksdomstolens egen virksomhet. Staten dekker også nødvendige utgifter for partene i saker for utmarksdomstolen.

Ved avgjørelsen av spørsmålet om utgiftene har vært nødvendige, skal utmarksdomstolen blant annet ha for øyet at parter med likeartede interesser som ikke står i strid, bør nytte samme juridiske og tekniske bistand. Domstolen skal så tidlig som mulig av eget tiltak ta opp spørsmålet der det er aktuelt.

Når særlige grunner tilsier det, kan utmarksdomstolen pålegge en part helt eller delvis selv å bære sine kostnader med saken. En part kan også bli pålagt å erstatte motpartens sakskostnader så langt disse er pådradd ved partens forsømmelser eller rettsstridig atferd. Tilsvarende gjelder når en part har trukket saken i langdrag eller gjort den utilbørlig vidløftig.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

For behandlingen av saker for utmarksdomstolen betales det ikke gebyr. For anke over utmarksdomstolens avgjørelser gjelder lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr § 8.

Vurdering:

Spørsmålet om det bør etableres egne ordninger for å oppfylle statens folkerettslige forpliktelser om å kartlegge og anerkjenne rettigheter i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover, er etter saksbehandlers oppfatning godt og omfattende utredet i NOU 2007:13 kapittel 12 og 13.

Arbeidet munner ut i et forslag til lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover (kartleggings- og anerkjennelsesloven). Saksbehandler anser lovforslaget særdeles gjennomtenkt og det anses vanskelig å finne noe vesentlig å sette fingeren på. At store deler av lovforslaget er sammenfallende med finnmarksloven er nok en av grunnene til dette. I all hovedsak kommenteres derfor videre de punkter som skiller seg vesentlig fra finnmarksloven samt de paragrafer med alternative forslag.

Utvalget foreslår å opprette en egen kommisjon og en egen særdomstol i stedet for at oppgavene legges til Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Dette begrunnes med at utvalgets mandatområde må gis en likestilt kartleggingsprosess som medfører at også disse områdene kan bli kartlagt i løpet av rimelig tid. Saksbehandler anser det viktig å etablere en egen kommisjon og særdomstol sør for Finnmark. Framdrift er naturlig nok her vesentlig, men også en viss nærhet til de områder som skal utredes/ vurderes.

Utvalgets medlemmer *Fjellheim* og *Kappfjell* mener bare samer skal ha adgang til det særlige apparatet som Kartleggingskommisjonen og utmarksdomstolen vil utgjøre. Flertallet (de øvrige medlemmene) har ikke funnet folkerettslig støtte for, eller ansett det hensiktsmessig og praktisk mulig, å trekke noe slikt etnisk skille. Spesielt fra Nord-Trøndelag og sørover, i statsallmenninger og bygdeallmenninger, kan en lett forestille seg at også etniske nordmenn vil kunne kreve rettigheter på lik linje med etniske samer. Og selv om denne utredningen skal ha hovedfokus på samiske rettigheter, noe også føringen om at den samiske dimensjonen må tillegges betydelig – og ofte avgjørende – vekt viser, anses det mer konfliktbyggende enn noe annet å her skille mellom etnisitet.

Under paragraf 13 foreslås tre ulike alternativ. Dette gjenspeiler utvalgets ulike forslag til eierstrukturer (se under Hålogalandsloven senere). Dette behandles under eget punkt og omtales ikke videre her.

For å unngå overlappende behandling har utvalget foreslått en egen bestemmelse om forholdet til de alminnelige domstolene og jordskifteretten. Da en innføring av en slik ny ordning ofte kan virke forvirrende mht hvor tvister og lignende skal behandles vurderes dette fornuftig.

Hålogalandsloven og mindretallsforslagene:

Bakgrunn:

Samerechtsutvalget foreslår nye forvaltningsordninger for statsgrunn. Dette er i hovedsak behandlet i utredningens kap. 14.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Forslagene tar sikte på å oppfylle kravene i ILO-konvensjonens artikkel 15 om samisk deltakelse i forvaltningen av grunn og naturressurser i de samiske områdene.

Utvalgets flertall foreslår å overføre statsgrunnen i Nordland og Troms til et nytt eierskap, Hålogalandsallmenningen, mens områdene lenger sør skal forvaltes etter en revidert fjellov. Ett mindretall foreslår at Hålogalandsallmenningen skal omfatte all statsgrunn i tradisjonelle samiske områder også sør for Nordland, mens et annet mindretall foreslår at Statskogs eierrolle i Nordland og Troms videreføres.

Hålogalandslovens innhold:

Formål og avgrensninger (§§ 1-4, 31)

Formålet med Hålogalandsloven er å legge til rette for at grunn og naturressurser disponeres på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for lokalbefolkningen og befolkningen for øvrig, samt særlig samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Flertallet foreslår at loven skal gjelde statsgrunn i Nordland og Troms, mens et mindretall på tre foreslår at den skal gjelde statsgrunn også i tradisjonelle samiske områder sør for Nordland. (Noe som må sees i sammenheng med dette mindretallets forslag til endring av Fjellovens § 1) Loven vil ikke gjelde grunn som blir overført til andre iht. Kartleggings- og anerkjennelsesloven.

Det presiseres at loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

Det presiseres videre at lovens rekkevidde vil være begrenset av allerede etablerte rettigheter som for eksempel de rettigheter reindrifta har på grunnlag av alders tids bruk, herunder også grenseoverskridende reindrift.

Administreringen av bruk og ressursutnyttelse skal skje i samsvar med lovens formål, innenfor rammene av annen lovgivning og slik at rettigheter med grunnlag i særlige rettsforhold respekteres. Naturens mangfold og produktivitet skal bevares.

Hålogalandsallmenningen – Styre og rådighet (§§ 5- 21)

Det foreslås opprettet et nytt organ, Hålogalandsallmenningen, som får overført til seg grunn i Nordland og Troms som i dag ansees eid av Statskog SF.

Hålogalandsallmenningen (HA) skal være et eget rettssubjekt og således unntatt fra offentlig instruksjonsmyndighet. Hovedkontoret skal ligge i Nordland eller Troms.

HA skal ledes av et styre på seks personer.

Flertallet foreslår at det skal velges to fra hvert fylke og to fra sametinget, mens et mindretall foreslår tre fra sametinget og tre fra fylkene i felleskap.

Medlemmene må som hovedregel være bosatt i de fylkene som har grunn i HA.

Iflg. forarbeidene er det her tenkt åpnet for at reindriftsutøvere som driver i fylkene deler av året, men uten å være bosatt der skal kunne velges som styremedlemmer.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

MØTEBOK

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	--------------------------	-------------------

Flertallet foreslår at minst et av medlemmene valgt av Sametinget skal være representant fra reindrifta, mens mindretallet foreslår at også et av de tre medlemmene som (i deres forslag) velges av fylkestingene skal være representant fra reindrifta.

Hvert oppnevningsorgan skal velge både kvinner og menn.

Styremedlemmer kan videre avsettes av det organ som har valgt dem.

Ledervervet i styret skal gå på omgang mellom Sametinget og fylkestingene, slik at Sametinget peker ut annet hvert år og fylkestingene i fellesskap annet hvert år.

Styret skal forvalte grunneierretten på HA og det skal sørge for forsvarlig organisering og fastsette nødvendige planer, budsjett, retningslinjer og instruksjer for virksomheten.

Det enkelte styremedlem kan kreve at det blir iverksatt undersøkelser og at bestemte saker blir behandlet av styret og i styremøte.

Styret er vedtaksført med fem medlemmer, og styreleders stemme er avgjørende ved stemmelikhet.

Styret skal avgi årlig beretning til en kontrollkomite, og denne skal inneholde særskilt redegjørelse for endringer i utmarksbruken og en vurdering av endringenes betydning for naturgrunnlaget for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Styret fastsetter selv sin godtgjørelse som dekkes av HA.

Et mindretallsforslag går ut på at styret skal forvalte HA (også utmarksrettene som flertallet ønsker at utmarksstyret skal ha ansvar for), og ikke bare grunneierretten.

HA skal ikke ha adgang til å iverksette grunndisponeringer eller andre tiltak som kan medføre endret bruk av utmark eller vassdrag dersom dette medfører urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for reindriftas rettigheter eller andre bruksrettigheter med grunnlag i særlige rettsforhold.

Det samme gjelder dersom tiltakene medfører vesentlig skade for andre som har rettigheter regulert i denne loven.

Uenighet om hvorvidt tiltakene har slike virkninger avgjøres ved rettslig skjønn som må kreves innen seks uker etter at den som krever skjønn fikk kunnskap om tiltaket.

Selv om tiltaket ikke har slike virkninger skal det ved gjennomføring av tiltak tas tilbørlig hensyn til berørte rettighetshavere og bruk med grunnlag i loven.

Når det overveies å iverksette tiltak som kan medføre endret bruk av utmark og vassdrag skal reglene i Saksbehandlings- og konsultasjonsloven følges og det skal innhentes uttalelse fra berørte utmarksstyret og kommuner. HA pålegges å vurdere hvilke konsekvenser den endrede bruken har for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv, og ta tilbørlig hensyn til slike interesser. I denne sammenheng skal evt. retningslinjer fra Sametinget ihht. Saksbehandlings- og konsultasjonsloven legges til grunn.

Utgangspunktet er at HA grunn ikke kan avhendes. Dette kan likevel skje i særlige tilfeller, for eksempel der det er grunnlag for å foreta ekspropriasjon eller at avhending er nødvendig for å styrke næringsgrunnlaget for jordbruket eller reindrifta.

Vedtak om avhending som har tilslutning fra mindre enn fire styremedlemmer, må som hovedregel godkjennes av Sametinget og vedkommende utmarksstyre.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Avhending i tråd med konklusjon fra kartleggingskommisjonen er ikke undergitt disse begrensninger.

HA er videre avskåret fra å foreta avhending eller andre grunnDisponeringer som kan være til skade for potensielle rettighetshavere eller for rettighetskartleggingen før kartleggingen av det aktuelle felt etter Kartleggings- og anerkjennelsesloven er avsluttet.

Styret representerer HA utad, men oppgavene kan delegeres. Disposisjoner hvor fullmektig har gått ut over sin myndighet blir ikke bindende for HA dersom medkontrahenten forsto eller burde forstått at myndigheten ble overskredet og det ville stride mot redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende.

Eiendom og rettigheter som tilhører HA kan ikke pantsettes eller være gjenstand for kreditorbeslag. Unntaket er fradelte eiendommer som er bebygd eller utlagt til byggeområder etter Plan- og bygningsloven.

Det kan ikke åpnes konkurs eller gjeldsforhandling hos HA.

Utvalgets flertall foreslår at halvparten av HA's festeinntekter skal utbetales til vedkommende utmarksstyre. Det samme gjelder halvparten av de øvrige grunneierinntekter etter at HA har avsatt midler til egen drift. Resten skal settes i et grunneierfond som disponeres av HA og hvor midlene kan brukes til administrasjon, fellesorganisasjon for utmarksstyrene og tiltak for å bedre ressursituasjonen på HA grunn.

Mindretallet som ikke ønsker utmarksstyret foreslår at alle inntektene (også inntekter fra bl.a jakt og fiske) etter avsetning av midler til egen drift går i grunneierfond. Midlene kan brukes til administrasjon og tiltak for å bedre ressursituasjonen, og skal så vidt mulig tilbakeføres til lokalmiljøet hvor de er generert.

HA skal registreres i Foretaksregisteret og føre regnskap etter regnskapsloven.

Regnskapet skal revideres av statsautorisert revisor som også skal avgi årlig revisjonsberetning til styret.

Det foreslås opprettet en kontrollkomite som skal føre tilsyn med styrets virksomhet. Denne skal bestå av et medlem oppnevnt av hvert av fylkestingene i Nordland og Troms, et av Sametinget og et av regjeringen som må oppfylle kravet til å være høyesterettsdommer, og som skal være leder i komiteen.

Kontrollkomiteen skal avgi årlig rapport om sin kontrollvirksomhet med en vurdering av styrets årsberetning og de forhold som omhandlet der samt en vurdering av hvordan loven virker og om det er ønskelig med endringer.

Det er foreslått straffehjemmel for bl.a. styremedlemmer og ledende ansatte som viser grov uforstand i utførelsen av sine oppgaver for HA.

Det er i tillegg tatt med bestemmelse om at styremedlem kan ilegges erstatningsansvar dersom HA påføres tap som følge av forsett eller uaktsomhet.

Det er foreslått inntatt at forvaltningslovens bestemmelser om habilitet, veiledningsplikt, saksbehandlingstid og taushetsplikt samt forhåndsvarsel og adgang til å uttale seg skal få

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

anvendelse for virksomheten til HA. Saksdokumentene til HA skal også være offentlige etter reglene i offentlighetsloven.

Det er til sist tatt med en bestemmelse om at HA ikke har vern mot at dens rettigheter eller rettsstilling endres eller oppheves ved lov.

Utmarksstyrene (§§ 22-26)

Utvalgets flertall foreslår at departementet ved forskrift skal dele HA inn i inntil seks regioner for utmarksforvaltningen. I denne prosessen skal reglene i Saksbehandlings- og konsultasjonsloven følges, og det skal tas hensyn til grensen for reinbeitedistriktene. Hver av disse regionene skal ha et eget utmarksstyre som skal administrere bruken og utnyttningen av de bruksrettighetene som er nærmere regulert i loven.

Utmarksstyrene er frittstående organer og ikke underlagt HA, men det legges opp til jevnlige møter med gjensidig orientering om virksomhet og planer.

Utmarksstyrene skal ha minst syv medlemmer og oppnevnes av kommunestyrene i regionen. Minst to av medlemmene skal representere jordbruket i regionen og minst to reindrifta i regionen. Disse gruppene skal til sammen ha flertall i utmarksstyret.

Reindriftas og jordbrukets representanter skal oppnevnes etter forslag fra disse gruppene. I tillegg skal jakt-, fiske- og friluftsinnteressene være representert, og det samme gjelder evt. andre grupper bruksrettsinnehavere.

Styremedlemmene skal fordeles slik at hver kommune i regionen har minst et medlem, og det skal velges både kvinner og menn.

Styremedlemmene skal som hovedregel være bosatt i regionen, men reindriftsutøvere kan oppnevnes selv om de ikke er bosatt der.

Utmarksstyret er vedtaksført når minst to tredeler av medlemmene, inkludert leder er tilstede.

I tillegg må minst en jordbruks- og en reindriftsrepresentant være tilstede.

Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

For utmarksstyrets vedtak etter denne loven gjelder bestemmelsene i Forvaltningsloven kap. II til VI som bl.a. omhandler habilitet, veiledningsplikt, saksbehandlingstid, taushetsplikt, forhåndsvarsling, innsynsrett og klagerett.

Dette gjelder også vedtak som angår en større og mer ubestemt personkrets (tilsv. forskrifter)

Forslaget innebærer i tillegg særlige saksbehandlingsregler for vedtak om utvidet beitebruk, utvisning av seter og tilleggsjord og om innskrenkninger av jakt, fangst og fiske.

I de to første tilfeller skal saken forelegges områdestyret for reindrifta, fylkeslandbrukstyret, berørte reindriftsberettigede og andre rettighetshavere for uttalelse før vedtak fattes.

I det siste tilfellet skal saken forelegges myndigheter for jakt- og fiske, berørte kommuner og rettighetshavere og organisasjoner for brukere som berøres.

Dersom sametinget eller andre konsultasjonsberettigede krever det skal det i slike saker gjennomføres konsultasjoner i samsvar med Konsultasjons- og saksbehandlingsloven.

Departementet er klageinstans for utmarksstyrets vedtak og utmarksstyrets saksdokumenter er offentlige etter offentlighetsloven.

Vedtakene tar til å gjelde fire uker etter kunngjøring eller melding.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Utmarksstyrets inntekter skal gå inn i en utmarkskasse, og utgiftene dekkes herfra. Styremedlemmene skal ha en rimelig godtgjørelse som fastsettes av HA etter forslag fra utmarksstyrene. Dersom det er for lite midler i utmarkskassen dekkes mellomlegget av HA. Utmarksstyret rår over overskuddet i utmarkskassen, og dette skal primært gå til tilrettelegging, oppsyn og liknende tiltak. Overskudd ut over dette kan brukes til formål som styrker næringsgrunnlaget og allmennyttige formål i bygdene i regionen. Utmarksstyret avgir årlig regnskap til HA og vedkommende kommunestyre.

Utmarksstyrene skal utarbeide egne vedtekter med bestemmelser om representasjon, regnskap og revisjon. Vedtektene kan videre inneholde retningslinjer for utnyttelsen av utmarksressursene og oppnevning av styremedlemmer. Vedtektene skal godkjennes av departementet.

Et mindretall ønsker ikke oppretting av utmarksstyret, men ønsker heller at de aktuelle oppgavene ivaretas av HA selv. Mindretallet har derfor ikke tiltrådt disse bestemmelser. Deres standpunkt har også medført forslag om en litt annen ordlyd i flere bestemmelser ved at "utmarksstyret" foreslås erstattet med "Hålogalandsallmenningen" og lignende. Når det materielle innholdet forøvrig er likt, er ikke denne forskjellen nærmere kommentert.

Rettigheter på Hålogalandsallmenningens grunn (§§27 – 35)

Det er foreslått en presisering av at det foreligger rett til samisk reindrift på Hålogalandsallmenningens grunn med hjemmel i alders tids bruk.

Flertallet har foreslått at det lovfestes rett til allmenningsbruk for jordbrukseiendommer i den region hvor eiendommen ligger. Denne retten skal kunne brukes på en måte som til enhver tid er i samsvar med rasjonell bruk og som er naturlig etter tiden og forholdene. Retten til allmenningbruk er imidlertid begrenset slik at utnyttelsen må være i tilknytning til jordbruksdrift og bare så lenge eiendommen drives som jordbruk. Denne allmenningsretten gir rett til beite med så stor buskap som kan vinterfås på jordbrukseiendommen, rett til uttak av trevirke (iflg. forarbeidene lauvtrevirke) til brensel og jordbruksrelatert husbehov samt rett til utvisning av nødvendig seter og tilleggsjord. Når det gjelder utvisning av seter og tilleggsjord kan dette bare skje i den grad dette ikke er til urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for reindriftas rettigheter eller andre bruksrettigheter og uten vesentlig skade for annen bruk.

Utmarksstyret kan fastsette nærmere regler om beitebruken. Det kan også tillate beiting med større buskap enn det som kan vinterfås på eiendommen og tillate beiting av buskap fra jordbrukere som ikke har allmenningrett. Slike tillatelser kan bare gis dersom det kan skje uten skade for reindrifta og andre beiteberettigede.

Utmarksstyret forestår også utvisning av trevirke til brensel og annet husbehov og avgjør søknader om utvisning av nødvendig seter og tilleggsjord.

Et mindretall i utvalget ønsker ikke å regulere jordbruksrettigheter i loven og har derfor ikke tiltrådt denne delen av forslaget.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Det er videre foreslått at alle som er bosatt i Norge og har vært det siste år skal ha rett til jakt, fangst og fiske med stang og håndsnøre på HAs grunn. Utmarksstyret fastsetter nærmere regler om dette, og kan også tillate snarefangst av rype og annet slags fiske, samt jakt og fiske til de som ikke er bosatt i Norge. Det er krav om løsning av kort og betaling av avgift som innenfor visse rammer kan settes noe ulik for innen- og utenbygdsboende. Barn under 16 år fisker gratis med stang og håndsnøre. Utmarksstyret kan gi nærmere regler om utnyttelse av vilt-, fiske- og trevirke ressursene, men må da ta hensyn til reindriftas rettigheter og til samiske og andre bruksrettigheter. For jakt, fangst og fiske er tillatelse alltid nødvendig. Det kan kreves avgift innen visse rammer og den som får tillatelse skal motta jakt/fiskekort som dokumentasjon som skal medbringes. Utmarksstyret kan også vedta at grunnen slås sammen til større jakt- eller fiskeområder når dette er formålstjenlig av hensyn til utnyttelsen av disse ressursene. Departementet gis også en hjemmel for å vedta nærmere forskrifter om utøvelsen av jakt, fangst og fiske på HAs grunn.

Det foreslås lovfestet at bygdefolket skal ha rett til hugst av brensel på HAs grunn i egen kommune og at utøvere av samisk og annen tradisjonell husflid skal ha rett til uttak av trevirke til husflidsformål på hele HA. Utmarksstyret foretar utvisning av brensel og kan gi nærmere bestemmelser om hvordan uttak av husflidstrevirke skal gjennomføres. Uttak av husflidstrevirke må ikke være til urimelig eller unødvendig ulempe for andre rettighetshavere.

Det kan fastsettes at også utnyttelse av trevirke krever tillatelse, og det kan settes nærmere vilkår for alle tillatelser. Utmarksstyret kan innskrenke retten til å utnytte ressursene dersom hensynet til ressursgrunnlaget eller utøvelsen tilsier det, men det må da tas tilbørlig hensyn til brukerne og at det blir en rimelig fordeling mellom innen- og utenbygdsboende. Flertallet foreslår at utmarksstyrene skal ha ansvar for oppsynet med at utmarksutnyttelsen på HAs grunn skjer innenfor rammene til denne loven og annen lovgivning. Det kan ansettes personell til å utføre oppsyn, og personellet kan i den sammenheng gis begrenset politifullmakt. Oppsynet lønnes av utmarkskassen, men utmarksstyret kan kreve refundert halvparten fra staten under visse forutsetninger. Utmarksstyret gir instruks for oppsynstjenesten som må godkjennes av departementet.

Ansvar og myndighet som i flertallets forslag er tillagt utmarksstyret foreslås av et mindretall tillagt HA direkte.

Ikrafttreden og overgangsbestemmelser (§§36 og 37)

Det er foreslått at lovens enkelt bestemmelser kan settes i kraft til forskjellig tid. Bakgrunnen for dette er at en rekke forhold vil måtte avklares før samtlige bestemmelser kan settes i kraft.

Flertallets forslag til overgangsregler går i hovedtrekk ut på at HA, ved ikraftredelsen av aktuelle lovbestemmelser, overtar de faste eiendommer og begrensede rettigheter i faste eiendommer som Statskog SF eier i Nordland og Troms. HA overtar også ansvar for pant og andre heftelser samt avtaler, konsesjoner, bevilninger mv. knyttet til disse eiendommer og rettigheter.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	<i>Møtested</i> Snåsa	11.12.2008
--	---------------------------------	-------------------

Ansatte i Statskog SF, bortsett fra Fjelltjenesten overføres til HA med samme lønns- og arbeidsvilkår, og ansatte i Fjelltjenesten til det regionale utmarksoppsynet.

Kongen gis adgang til å gi nærmere overgangsregler.

Også her foreligger det et mindretallsforslag med noen justeringer med tanke på at det ikke opprettes utmarksstyret, men at oppgavene overtas av HA selv.

Endringer i annen lovgivning (§38)

Flertallet foreslår endring i tomtefesteloven som medfører at unntak fra tomtefesters rett til innløsning av festetomt for fritidshus blir utvidet til også å gjelde på HAs grunn.

Det er videre foreslått endringer i Reindriftsloven §§ 25 og 26 som omtales nedenfor.

Det mindretallet som ønsker at Hålogalandsloven skal gis anvendelse også sør for Nordland har foreslått endringer i Fjelloven § 1 som også omtales nedenfor.

Et annet mindretall har fremmet et helt eget forslag til lov om rettsforhold og disponering over statens grunn og naturressurser i Nordland og Troms.

Når det gjelder formål, virkeområde og forhold til annen lovgivning og rettigheter er det ikke de store forskjellene fra flertallets forslag, men det er Statskog SF som fortsatt skal være eierorgan. Virkefelt er eiendommer og ressurser i Nordland og Troms som til enhver tid er i Statskog SFs eie.

En forskjell er imidlertid at dette forslaget direkte bare gir Kongen hjemmel til å fastsette begrensninger i adgangen til å foreta avhending og andre grunndisponeringer mens kartlegging pågår etter Kartleggings- og anerkjennelsesloven.

Når det gjelder Statskogs SFs rådighet som grunneier skal denne utøves innenfor rammene i Statsforetaksloven, foretakets vedtekter og annen lovgivning.

Iflg. forarbeidene skal folkerettslige forpliktelser vedr. medbestemmelse søkes ivaretatt gjennom endringer i foretakets vedtekter som sikrer samiske interesser representasjon i styret for Statskog SF.

Også i dette forslaget foreslås det opprettet regionale utmarksstyret som skal disponere ressurser som jordbruksrettigheter og uttak av trevirke, utarbeide forslag til en regional plan for forvaltning og utvikling og gi uttalelser i forbindelse med avhending og andre grunndisponeringstiltak.

Til utmarksstyrene skal Sametinget utnevne en representant, reindriftsnæringen en og fylkeskommunen i samråd med kommunene tre til fem. Også her kan utøvere av samisk reindrift velges selv om de ikke er bosatt i kommunene i regionen.

Kongen gir ved forskrift nærmere regler om regioninndelingen og utmarkstyrene.

Utmarksstyret skal være vedtaksført med minst fire medlemmer (inkludert leder eller nestleder) tilstede. Det er imidlertid ikke noe krav om at reindriftsrepresentant må være tilstede.

Det er også mer begrenset hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde for utmarksstyret ift. flertallets forslag, men saksdokumentene skal også her være offentlige.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Utmarsksstyret skal ha en utmarkskasse hvor det inngår vederlag for utvisning av virke, beite, seter og tilleggsjord samt en årlig tildeling av midler fra Statskog SF. Utmarskassen skal dekke møter, regnskap og revisjon samt styrehonorar. Midlene skal også gå til støtte til virksomhet og aktiviteter i regionen etter nærmere retningslinjer fra Statskog SF og utmarksstyret skal årlig legge frem et revidert regnskap til Statskog SF.

Det årlige tilskuddet til utmarksstyrene fastsettes av Statskog SF, og skal bl.a. gå til støtte til utmarksbasert næringsutvikling, tiltak for å fremme utmarksbruk og tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindrifta og annen tradisjonell samisk bruk av utmark i regionen. Statskog SF kan gi nærmere retningslinjer om prioritering og saksbehandling.

Utmarsksstyret skal utarbeide en plan for forvaltning og utvikling av grunn og ressurser i regionen. Det skal der angis områder og ressurser av særlig betydning for reindrift og annen samisk bruk og næring, og for annen næring bl.a. jordbruk og skogbruk. Videre områder og ressurser som er av særlig betydning for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv samt områder og ressurser med særlige utviklingsmuligheter.

I tillegg skal planen inneholde nærmere bestemmelser om beite for jordbruket og rammer for utvisning av areal til beite, seter og tilleggsjord og om utøvelsen av jakt, fangst og fiske. Etter en viss høring sendes planen Statskog SF for endelig behandling og godkjenning. Planen vil kunne hente deler av innhold fra eksisterende planer for næringer for eksempel driftsplan for reindrift.

Når det gjelder bl.a. mindre inngripende grunndisponeringstiltak i samsvar med plan, avhending av grunn som er dyrket eller skal brukes som gårdsbruk eller tilleggsjord og grunn til byggetomter kan Statskog SF foreta avhending uten foregående høring.

Når det ellers gjelder grunndisponeringstiltak og avhending skal utmarksstyret og samiske og andre berørte rettighetshaver ha anledning til å uttale seg før det treffes vedtak.

Forslaget inneholder ingen bestemmelse om at grunnen som hovedregel ikke kan avhendes.

Det foreslås videre en presisering av at samiske reindriftsutøvere gjennom lang tids bruk har opparbeidet rett til beite, ferdsel, opphold og annen reindriftsrelatert virksomhet, og at en hver har rett til slik bruk som er opparbeidet gjennom alders tids bruk og som er anerkjent.

Utmarsksstyret skal kunne utvise grunn beite, seter og tilleggsjord til jordbrukseiendommer i regionen og lauvtrevirke for hogst til brensel for husbehov for alle bosatt i regionen, så lenge dette kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser. Utvisning må skje i samsvar med plan for området, og det kan settes vilkår og kreves vederlag for administrasjon. En hver som er bosatt i regionen skal også ha rett til uttak av trevirke til samisk og annen husflid så lenge dette kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier eller andre brukerinteresser.

Samiske reindriftsutøvers rett til jakt, fangst og fiske kan utøves i samsvar med reindriftslovens bestemmelser dersom ikke annet følger av særskilt rettsgrunnlag.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

I samsvar med rammer i plan skal jakt, fangst og fiske skal ellers være tillatt mot løsnning av kort og betaling av vederlag for norske statsborgere og andre som siste år har vært bosatt i Norge og fortsatt er det.

Statskog SF kan ellers etter søknad og i samråd med utmarksstyret gi tillatelse til jakt, fangst og fiske til andre en de som er nevnt ovenfor.

Forslaget åpner ellers for at det kan fastsettes forholdsmessig fordeling mellom slike tillatelser til regionens bosatte og andre, og at bosatte i regionen kan ha en lavere avgift enn andre.

Forslaget viser ellers til gjeldende lovgivning som i dag regulerer jakt, fangst og fiske på statsgrunn.

Vurdering av forslagene – fokus og reindriftas innflytelse

Det foreligger i grove trekk tre forskjellige forslag til ny forvaltningsordning hvorav det ene mindretallsforslaget i hovedsak følger flertallets forslag, men med avvik på noen få vesentlige punkter.

Etter forvaltningens syn innebærer alle tre forslagene positive endringer for reindrifta med bedre muligheter for innflytelse og vern av viktige interesser.

Det varierer imidlertid hvor langt forslagene går i denne retning.

Vi kan ikke se at endringene innebærer negative konsekvenser for reindrifta bortsett fra muligens noe utvidede rettigheter til beite, seter og tilleggsjord samt til uttak av trevirke.

Forslagene fra flertallet og det ene mindretallet har fokus på lokal styring og en fortsettelse av den bruk som vi har i dag, og hvor evt. endret bruk krever nøye overveielser.

Disse forslagene legger vekt på at forvaltningen skal skje i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter, og at loven ikke skal medføre innskrenkninger i rettigheter etablert gjennom alders tids bruk, som for eksempel retten til reindrift.

Statens eierskap og utøvelsen av dette gjennom Statskog SF tenkes overført til uavhengige organer med lokal styring innen gitte rammer.

Disse rammene er i stor grad satt av hensyn til samiske interesser og reindrifta spesielt.

For det første har vi de ytre rammene ved at loven skal praktiseres i samsvar med folkeretten, annet lovverk og lovens formål som spesielt nevner bl.a. samisk kultur og reindrift og balansert og økologisk bærekraftig disponering av grunn og naturressurser.

Det er også en viktig ramme at lovens rekkevidde begrenses av etablerte rettigheter med grunnlag i særlige rettsforhold, for eksempel alders tids bruk.

For det andre inneholder loven en rekke rammer for konkrete forhold hvor det skal tas hensyn til reindrifta.

Grunndisponeringer og andre tiltak som kan medføre endret bruk av utmarka kan ikke iverksettes dersom det medfører urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for reindriftas rettigheter.

Selv om tiltakene ikke har slike alvorlige konsekvenser skal det tas tilbørlige hensyn til de berørte rettighetshavere.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	--------------------------	-------------------

Når det foreligger muligheter for endret utmarksbruk skal det allerede i planleggingsfasen av tiltak vurderes hvilke konsekvenser den endrede bruken vil ha for reindrifta og den samiske kulturen, og reglene i Saksbehandlings- og konsultasjonsloven skal følges.

HA pålegges også og følge med på evt. endret utmarksbruk og konsekvenser for bl.a. reindrifta og rapportere dette videre til kontrollkomiteen, noe som vil bidra til å sikre at endringer i bruken av utmarka er veloverveid.

Tillatelse til utvidet beitebruk og utvisning av grunn til nødvendig seter og tilleggsjord kan heller ikke gis dersom det er til urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for reindriftas rettigheter.

Slike saker skal forelegges bl.a. områdestyret og berørte reindrifftsberettigede til uttalelse før vedtak fattes, og det kan kreves konsultasjoner etter Saksbehandlings- og konsultasjonsloven.

For det tredje er det saksbehandlingsregler, straffebestemmelser og rutiner som skal sørge for at rammene overholdes.

Forvaltningsrettslige regler skal sikre en betryggende saksbehandling og det skal opprettes en kontrollkomite som skal ha et overordnet oppsyn med HAs virksomhet og vurdere om det er behov for endringer i loven.

Etter vårt syn vil disse rammene vil bidra til å sikre reindriftas interesser og tradisjonell utmarksbruk på en langt bedre måte enn i dag.

Samiske interesser og reindrifta er videre sikret innflytelse gjennom deltakelse i de styrende organer og gjennom konsultasjoner.

Både HAs styre og utmarksstyrene skal ha medlemmer som representerer reindrifta i regionen, og kontrollkomiteen skal ha medlem oppnevnt av Sametinget.

Sametinget kan peke ut HAs styreleder annet hvert år, og hvert enkelt styremedlem for HA har stor påvirkningskraft ved at det kan kreve iverksatt undersøkelser og styrebehandling av saker. I tillegg må vedtak om avhending med tilslutning fra mindre enn fire styremedlemmer, som hovedregel også godkjennes av Sametinget og vedkommende utmarksstyre.

Når det gjelder utmarksstyret må minst en reindrifftsrepresentant være tilstede for at organet skal være vedtaksført.

Selv om flertallets forslag ikke innebærer at de samiske representanter får rent flertall i styrene, vil den foreslåtte ordningen gi samene og reindrifta langt bedre muligheter til å fremme sitt syn og påvirke både i enkeltsaker og i den mer generelle utviklingen.

Her skal det tilføyes noe om lovfesting av jordbrukets rettigheter og om utmarkstyrrer.

Når det gjelder forslaget som innebærer en videreføring av Statskog SF som grunneier har dette fokus på fortsatt statlig styring og næringsutvikling fremover (jfr. bl.a. formålsparagraf). Dette forslaget er mindre detaljert enn flertallets forslag, noe som vel til dels skyldes at mange elementer forutsettes fortsatt regulert gjennom Statsforetaksloven og Statskog SFs vedtekter. Det er også her presisert at reindrifta har etablert rettigheter gjennom lang tids bruk og at loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter. Medbestemmelse foreslås ivaretatt dels gjennom vedtektsendringer når det gjelder Statskog SFs styre (ikke medtatt i loven), og dels direkte i loven når det gjelder utmarksstyrene hvor det

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindrifftsforvaltningen Alta
-------	---

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	--------------------------	-------------------

foreslås at en representant utnevnes av Sametinget og en av reindriftsnæringen av totalt fem til syv medlemmer.

Når det gjelder type rettigheter som hviler på grunnen er det små forskjeller fra flertallsforslaget. For eksempel har alle bosatte i regionen tilgang til uttak av trevirke til brensel, og ikke bare bygdefolk som i flertallsforslaget, og når det gjelder rettigheter til jordbrukseiendom synes rammene noe trangere ved at det her ikke er snakk om en allmenningsrett i tråd med tiden og forholdene, men bare mulighet for utvisning av beite, seter og tilleggsjord.

Det forelås også her opprettet regionale utmarksstyret, men disse vil sammenliknet med flertallsforslaget ha en langt mindre selvstendig rolle. De skal utarbeide forslag til planer og gi forskjellige uttalelser, men avgjørelsene ligger oftest til Statskog SF selv. Unntaket er utvisning av grunn til beite, seter og tilleggsjord og av trevirke til brensel hvor utmarksstyrene forestår utvisning, men dette må likevel skje etter plan godkjent av Statskog SF.

Jakt, fangst og fiskerettighetene skal administreres av Statskog SF direkte.

Også økonomisk vil utmarksstyrene ha mindre handlefrihet ved at det i utmarkskassen bare inngår vederlag for utvisning av virke, beite, seter og tilleggsjord samt en årlig tildeling som Statskog SF selv fastsetter. Statskog SF kan også gi nærmere retningslinjer om bruken av midlene i utmarkskassen.

Vederlag for utvisning av virke, beite, seter og tilleggsjord vil med dette kunne bli en viktig inntekt for utmarksstyrene, noe som kan gi uheldige konsekvenser.

Tilskuddet fra Statskog SF til utmarksstyrene skal bl.a. gå til støtte til utmarksbasert næringsutvikling og tiltak for å fremme utmarksbruk. Samtidig skal det utarbeides plan for forvaltning av grunn og ressurser som bl.a. kartlegger utviklingsmuligheter.

Dette kan selvfølgelig ha mange positive virkninger rundt omkring i bygdene, men det kan samtidig medføre uheldige konsekvenser for reindrifta ved at det bidrar til å fremme næringer som konkurrerer om de samme arealene og øke bruken av utmarka med påfølgende forstyrrelser for reindrifta.

Det er imidlertid positivt at både tilskudd og plan også skal tilgodese reindrifta og annen samisk utmarksbruk.

Det er i dette forslaget lagt mindre vekt på rådighetsbegrensninger og saksbehandlingsregler som kan ivareta reindriftas interesser. Noen viktige forvaltningsregler om habilitet, veiledningsplikt, saksbehandlingstid og taushetsplikt gjelder for utmarksstyret, og det ligger noen begrensninger ved at utvisning av virke og grunn til beite, seter og tilleggsjord er betinget av at dette kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser.

Dette forslaget inneholder ingen hovedregel om at grunnen ikke kan avhendes og Statskog SF vil i en del tilfeller ha adgang til å avhende grunn uten at berørte rettighetshavere en gang har rett til å få uttale seg først. Etter vårt syn kan dette være uheldig.

Forslaget inneholder heller ingen direkte anvisninger på saker hvor det skal avholdes konsultasjoner ihht. den foreslåtte Saksbehandlings- og konsultasjonsloven, men Statskog SF er i den loven nevnt som en av aktørene som skal tilby konsultasjoner.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Etter reindriftsforvaltningens syn vil det her være naturlig å ta stilling til følgende spørsmål:

1.

Hvilken forvaltningsmodell vil være den beste for reindrifta og vårt ansvarsområde ?
Skal Hålogalandsloven gjelde for all statsgrunn i de tradisjonelle samiske områdene fra Troms og sørover, eller skal vi heller ha en revidert Fjellov sør for Nordland ?
Alternativt om en den beste løsningen vil være å beholde det statlige eierskapet gjennom Statskog SF ?
Før denne vurderingen må også redegjørelsen vedr. foreslåtte endringer i fjelloven gjennomgås.

2.

Hvor stor grad av lokal styring er ønskelig ?
Ønsker vi regionale fjellstyrer, og hvilken myndighet skal disse i så fall ha ?

3.

Er det grunn til å motsette seg en lovfesting av rettigheter for jordbruk og andre ?
Hvilke konsekvenser vil en slik lovfesting ha for reindrifta ?

Dersom en mener at Hålogalandsloven bør innføres må en ta stilling til følgende:

4.

Hvordan skal styresammensetningen i HA være?
Mindretallet ønsker her en sterkere samisk representasjon ved at tre av seks styremedlemmer skal oppnevnes av Sametinget.
I tillegg foreslår de at også et av medlemmene som utpekes av fylkestingene skal være representant fra reindrifta. Til sammen vil dette kunne gi de samiske interessene rent flertall i HAAs styre.

Saksbehandlings- og konsultasjonsloven med medfølgende endringer i andre lover:

Bakgrunn:

Kapittel 17 i NOU 2007:13 omhandler konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Et enstemmig samerettsutvalg (heretter omtalt som utvalget) foreslår en egen lov om dette, saksbehandlings- og konsultasjonsloven. I tillegg foreslås det endringer i en rekke andre lover, bl.a. plan- og bygningsloven, naturvernloven, bergverksloven, m.fl.

Begrunnelsen for dette lovforslaget er at internasjonal urfolksrett vektlegger i økende grad urfolks rett til å delta i beslutningsprosesser i saker som har direkte betydning for dem. Utvalget viser til ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater (ILO-169), særlig artiklene 6, 7 og 15. Utvalget viser også til artikkel 27 i FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP).

Utvalget viser videre til at norske myndigheter og institusjoner i økende grad har erkjent viktigheten av å konsultere samiske interesser. Sentrale elementer i denne utviklingen er bl.a. behandlingen av finnmarksloven og konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og Regjeringen. Utvalget anser det likevel nødvendig å få en mer konkret lovgivning på dette området.

Innholdet i saksbehandlings- og konsultasjonsloven:

§ 1 Lovens formål og forholdet til folkeretten

Formålet er "å legge forholdene til rette for å sikre et fortsatt naturgrunnlag for og vern av samisk materiell kulturutøvelse i samsvar med statens forpliktelser etter folkeretten".

Annet ledd omhandler forholdet til folkeretten. Her framgår det at loven gjelder "med begrensninger som følger av artikkel 27 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens bestemmelser om urfolk og minoriteter".

§ 3 Geografisk virkeområde

Loven skal gjelde for beslutninger og tiltak som planlegges iverksatt i tradisjonelle samiske områder, og for andre beslutninger som kan få virkning for samisk kulturutøvelse i slike områder.

Utvalget viser i utredningen til at det geografiske virkeområdet etter dette vil være Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag fylke; samt kommunene Osen, Roan, Åfjord, Bjugn, Rissa, Selbu, Tydal, Holtålen og Røros i Sør-Trøndelag fylke; og Engerdal, Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Folldal kommuner i Hedmark fylke; og Surnadal, Sunndal og Rindal kommuner i Møre og Romsdal fylke.

Kapittel 2 Alminnelige saksbehandlingsregler (§§ 4 – 12)

Dette kapitlet omhandler saksbehandlingsregler. Disse skal gjelde for (jf. § 4):

- enkeltvedtak som gjelder tillatelse til tiltak som kan få virkninger for bruk av grunn eller ressurser i tradisjonelle samiske områder
- enkeltvedtak som gjelder tillatelse til erverv eller ekspropriasjon av rettigheter til grunn eller ressurser som kan få virkninger for bruk av grunn eller ressurser i tradisjonelle samiske områder
- beslutninger av offentlig myndighet om iverksetting av tiltak som kan få virkning for bruk av grunn eller ressurser i tradisjonelle samiske områder

For øvrig dreier saksbehandlingsreglene seg om kunngjøring og høring, plikt for vedtaksorganene til å utrede og vektlegge virkninger av planlagte tiltak for samisk kultur, vilkårsfastsettelse, m.m.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Tiltak som planlegges lokalisert i områder som er særlig viktige for samisk materiell kulturutøvelse m.m., og som kan få betydelig negativ innvirkning på den fremtidige bruken av disse områdene, kan bare iverksettes dersom tungtveiende samfunnshensyn tilsier det. I slike tilfeller skal det gjennomføres konsultasjoner med Sametinget og de berørte samiske brukerinteressene (§ 10).

Det er verd å merke seg reglene annet ledd. Når det er snakk om slike tiltak som nevnt i første ledd, skal det gjennomføres konsultasjoner. Oppnås det ikke enighet om hvordan tiltaket skal gjennomføres, skal det som hovedregel ikke tillates gjennomført. Viktige stikkord i den forbindelse er:

- at tiltaket er lokalisert i områder som er særlig viktige for samisk materiell kulturutøvelse
- at tiltaket kan få betydelig negativ innvirkning på den fremtidige bruken av disse områdene
- det må foreligge tungtveiende samfunnshensyn dersom slike tiltak i disse områdene kan iverksettes

I merknadene til dette sier utvalget at forslaget ikke innebærer at de samiske konsultasjonspartene har noen form for vetorett mot tiltaket, eller at dette bare kan iverksettes dersom disse gir sitt samtykke. Beslutningsmyndigheten vil fortsatt ligge hos vedtaksorganet, men det må anses at det i disse tilfellene ligger et krav om (særlig) kvalifisert interesseovervekt for å tillate tiltaket.

Hensikten med konsultasjonene skal i følge utvalget, være å søke å oppnå enighet om eller tilslutning til de foreslåtte tiltakene gjennom omforente løsninger. Slike løsninger kan innebære at tiltaket kan gjennomføres på en måte som ikke medfører utilbørlig skade for de interessene som rammes. Dette kan for eksempel skje ved at tiltakets omfang reduseres, ved alternative lokaliseringer, eller ved at det settes vilkår som begrenser skadevirkningene.

Kapittel 3 Konsultasjoner og konsultasjonsprosedyrer (§§ 13- 24)

Disse reglene er i følge forslaget å anse som en særskilt form for saksbehandlingsregler som gjelder lovgivning eller forskrifter, enkeltvedtak og andre beslutninger som er omfattet av § 4, jf. ovenfor.

Gjenstand for konsultasjoner (§ 13) er bl.a. saker som gjelder reindrift, utmarksutnyttelse, kyst- og fjordfiske, jordbruk, skogbruk, hyttebygging, naturvern og kulturminnevern, arealinngrep og arealdisponeringer, skyte- og øvingsfelt for forsvaret, kommunikasjonsutbygging og tettstedsutvikling, mineral- og petroleumsvirksomhet, vann- og vindkraft og annen industriell virksomhet. Saker av generell art som må antas å ville påvirke hele samfunnet, er som hovedregel ikke gjenstand for konsultasjoner.

Følgende aktører har rett til konsultasjoner (jf. § 14):

- a) Sametinget
- b) Samiske rettighetshavere, herunder vedkommende reinbeitesida og reinbeitedistrikt
- c) Representanter for samiske interesser knyttet til bruk og utnyttelse av grunn og ressurser
- d) Representanter for samiske allmennkulturelle interesser
- e) Representanter for samiske lokalsamfunn

Når forholdene tilsier det, kan det også gjennomføres konsultasjoner med andre institusjoner, rettighetshavere og interesser.

Plikten til å tilby konsultasjoner framgår av § 15 og omfatter bl.a.:

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Regjeringen, departementer, direktorater og andre statlige etater på sentralt, regionalt og lokalt nivå, fylkeskommuner og kommuner, Statskog SF, Finnmarkseiendommen, Hålogalandsallmenningen og andre selvstendige rettssubjekter som er underlagt offentlig kontroll m.m. Oppramsingen er ikke uttømmende. Det slås fast i kommentarene at plikten omfatter organer som inngår i statsforvaltningen, samt statlige organer på regionalt nivå. I dette inngår bl.a. fylkesmennene, reindriftens områdestyrer og regionale rovviltnemnder. Stortingets konsultasjonsplikt er begrenset i tilfeller der det er aktuelt å gjøre "materielle endringer" i lovforslag som er fremmet for Stortinget, og der de endringene som vurderes "kan få direkte betydning" for samiske rettighetshavere eller interesser.

Videre omfatter reglene hensikten med konsultasjoner, informasjon og varsling, departementenes og Sametingets rolle ved gjennomføringen av konsultasjoner, tidspunkt, prosedyrer, protokollføring, offentlighet og saker som behandles i Regjeringen. Det slås fast at hensikten med konsultasjonene er å oppnå enighet eller tilslutning til den foreslåtte lovgivningen eller de foreslåtte tiltakene (§ 16).

Kapittel 4 Forskjellige bestemmelser (§§ 25 – 26)

I § 25 foreslås det en prinsippbestemmelse om at Sametinget og eventuelt representanter for andre samiske interesser (med mindre annet er bestemt), har rett til representasjon i oppnevnte organer som gjelder spørsmål om bruk og utnyttelse av land og vann i tradisjonelle samiske områder.

I § 26 framgår det at brudd på reglene om konsultasjoner og saksbehandling i loven kan gi grunnlag for ugyldighet i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.

Kapittel 5 Sluttbestemmelser (§§ 27 – 28)

Omhandler ikrafttredelse (§ 27) og forslag på endringer i annen lovgivning (§ 28).

Endringene i annen lovgivning gjelder når det vurderes å treffe tiltak eller vedtak, overveies å treffe beslutninger, gi tillatelser eller konsesjon, som kan få virkning for naturgrunnet i tradisjonelle samiske områder. I slike tilfeller gjelder reglene i saksbehandlings- og konsultasjonsloven i tillegg til ellers gjeldende saksbehandlingsregler. Endringene får virkning for følgende lover:

- lov om erverv av kalkstenforekomster
- lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom, mv.
(industrikonsesjonsloven)
- lov om vassdragsreguleringer
- lov om erverv av kvartsforekomster
- lov om avståing av grunn m.v. til drift av ikke mutbare mineralske forekomster
- lov om oreigning (ekspropriasjon) av fast eiendom
- lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelser etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster
- lov om veier
- lov om naturvern
- lov om atomenergivirksomhet
- lov om bergverk
- lov om undersøkelser etter og utvinning av petroleum i grunnen under norsk landområde
- lov om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningene (fjellova)
- lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
- lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

- lov om viltet
- lov om saltvannsfiske m.m.
- plan- og bygningsloven
- lov om laksefisk og innlandsfisk m.v.
- lov om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane (jernbaneloven)
- lov om luftfart
- lov om jord (jordlova)
- lov om petroleumsvirksomhet
- lov om retten til å delta i fiske og fangst
- lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)
- lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom m.v. (konsesjonsloven)
- lov om skogbruk (skogbrukslova)
- lov om akvakultur (akvakulturloven)
- lov om reindrift

I tillegg foreslås det en del andre endringer i naturvernloven, bergverksloven, plan- og bygningsloven og offentleglova (lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd). I offentlighetsloven kan dokumenter utarbeidet i forbindelse med konsultasjoner mellom konsultasjonsparter, unntas fra offentlig innsyn.

De andre endringene går ut på:

Naturvernloven:

Tillegg i formålparagrafen (§ 1) som går ut på at naturvern i tradisjonelle samiske områder skal bidra til bevaring av det samiske materielle kulturgrunnlaget.

Ny § 2 a og § 18 a. § 2 a tar sikte på å styrke deltakelsen og innflytelsen fra de samiske interesser og rettighetshavere i verneprosessen. Dette gjelder bl.a. Sametinget, Reindriftsforvaltningen, reinbeitedistriktstyrer og reinbeitesidaer og andre samiske rettighetshavere og interesser m.v. Den nye § 18 a omhandler enkelte saksbehandlingsregler som skal legge til rette for best mulig samarbeid med de som blir berørt av det foreslåtte vernet.

Bergverksloven:

Det foreslås at bare enkelte bestemmelser i saksbehandlings- og konsultasjonsloven gjøres gjeldende for saker etter bergverksloven.

I tillegg foreslås det bestemmelser om steder som er fredet for skjerping, særregler om skjerping, muting og utmål i tradisjonelle samiske områder, samt avgift til grunneier og rettighetshavere.

Plan- og bygningsloven:

Det foreslås endringer i plan- og bygningsloven. Forslagene er i hovedsak sammenfallende med planutvalgets forslag i NOU:14 som ligger til grunn for ny plan- og bygningslovgivning som gjøres gjeldende fra 1. juli 2009.

Endringene går bl.a. ut på økt synliggjøring av samiske arealbruksinteresser i kommunal arealplanlegging. Det foreslås også at Sametinget kan gi planretningslinjer som er en form for rikspolitiske retningslinjer.

Vurdering:

Utvalgets forslag og vurderinger på dette området er en konkretisering av statens plikt til å konsultere urfolk når det vurderes å iverksette tiltak som kan få direkte betydning for dem. Plikten til konsultasjoner følger av SP og ILO-169. I Norge har det vært gjennomført

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-----------------------	------------

konsultasjoner ved bl.a. behandlingen av finnmarksloven. Det er også inngått egne avtaler om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget og mellom Miljøverndepartementet og Sametinget om verneplanarbeid i samiske områder.

Lovforslaget kan derfor anses som en naturlig konsekvens av tidligere konsultasjonsprosesser og avtaler, ved at det blir formalisert i en egen lov.

Formålet med loven er å legge forholdene til rette for å sikre et fortsatt naturgrunnlag for og vern av samisk materiell kulturutøvelse. Ved hjelp av en rekke regler skal saksbehandlingen sikre samisk deltakelse i beslutningsprosesser i saker som kan påvirke naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder. Saksbehandlingen skal føre til et resultat som medfører at det ikke treffes beslutninger som har virkninger som kan stride mot folkerettens mer absolutte skranker mot inngrep i materiell samisk kulturutøvelse.

Lovforslaget vil få betydning for reindriften og reindriftssamenes muligheter til å delta i prosesser og påvirke resultatet når det tas beslutninger som berører reindriftens naturgrunnlag. Dette må anses som positivt. Det betyr at reindriften har større mulighet til å oppnå forståelse for sine rettigheter og behov, og bedre muligheter til å påvirke omfang og vilkår for tiltakene/aktivitetene/beslutningene.

Områdestyret bør derfor gi sin tilslutning til den foreslåtte saksbehandlings- og konsultasjonsloven.

Når det gjelder de avgrensninger som foreslås i § 1 annet ledd i forhold til folkeretten, er det spørsmål om hvorfor det bare henvises til artikkel 27 i SP. Hele SP er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven. SP er derfor å anse som gjeldende lovgivning i Norge og kan ikke avgrenses til å omfatte bare artikkel 27. Når artikkel 27 blir særskilt nevnt i annet ledd i § 1, kan det oppfattes som en avgrensning av de plikter Norge har etter folkeretten. Det framgår ikke av utredningen hva som er bakgrunnen for dette forslaget. Det mest naturlige er at hele SP blir nevnt, eller ikke blir nevnt i det hele tatt (i og med at den er gjeldende rett etter inkorporasjon). Dette forholdet bør bemerkes i uttalelsen.

Det bør videre bemerkes at det er positivt med mest mulig åpenhet omkring konsultasjonsprosessene. Åpenhet vil gjøre det mulig å få innsyn i hvordan konsultasjonslovgivningen fungerer, og hvilke forhold som blir vektlagt i prosessen (jf. forslaget om interesseovervekt). Selv om loven gir mulighet til å unndra dokumenter som utveksles mellom konsultasjonsparter, bør dette være av tidsbegrenset karakter. Det må derfor være mulig å gjøre alle dokumenter offentlig tilgjengelig når konsultasjonsprosessen er sluttført, og det er fattet endelig vedtak i saken.

Ellers kan det bemerkes at lovforslaget vil medføre at det stilles store krav til konsultasjonspartene, bl.a. når det gjelder ressursbruk. For et reinbeitedistrikt kan det bli en uforholdsmessig stor arbeids- og ressursbelastning å gjennomføre konsultasjoner. Derfor er det viktig å sikre reindriftens likeverdighet som part i en konsultasjonsprosess. Dette betyr at reindriften må få mulighet til å bruke ressurspersoner med aktuell kompetanse i konsultasjonsprosesser. Det må også avklares hvordan de økonomiske vilkårene skal være slik at reindriften har økonomiske og praktiske mulighet til å delta som en likeverdig part.

Konklusjon:

Områdestyrets uttalelse bør på denne bakgrunn kunne ut i;

- støtte til forslaget til saksbehandlings- og konsultasjonslov
- støtte til de foreslåtte endringene i annen lovgivning

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

- kommentere § 1 annet ledd i forslaget til saksbehandlings- og konsultasjonsloven og forholdet til SP og folkeretten
- kommentere at mest mulig åpenhet rundt konsultasjonsprosesser er ønskelig
- poengtere at reindriftens mulighet til å delta fullt ut i konsultasjonsprosesser må sikres ved at det stilles økonomiske og praktiske muligheter til disposisjon

Endringene i Reindriftsloven:

Innledning:

Mandat: Kgl. Res. 01.06.2001

3. Utvalget bør utrede og komme med forslag til hvordan man skal trygge den samiske befolknings muligheter til å utnytte naturressursene i sine bruksområder, Utvalget bør særlig vurdere reindriftens arealbruk og rettigheter, med sikte på å kunne opprettholde og utvikle en bærekraftig reindrift.

Utvalget redegjør for gjeldende reindriftsrett i innstillingens kapittel 10, bind A sidene 376 – 414. Redegjørelsen er ikke en fullstendig oversikt over gjeldende rett, men for en stor del begrenset til utvalgets mandat.

I hovedavsnitt 10.3 redegjøres for reindriftsrettens innhold.

- Reindriftsrettens rettslige grunnlag og geografiske utstrekning
- Rettssubjektene i reindriften
- Rettigheter regulert i reindriftsloven
- Reindriftens erstatningsansvar
- Begrensninger av annen bruk i reinbeiteområder
- Reindriftsrettens erstatningsrettlige vern

I kapittel 16, bind B sidene 770 - 823 drøfter utvalget behov for endringer i reindriftsloven

• Reindriftsrettens innhold	16.2	tilsvarende lovens kap. 3
• Utøvelse av reindrift	16.3	” kap. 4
• Andres rådighet og bruk (flerbruk)	16.4	” kap. 8
• Reindriftsutøvers erstatningsansvar	16.5	” kap. 9
• Folkeretten og vern av reindriftsarealene	16.6	” kap. 1

I kap. 24.4, bind B sidene 1219 - 1234 fremmes forslag til endringer i reindriftsloven med merknader til hver paragraf.

• Kap. 1 Innledende bestemmelser,	paragrafene 3, 4 og 7.
• Kap. 3 Reindriftsrettens innhold,	paragrafene 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
• Kap. 4 Utøvelse av reindrift –	ingen endringer
• Kap. 8 Forholdet til annen bruk,	paragrafene 63, 65 og 66.
• Kap. 9 Ansvar for skade,	paragrafene 67, 68, 69,

Endringer i kap. 1:

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-----------------------	------------

§ 3 - Forholdet til folkeretten

Inkorporering av ILO-konvensjonen i reindriftsloven ble drøftet i OT.prp. nr. 25 (2006-07). Samerettsutvalget tar opp diskusjonen i sin gjennomgang (s. 811 flg.) og kommer fram til at ILO konvensjon nr. 169 bør få sin direkte henvisning i lovens § 3. En slik henvisning får neppe noen rettslig betydning, men kan styrke reindriftsrettens posisjon.

Reindriften arealvern

Generelt:

Utvalget mener det er behov for å styrke reindriftslovens arealvernbestemmelser. Viser til mulige alternativer i reindriftsloven slik som særlig lovfestet vern tilsvarende § 22 flytteleier anviser, eller 83-forslaget om særverdiområder. Dette forlates. (s. 813)

(s. 814) Finner det mest hensiktsmessig med et system som bygger på konsultasjon – k.loven § 10 – Planlovutvalgets forslag om regler tilnyttet kommuneplanen og saksbehandlingsreglene i K.loven om deltakelse i beslutningsprosesser. Betinget av at lovforslagene blir vedtatt og deretter fulgt opp av bestemmende myndigheter, og ikke minst at reindriften deltar aktivt i prosessene for å hevde sine rettigheter. Aktiv deltakelse i prosessene kreves også i dag.

§ 4 - Reinbeiteområde

(s. 814) I 2. ledd finner utvalget det hensiktsmessig å presisere at det ikke bare er beiteretten som er vernet, men også øvrige rettigheter som fremgår av lovens kap. 3.

Utvalget finner det i tillegg nødvendig å presisere innholdet i erstatningsbestemmelsen i 3. ledd for å rydde av veien uklareheter som måtte eksistere. Det vises spesielt til formuleringen i Ot.prp. nr 9 (76-77) s. 43 der det formuleres en rettsforståelse som ikke har rettslig grunnlag. Drøftingen må også sees i sammenheng med 78-lovens § 15, nåværende lov § 63.

Forslagene innebærer ikke noen realitetsendringer.

§ 7 - Ekspropriasjon til fordel for samisk reindrift

(s. 816 flg.) Det kan reises tvil om det geografiske virkeområdet til bestemmelsen om ekspropriasjon til fordel for reindriften. Utvalget gir spørsmålet en grundig drøfting. Selv om utvalget konkluderer med at bestemmelsen må forstås slik at den også åpner for ekspropriasjon kan skje i reindriften interesse også utenfor det fastsatte administrasjonsområdet (reinbeiteområdene), foreslår utvalget endring i bestemmelsen slik at dette kommer klarere fram. Det vises for eksempel til arealer som tidligere har vært reinbeite, men senere har blitt unntatt fra reinbeiteområde. Forslaget er velbegrunnet og alternativene synes å bli konstruerte, eksempelvis ved at det fortas utvidelse av reinbeiteområdet for deretter å ekspropriere.

Endringer i kap.3:

Kap. 3 må også sees i sammenheng med § 4 2.ledd. I tillegg til lovens konstatering av reindriftsrettighetene kan reindriften ha ervervet ytterligere rettigheter på særlig grunnlag. Samerettsutvalget ser ikke behovet for noen gjennomgripende endringer i dette kapitlet, men foreslår enkelte presiseringer og justeringer.

§ 9 - Beite

Utvalget foreslår 1. ledd endret slik at beiteretten gjelder utmark og også tidligere dyrket mark og slåtteeng uten de nåværende reservasjoner. Dette gjør bestemmelsen vesentlig enklere å forstå. Endringen ventes å få liten praktisk betydning og der den får betydning vil endringen neppe bli byrdefull for den det gjelder. Endringen vil også harmonere med den foreslåtte endringen i § 69 om gjerdeskjønn.(s. 774)

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

Kongens hjemmel til å gi nærmere bestemmelser om gjerder som freder mot rein foreslås opphevet.

Nåværende lov åpner adgang for å frede arealer mot reinbeiting av hensyn til skogens foryngelse og gjenvekst. Bestemmelsen går tilbake til 1924 og skulle primært beskytte skogbruksnæringen. Utvalget er av den mening at konflikter eller motsetningsforhold mellom reindrift og andre rettighetshavere bør reguleres ved bruk av § 63 i reindriftsloven (flerbruk) med foreslåtte endringer. (s.775)

Når det gjelder fredning av andre særlige grunner drøfter utvalget hensiktsmessigheten ved denne bestemmelsen. Bestemmelsen er brukt rundt tettsteder i Finnmark og på Stonglandet i Troms. På Stonglandet har fredningen vart i hundre år og er fortsatt gyldig i samsvar med dom i Høyesterett Rt. 2004 s. 1092. Det ytes ikke kompensasjoner ved fredning og det må reises spørsmål om dette ivaretar reindriftens rettslige interesser når fredning kan bli stående uten kompensasjon. Utvalget konkluderer med at varige fredninger bør skje gjennom ekspropriasjon slik at reindriften får full erstatning. Midlertidige fredninger må kunne løses gjennom bruk av § 63 i reindriftsloven. (s. 776)

Utvalget foreslår opphevet 2. ledd i sin helhet og som konsekvens herav også 3. ledd.

§ 21 - Rett til husvære og lignende

Utvalgets forslag er presiseringer av dagens lovtekst.

Imidlertid synes det å ligge under utvalget forslag (s.1223) at rettighetene etter § 21 ikke bare er knyttet til siidaandelen, men også kan gis til medlemmer av en siidaandel som uavhengig siidaandelen kan dokumentere at bygg eller anlegg er i hovedsak knyttet til reindriften og er nødvendig for denne. Ut fra dette kan utvalgets drøfting (s.1223) gi grunnlag for å spørre om hvem har retten til gjeterhytte, er det enhver bærer av reindriftsrett, enhver som har rein i en siidaandel (eller bare enkelte innen siidaandelen), eller er det kun siidaandelen som gis denne retten? Fra 1980 har det vært fast praksis at retten til bygg og anlegg i reindriften har vært knyttet til driftsenheten/siidaandelen. Å utvide kretsen for de som gis rett til særlig gjeterhytte må antas å gi skadelige virkninger for reindriften. Rettighetene etter § 21 må bindes til siidaandelen som så dann slik at arealpresset blir minst mulig.

Utvalget drøfter også (s. 778) innholdet i begrepet avhending. Dette defineres som salg eller langvarig bortleie. Dette innebærer at 3. ledd ikke er til hinder for kartere utleie til jakt, til en ferieuke o.a. til tider da bygningen ellers ikke brukes. Dette synes fornuftig og gir avkastning på investeringen i bygget. Mange festekontrakter vil nok sette en stopper for all utleie, men det blir et forhold utenfor reindriftsloven.

§ 22 - Flytteleier

Det foreslås kun visse justeringer.

§ 23 - Motorferdsel

Det foreslås kun justering.

§ 24 - Gjerder og anlegg

Utvalget bemerker (s. 780) at reindriftsutøvere kan med grunnlag i alders tids bruk eller hevd kunne ha ervervet rettigheter til å etablere slakteanlegg eller føre opp nødvendige gjerder og anlegg som går lenger enn det som følger av reindriftsloven og viser til dom i Høyesterett Rt. 1979 s. 1283 (Kåfjord). Forholdet til Plan- og bygningsloven har ikke utvalget tatt opp til vurdering.

Utvalget foreslår kun justering.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Det er et spørsmål om det er nødvendig å ta inn bestemmelser om midlertidige gjerder og anlegg. Slike konstruksjoner brukes tidvis som unnskyldning for anlegg som føres opp uten at det søkes godkjenning, dette på tross av at anlegget blir satt opp årelig på samme plass.

§ 25 - Brensel og trevirke

Bestemmelsen foreslås modernisert uten vesentlige endringer i realitet.

§ 26 - Jakt, fangst og fiske

Bestemmelsen har i dag et komplisert innhold særlig hva gjelder virkeområde. Dette kan forsterkes ved forslaget til nye forvaltningsordning av statsgrunn sør for Finnmark. I tillegg kommer rettserverv på særlig grunnlag. Utvalget utreder gjeldende bestemmelse fra s. 785 flg. Utvalget fremmer forslag til en ny § 26 som innebærer en oppdatering av bestemmelsen, men ikke endrer innholdet i realitet. (s. 1226 flg.) Utvalget foreslår en ny bestemmelse om elgjakt i nytt 5. ledd. Fire reineierrepresentanter i utvalget fremmer eget forslag om dette som gir rett til deltakelse i elgjakten. Flertallets forslag gir likestiller reineier med innenbygdsboer i de kommuner hun/han driver reindrift.

Endringer i kap. 8 :

§ 63 - Utnytting av eiendom (flerbruk)

78-lovens § 15 er videreført i den nye loven som § 63. Reindriftslovutvalget foretok ingen vurdering av bestemmelsen da dette lå utenfor mandatet. Samerettsutvalget foretar en relativt grundig gjennomgang av bestemmelsen, s.792 flg. Bestemmelsen slik den lyder i dag setter visse begrensninger på grunneiers og andre bruksberettigedes adgang til å utnytte sine rettigheter i reinbeiteområde. Den fremstår dermed som et utslag av det alminnelige prinsippet om at utnyttelsen av disse rettigheter er begrenset av de øvrige bruksrettighetene som hviler på eiendommen. Men både ordlyden og forarbeidene kan skape tvil om rekkevidden. Ordlyden kan gi et inntrykk av at reindriftsretten ikke har den samme rettslige beskyttelsen mot andre rettighetshaveres disposisjoner som en partiell bruksrett.

Samerettsutvalget foreslår en ny utforming og gir også bestemmelsen et noe annet innhold, s. 1228. Første ledd foreslås gitt en utforming som tilsvarer servituttløvens § 2. Det innebærer at begge rettighetshavere kan utnytte sine rettigheter, men adgangen til slik utnyttelse er begrenset ut fra hensynet til den annen part. Innholdet i bestemmelsen følger de alminnelige rettsprinsipper. Bestemmelsen forutsetter en tilpasningsplikt, men ikke lenger enn det som må anses som å ha et rimelig og nødvendig omfang.

Nytt annet og tredje ledd er justeringer og tilpassing av gjeldende bestemmelser.

Varslingsplikten innskjerpes noe ved at vesentlighetskravet fjernes for plikten til varsling. Områdestyrets hjemmel til å nedlegge forbud mot iverksetting av tiltak foreslås opphevet. En konflikt vil være av privatrettslig innhold og utvalget er nødvendigvis ikke det rette organ til å nedlegge forbud. Utvalget mener at distriktet/siidaen/reineier som mener et tiltak strider mot bestemmelsens første ledd selv må bringe saken inn for jordskifteretten.

Dersom forholdet mellom reindriftsberettigede og andre rettighetshavere ikke kan løses etter § 63 og det er aktuelt at reindriftsretten må stå tilbake for grunneiers utnyttelse av eiendommen, vil utgangspunktet være at dette bare kan skje ved ekspropriasjon og full erstatning.

§ 65 - Ferdsel

Det foreslås små justeringer

§ 66 - Hunder

Det foreslås små justeringer.

Endringer i kap. 9:

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	<i>Møtested</i> Snåsa	11.12.2008
--	---------------------------------	-------------------

Samerettsutvalget ble av Landbruks- og matdepartementet i brev av 16.07.2002 anmodet spesielt å utrede reindriftslovens erstatningsbestemmelser. Fra s. 799 flg. drøfter utvalget gjeldende lovbestemmelser og behov for endringer. Sentralt er ansvarsgrunnlaget for erstatning, behov for et solidarisk ansvarsgrunnlag, forholdet til beitelovens bestemmelse om ansvar for husdyr og bestemmelsene i skadeserstatningsloven.

§67 - Ansvar for skade

(s. 1230flg.) Endring i overskriften foreslås som en følge av at ansvarlig for skade forvoldt av *rein er eier av rein*. Det er når det ikke kan fastslås hvem som er den ansvarlige eier at det solidariske ansvar inntreffer. Det solidariske ansvaret inntreffer først for siida, deretter for distrikt. Det solidariske ansvaret blir m.a.o. subsidiært. Solidarisk ansvar kan ikke gjøres gjeldende mot reineier som godtgjør at hans rein ikke har medvirket til skaden.

Det objektive ansvaret for skade beholdes for skader som rein gjør der reineieren ikke har rett å la reinen beite. Det typiske er skade på innmark o. l. Objektivt ansvar vil også gjelde hvis reinen oppholder seg i distrikt, men utenom fastsatte beitetider. Hvis skade skjer av rein innenfor områder der reinen kan beite gjelder vanlig skyldansvar. Det samme gjelder ved personskade. Skadegjenstand kan være avling eller annen eiendom. Skaden skal være dokumenterbar. I 78-loven gjaldt ansvaret skade generelt (noe som ble innført uten kommentar i forarbeidene!). Med forslaget harmoniseres erstatningsansvaret med beitelovens ansvarsregler.

For skader utenfor det samiske reinbeiteområdet og for konsesjonsreindrift gjelder erstatningsansvaret tilsvarende.

I sisteledd foreslås inntatt henvisning til skadeserstatningslovens bestemmelser om erstatningsutmåling, skadelidtes medvirkning og lempning av erstatningsansvar. Utvalget ser ingen grunn til at ikke disse alminnelige reglene skal få anvendelse. Når det gjelder nåværende lovs § 68, 78-lovens § 26, er dette ikke en lempningsregel, men en regel om unntak for ansvar.

§ 68 - Erstatningskrav

Gjeldende § 68 foreslås opphevet. Ny § 68 tilsvarende gjeldende lovs 4. til 6. ledd med viss endringer. Hovedregelen blir at erstatningskrav rettes mot den ansvarlige reineier, subsidiært mot siida/distrikt.

Annet ledd siste setning bør logisk sett flyttes opp som siste punktum i første ledd.

§ 69 - Gjerdeskjønn

Utvalget drøfter fra s. 807 flg. gjeldende lovs bestemmelser om gjerdeskjønn og skadelidtes medvirkning.

For gjerdeskjønn foreslås det justering.

Utvalget konkluderer med at gjeldende rettstilstand med objektivt ansvar for nydyrking og andre tiltak i utmark som ikke er beskyttet, framtrer som urimelig og samsvarer heller ikke med de prinsippene som gjelder for andre beitedyr. I nytt annet ledd foreslås det innført et fritak for det objektive ansvaret dersom området ikke er omgitt av gjerde som freder effektivt mot rein.

Endringene i Fjelloven:

Samerettsutvalgets flertall foreslår endringer i Fjelloven for områdene sør for Nordland istedenfor å innlemme disse i Hålogalandsallmenningen. Dette begrunnes med at de statseide

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

områdene her er langt mer oppstykket enn det som er tilfellet lengre nord samt at statsallmenningene er innarbeidet gjennom lang tid og det neppe vil være politisk vilje til å gjøre store endringer i den eksisterende ordningen her. I tillegg ville det uansett være nødvendig å trekke en grense for utstrekningen av det aktuelle området og dette er en prosess som etter flertallets syn bør gjøres gjennom den foreslåtte kartleggings- og anerkjennelsesprosessen. Mindretallet i utvalget ønsker at disse områdene skal innbefattes i Hålogalandsallmenningen og mener at det er uheldig om reindrifta må forholde seg til flere forvaltningsregimer.

§ 1:

Flertallets forslag innebærer en presisering av at samisk reindrift ikke går inn under fjelloven, og at retten slik reindrift der den har vært drevet fra gammelt av bygger på selvstendig rettsgrunnlag med alders tids bruk. Mindretallet gir subsidiær tilslutning til dette forslaget. Mindretallets prinsipale forslag går derimot ut på at fjelloven ikke lenger skal gjelde for tradisjonelle samiske områder.

§ 1 a:

Bestemmelsen er ny og innebærer at reglene i den foreslåtte Konsultasjons- og saksbehandlingsloven skal gjelde når organene etter Fjelloven vurderer å treffe vedtak som kan virke inn på naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder eller forskrifter om utøving av jakt, fangst og fiske.

§ 3:

Flertallets forslag innebærer at fjellstyrene, i de områder hvor det foregår samisk reindrift, skal ha syv medlemmer og hvor minst to (som for jordbruket) skal være representanter fra den samiske reindrifta i allmenningen.

Disse må drive reindrift i allmenningen, men trenger ikke å være bosatt i kommunen. Mindretallet foreslår, dersom Fjelloven videreføres i de tradisjonelle samiske områdene, at fjellstyret skal ha seks medlemmer hvorav 3 skal være representanter fra reindrifta i allmenningen.

§ 5:

Flertallets forslag åpner for at det kan dannes felles fjellstyre for flere områder dersom hensynet til reindrifta tilsier dette. Slikt fjellstyre skal ha syv eller ni medlemmer. Dersom det velges ni medlemmer, skal minst tre av disse komme fra reindrifta. Deler av mindretallet har gitt subsidiær tilslutning til dette forslaget. Det resterende mindretallet anser ikke en slik endring uaktuell, men synes det er mer nærliggende å vurdere som ledd i en mer helhetlig gjennomgang av fjellovens forvaltningsregime.

§ 10 a:

Her foreslås det at det i områder hvor det foregår samisk reindrift skal avholdes kontaktmøte minst hvert halvår mellom fjellstyret og områdestyret. Dette bl.a. for å diskutere reindriftas situasjon og styrke fjellstyrenes kunnskap om reindrifta.

§ 12:

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	<i>Møtested</i> Snåsa	11.12.2008
--	---------------------------------	-------------------

Forslaget innebærer en presisering av at begrensninger i adgangen til å gjennomføre grunn disponeringstiltak også gjelder av hensyn til samisk reindrift eller andre rettigheter som følger av særlig hjemmel.

§ 13:

Forslaget innebærer en begrensning i adgangen til å avhende allmenningss grunn som er dyrket eller skal brukes som gårdsbruk eller tilleggsjord til gårdsbruk eller til byggetomter. Slik avhending skal bare kunne skje dersom det ikke er til urimelig eller unødvendig skade for utøving av samisk reindrift eller andre rettigheter som følger av særskilt hjemmel. Det er videre foreslått et forbud mot grunn disponeringstiltak og avhendinger i den perioden det skal skje kartlegging av eiendoms- og bruksretter etter Kartleggings- og anerkjennelsesloven dersom dette kan være til skade for potensielle rettighetshavere eller kartleggingen av rettigheter.

§ 15:

Forslaget inneholder for det første en presisering av at også utøving av samisk reindrift er en bruksrett som ikke kan fortrenses ved at fjellstyret tillater beiting med større budskap enn det som kan vinterfås på en jordbrukseiendom. For det andre innebærer forslaget at søknad om beiting med større budskap enn det som kan vinterfås på eiendommen skal forelegges bl.a. områdestyret og de reindrifftsberettigede før vedtak treffes.

§ 18:

Bestemmelsen gjelder utvisning av seter og forslaget innebærer en presisering av at også rett til samisk reindrift og andre rettigheter i allmenningen med særlig hjemmel kan begrense fjellstyrets adgang til å utvise seter dersom det er til urimelig eller unødvendig skade eller ulempe.

§ 19:

Bestemmelsen gjelder utvisning av tilleggsjord til dyrking eller kulturbeite, og forslaget innebærer en presisering av at slik utvisning bare kan skje dersom det ikke er til vesentlig skade for andre bruksberettigede eller til urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for utøving av samisk reindrift eller andre rettigheter i allmenningen med særlig hjemmel.

§ 21:

Bestemmelsen gjelder overføring av seter og utvist tilleggsjord til jordbruker som ikke har beiterett i allmenningen. Også her innebærer forslaget en presisering av at heller ikke slik overføring kan gjennomføres der det vil være til urimelig eller unødvendig skade eller ulempe for utøving av samisk reindrift eller andre rettigheter i allmenningen med særlig hjemmel.

Vurdering:

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindrifftsforvaltningen Alta
-------	---

Områdestyret i Nord-Trøndelag	<i>Møtested</i> Snåsa	11.12.2008
--	---------------------------------	-------------------

Vår vurdering er at de foreslåtte endringene (flertallsforslaget) innebærer en presisering av at retten til samisk reindrift der slik reindrift har vært drevet fra gammelt av bygger på selvstendig rettsgrunnlag og ikke reguleres av fjelloven. (§1)

Videre en presisering av at retten til reindrift er en bruksrett som medfører begrensninger i fjellstyrenes og grunneierorganets rådighet i statsallmenningene. (§§ 12, 13, 15, 18, 19 og 21). Forslaget inneholder i tillegg en presisering av at Konsultasjons- og saksbehandlingsloven vil gjelde i mange viktige spørsmål (§ 1a, men også flere andre steder i loven), og et krav om jevnlig kontaktmøter mellom fjellstyret og områdestyret (§10 a).

Etter vår vurdering er dette endringer som vil være en stor fordel for reindrifta. Ikke fordi de medfører store endringer i rettstilstanden, men mer fordi de bidrar til å klargjøre eksisterende rettigheter i en sammenheng hvor det kanskje har vært uklart for mange.

Med dette tror vi at de foreslåtte endringer, i mange tilfeller kan gjøre det enklere for reindrifta å få gehør for sine interesser.

Forslaget inneholder videre regler om sammensetningen av fjellstyrene der det foregår samisk reindrift. (§3 og 5). Forslaget innebærer at reindrifta blir representert i fjellstyrene på lik linje med jordbruket, og det gis adgang til å danne felles fjellstyret av hensyn til reindrifta.

Vi vurderer også disse endringene som en stor fordel for reindrifta ved at den blir representert i et viktig og fast fora med stor betydning for utmarksforvaltningen. Det vil gi bedre muligheter for å komme i dialog og fremme sine synspunkter i viktige saker.

Vi kan ikke se at flertallets forslag innebærer negative konsekvenser for reindrifta, og spørsmålet blir heller hvorvidt en mener at mindretallsforslaget om å oppheve fjelloven og heller innføre Hålogalandsloven i de tradisjonelle samiske områdene i sør er en bedre løsning for reindrifta totalt sett.

Endringene i Friluftsløven:

§ 10 a - Uttak av trevirke til husflidsformål:

Forslaget til endringer har her støtte fra et samlet utvalg.

Det foreslås en lovfesting av rett til uttak av trevirke til bruk i samisk og annen tradisjonell husflid i statsallmenninger og på annen statsgrunn.

Slikt uttak må ikke være til unødvendig eller urimelig ulempe for andre rettighetshavere, men det er uten betydning om uttaket skjer som ledd i næringsvirksomhet eller ikke.

Det kan ikke kreves betaling for slikt uttak, men Statskog SF kan gi nærmere bestemmelser om hvordan uttak skal gjennomføres.

Når det gjelder områdene som faller inn under Finnmarksloven eller Hålogalandsloven reguleres slikt uttak av disse lovene.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
----------------------------------	-------------------	------------

Vurdering:

Etter vår vurdering har denne endringen liten betydning for reindrifta, men kan gi litt lettere tilgang på trevirke til busflidsformål for alle. Så lenge formålet er såpass begrenset ser vi ingen negative konsekvenser av forslaget.

Saken legges fram som drøftingssak. Reindriftsagronomen fremmer derfor ikke noe forslag til vedtak.

Områdestyrets behandling:

Hans Martin Storø fremmet følgende forslag til uttalelse:

Områdestyret for reindriften i Nord-Trøndelag har hatt en grundig gjennomgang av samerettsutvalgets innstilling. Områdestyret vil innledningsvis bemerke at det er sterkt kritikkverdig at de samiske interessene og rettighetene, og representasjon i de styrende organene som forvalter offentlig grunn blir langt sterkere i Nordland og Troms, enn det som er foreslått for tilsvarende områder i Sør-Norge. Det må bemerkes at den sørsamiske reindriftsnæringen og det sørsamiske folk og deres språk og kultur er langt mer utsatt og truet for utslettelse en tilsvarende situasjon for den samiske befolkning og deres reindrift i Nord-Norge. Det må derfor være naturlig å gi et sterkere vern for de samiske interessene i Sør-Norge, enn det som kreves i Nord-Norge.

Det må også presiseres at den foreslåtte kartleggings og domsprosess må omfatte alle krav som kan fremmes om samiske rettigheter i hele Norge med unntak av Finnmark hvor denne prosessen alt er igangsatt. Det grunnlagsmaterialet som samerettsutvalget har framskaffet, gir klare indikasjoner om at reinbeiteretten som er den viktigste samiske rettigheten, har omfattet betydelig større områder enn det som er juridisk anerkjent i dag. Det må derfor gjennomføres nødvendige tiltak om at disse arealene omfattes av kartleggingsprosessen, og at det forvaltningsregimet som velges for å sikre samisk medinnflytelse på forvaltningen av statsgrunn også omfatter de områder som via anerkjennelseprosessen kan gi grunnlag for samisk tamreindrift på arealer hvor det ikke forekommer i dag.

Den samiske reinbeiteretten må anerkjennes og kartlegges igjennom denne prosessen, og nødvendige lovendringer må legge til rette for at tidligere rettskraftige dommer som er fattet på sviktende historisk og juridisk grunnlag kan behandles på nytt i utmarksdomstolen og høyesterett. I tillegg til reinbeiteretten må omfanget av andre samiske rettigheter som jakt- fiske- og virkesrett klarlegges. Omfanget av disse kollektive rettighetene må også avklares, og det er områdestyrets oppfatning at det norske samfunnets forpliktelser i henhold til ilo konvensjonen medfører at de av den samiske befolkningen som er en del av den samiske kultur og bor i de tradisjonelle samiske områder, har de samme kollektive rettigheter som den del av den samiske befolkningen som driver med reindrift. I forbindelse med denne rettsprosessen, må ikke arbeidet utelukkende baseres på tradisjonell norsk rettsoppfatning. Her må samisk rettsoppfatning vektlegges når kollektive samiske rettigheter skal vurderes. For å sikre at vurderingen av samiske rettigheter i den kommende kartleggingsprosess, vektlegger den samiske befolkningens historiske rettsoppfatning som grunnlag for deres bruk av ressursene når deres rettigheter etter

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

"alder tids bruk" skal fastslås, bør tradisjonell samisk rettsoppfatning som grunnlag legges inn i kartleggings og anerkjennelsesloven.

Det er for øvrig vår vurdering at den oppsplitting av forvaltningen av dagens statsgrunn som foreslås, vil være til vesentlig ulempe for den sørsamiske befolkningen. Den svakeste parten i den samiske befolkningen, trenger å ha den politisk tyngde som en samling av de samiske interessene i et felles forvaltningsregime vil sikre. Det er derfor vår klare oppfatning at det må sikres et felles forvaltningsregime for gjenværende statsgrunn sør for Finnmark. Spesielt vil det være svært uheldig at den sørsamiske befolkningen og den sørsamiske reindriftsnæringen, som eksisterer i området fra Saltfjellet og sørover til Femund, skal tvinges til å måtte forholde seg til to helt forskjellige forvaltningsregimer for offentlig skog og utmark.

Det er også grunn til å reise spørsmål om grunnlaget for at samerettsutvalget fremmer forslag om at landbruket i Nordland og Troms skal få tildelt allmenningsrettigheter til både beiterett, seterrett, rett til utvist tilleggsjord og hugstrettigheter på politisk grunnlag. Dette er rettigheter som ikke gjelder i flere av statsallmenningene i Sør-Norge. Det er vanskelig å forsvare at slike rettigheter skal innvilges landbruket i Nordland på bekostning av de rettigheter som tilkommer hele samfunnet og tildels også de samiske urfolksrettighetene. Når det skal opprettes en rettighetskomisjon for å utrede rettigheter på disse områdene, finner vi det naturlig at slike allmenningsrettigheter også avklares i denne prosessen.

Det er derfor etter vårt skjønn den beste løsning, dersom det ikke er mulig å gjennomføre en ny forvaltningsordning for hele landet sør for Finnmark, at den gjeldende forvaltningsordning for statlig grunn i Sør-Norge innføres i Nordland og Troms. Dette under forutsetning at det gjennomføres nødvendige endringer i lovverket og vedtektene til Statskog SF, som sikrer samiske rettigheter og medbestemmelse for disse arealene. En forvaltningsordning som vil sikre et forvaltningsregime som gir reindriften medbestemmelse og rettigheter på statlig grunn, også ved stadfestelse av reinbeiterett på arealer utenfor dagens samiske reindriftsområder.

Våre synspunkter kan oppsummeres i følgende punkter:

1. Kartlegging og anerkjennning av samiske rettigheter må ikke begrenses til de "tradisjonelle samiske områder" fra Troms og sørover. De historiske granskninger viser klare bevis for reindrift og samisk bosetning sør for de eksisterende samiske tamreinområdene. Det må derfor åpnes for at alle krav i alle deler av landet med unntak av Finnmark skal vurderes av kommisjonen og utmarksdomstolen.
2. Kartleggingsprosessen må innebære at reinbeiteretten og andre kollektive samiske rettigheter kartlegges og stadfestes på både offentlig grunn og privat grunn.
3. En ny forvaltningsordning for dagens statseide utmark, må omfatte alle de områder hvor det drives samisk reindrift. Herunder områder hvor samisk reindriftsrett blir anerkjent via de prosesser som blir resultatet av denne prosessen. Det kan derfor ikke anbefales at Hålogalandsalmenningen opprettes slik som samerettsutvalget foreslår.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

4. Det anbefales at Fjellogen innføres på opprinnelig statsgrunn i Nordland og Troms. Her er naturlig de siidaer som driver reindrift i de enkelte allmenninger, bruksberettigede i allmenningene. Eventuelle andre bruksretter kan anerkjennes i forbindelse med kartleggings og anerkjenningsprosessen.
5. Innkjøpt statsgrunn i Nordland og Troms gis samme status som matrikulert statsgrunn i Sør-Norge. På disse eiendommer må det anerkjennes en "delt eiendomsrett", hvor reinbeiteretten og andre samiske rettigheter anerkjennes. Eventuelle uklare grenser mellom innkjøpt og opprinnelig statsgrunn i Nordland og Troms, fastsettes av kartleggingskomisjonen.
6. Reindriftsnæringen gis rett til representasjon i styret i Statskog SF med halvparten av medlemmene, og i de fjellstyrer som forvalter utmarksressursene på områder hvor det drives reindrift. Reindriftsnæringen bør også gis en representant i styrene for bygdeallmenningene som ligger i områder hvor det drives reindrift. Statsallmenningene i områdene hvor det drives reindrift, tilstrebes å organiseres i enheter som gjør det overkommelig for reindriftsutøverne å delta i fjellstyrenes arbeid.

Storø sitt forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt.

Områdestyrets vedtak:

Områdestyret i Nord-Trøndelag gir følgende uttalelse til NOU 2007:13 Den nye sameretten:

Områdestyret for reindriften i Nord-Trøndelag har hatt en grundig gjennomgang av samerettsutvalgets innstilling. Områdestyret vil innledningsvis bemerke at det er sterkt kritikkverdig at de samiske interessene og rettighetene, og representasjon i de styrende organene som forvalter offentlig grunn blir langt sterkere i Nordland og Troms, enn det som er foreslått for tilsvarende områder i Sør-Norge. Det må bemerkes at den sørsamiske reindriftsnæringen og det sørsamiske folk og deres språk og kultur er langt mer utsatt og truet for utslettelse en tilsvarende situasjon for den samiske befolkning og deres reindrift i Nord-Norge. Det må derfor være naturlig å gi et sterkere vern for de samiske interessene i Sør-Norge, enn det som kreves i Nord-Norge.

Det må også presiseres at den foreslåtte kartleggings og domsprosess må omfatte alle krav som kan fremmes om samiske rettigheter i hele Norge med unntak av Finnmark hvor denne prosessen alt er igangsatt. Det grunnlagsmaterialet som samerettsutvalget har framskaffet, gir klare indikasjoner om at reinbeiteretten som er den viktigste samiske rettigheten, har omfattet betydelig større områder enn det som er juridisk anerkjent i dag. Det må derfor gjennomføres nødvendige tiltak om at disse arealene omfattes av kartleggingsprosessen, og at det forvaltningsregimet som velges for å sikre samisk medinnflytelse på forvaltningen av statsgrunn også omfatter de områder som via anerkjennelseprosessen kan gi grunnlag for samisk tamreindrift på arealer hvor det ikke forekommer i dag.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

Den samiske reinbeiteretten må anerkjennes og kartlegges igjennom denne prosessen, og nødvendige lovendringer må legges til rette for at tidligere rettskraftige dommer som er fattet på sviktende historisk og juridisk grunnlag kan behandles på nytt i utmarksdomstolen og høyesterett. I tillegg til reinbeiteretten må omfanget av andre samiske rettigheter som jakt- fiske- og virkesrett klarlegges. Omfanget av disse kollektive rettighetene må også avklares, og det er områdestyrets oppfatning at det norske samfunnets forpliktelser i henhold til ilo konvensjonen medfører at de av den samiske befolkningen som er en del av den samiske kultur og bor i de tradisjonelle samiske områder, har de samme kollektive rettigheter som den del av den samiske befolkningen som driver med reindrift. I forbindelse med denne rettsprosessen, må ikke arbeidet utelukkende baseres på tradisjonell norsk rettsoppfatning. Her må samisk rettsoppfatning vektlegges når kollektive samiske rettigheter skal vurderes. For å sikre at vurderingen av samiske rettigheter i den kommende kartleggingsprosess, vektlegger den samiske befolkningens historiske rettsoppfatning som grunnlag for deres bruk av ressursene når deres rettigheter etter "alder tids bruk" skal fastslås, bør tradisjonell samisk rettsoppfatning som grunnlag legges inn i kartleggings og anerkjennelsesloven.

Det er for øvrig vår vurdering at den oppsplitting av forvaltningen av dagens statsgrunn som foreslås, vil være til vesentlig ulempe for den sørsamiske befolkningen. Den svakeste parten i den samiske befolkningen, trenger å ha den politisk tyngde som en samling av de samiske interessene i et felles forvaltningsregime vil sikre. Det er derfor vår klare oppfatning at det må sikres et felles forvaltningsregime for gjenværende statsgrunn sør for Finnmark. Spesielt vil det være svært uheldig at den sørsamiske befolkningen og den sørsamiske reindriftsnæringen, som eksisterer i området fra Saltfjellet og sørover til Femund, skal tvinges til å måtte forholde seg til to helt forskjellige forvaltningsregimer for offentlig skog og utmark.

Det er også grunn til å reise spørsmål om grunnlaget for at samerettsutvalget fremmer forslag om at landbruket i Nordland og Troms skal få tildelt allmenningsrettigheter til både beiterett, seterrett, rett til utvist tilleggsjord og hugstrettigheter på politisk grunnlag. Dette er rettigheter som ikke gjelder i flere av statsallmenningene i Sør-Norge. Det er vanskelig å forsvare at slike rettigheter skal innvilges landbruket i Nordland på bekostning av de rettigheter som tilkommer hele samfunnet og tildels også de samiske urfolksrettighetene. Når det skal opprettes en rettighetskomisjon for å utrede rettigheter på disse områdene, finner vi det naturlig at slike allmenningsrettigheter også avklares i denne prosessen.

Det er derfor etter vårt skjønn den beste løsning, dersom det ikke er mulig å gjennomføre en ny forvaltningsordning for hele landet sør for Finnmark, at den gjeldende forvaltningsordning for statlig grunn i Sør-Norge innføres i Nordland og Troms. Dette under forutsetning at det gjennomføres nødvendige endringer i lovverket og vedtektene til Statskog SF, som sikrer samiske rettigheter og medbestemmelse for disse arealene. En forvaltningsordning som vil sikre et forvaltningsregime som gir reindriften medbestemmelse og rettigheter på statlig grunn, også ved stadfestelse av reinbeiterett på arealer utenfor dagens samiske reindriftsområder.

Våre synspunkter kan oppsummeres i følgende punkter:

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--

Områdestyret i Nord-Trøndelag	Møtested Snåsa	11.12.2008
--	--------------------------	-------------------

5. Kartlegging og anerkjennning av samiske rettigheter må ikke begrenses til de "tradisjonelle samiske områder" fra Troms og sørover. De historiske granskninger viser klare bevis for reindrift og samisk bosetning sør for de eksisterende samiske tamreinområdene. Det må derfor åpnes for at alle krav i alle deler av landet med unntak av Finnmark skal vurderes av kommisjonen og utmarksdomstolen.
6. Kartleggingsprosessen må innebære at reinbeiteretten og andre kollektive samiske rettigheter kartlegges og stadfestes på både offentlig grunn og privat grunn.
7. En ny forvaltningsordning for dagens statseide utmark, må omfatte alle de områder hvor det drives samisk reindrift. Herunder områder hvor samisk reindriftsrett blir anerkjent via de prosesser som blir resultatet av denne prosessen. Det kan derfor ikke anbefales at Hålogalandsalmenningen opprettes slik som samerettsutvalget foreslår.
8. Det anbefales at Fjellogen innføres på opprinnelig statsgrunn i Nordland og Troms. Her er naturlig de siidaer som driver reindrift i de enkelte allmenninger, bruksberettigede i allmenningene. Eventuelle andre bruksretter kan anerkjennes i forbindelse med kartleggings og anerkjenningsprosessen.
5. Innkjøpt statsgrunn i Nordland og Troms gis samme status som matrikulert statsgrunn i Sør-Norge. På disse eiendommer må det anerkjennes en "delt eiendomsrett", hvor reinbeiteretten og andre samiske rettigheter anerkjennes. Eventuelle uklare grenser mellom innkjøpt og opprinnelig statsgrunn i Nordland og Troms, fastsettes av kartleggingskomisjonen.
7. Reindriftnæringen gis rett til representasjon i styret i Statskog SF med halvparten av medlemmene, og i de fjellstyrene som forvalter utmarksressursene på områder hvor det drives reindrift. Reindriftnæringen bør også gis en representant i styrene for bygdeallmenningene som ligger i områder hvor det drives reindrift. Statsallmenningene i områdene hvor det drives reindrift, tilstrebes å organiseres i enheter som gjør det overkommelig for reindriftsutøverne å delta i fjellstyrenes arbeid.

Sign.	Utskrift sendt til: Justisdepartementet, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo Reindriftsforvaltningen Alta
-------	--